

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Soběstačnost a zahraniční obchod České republiky u vybrané
komodity – řepka olejná**

Jiří Bičíš

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jiří Bičíště

Provoz a ekonomika

Název práce

Soběstačnost a zahraniční obchod České republiky u vybrané komodity – řepka olejná

Název anglicky

Self-sufficiency and foreign trade of the Czech Republic for selected commodity – oilseed rape

Cíle práce

Cílem práce je vymezit trendy soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejné v rámci České republiky, analyzovat dovoz této komodity do České republiky a stanovit návrhy, závěry a doporučení.

Metodika

1. teoretické vymezení pojmů – soběstačnost, agrární zahraniční obchod, řepka olejná
2. základní charakteristika řepky olejné
3. výpočty a predikce soběstačnosti, dovozu a vývozu
4. analýza dovozu řepky olejné
5. návrhy, závěry a doporučení

Teoretická část bude čerpat z českých i zahraničních zdrojů, z knih (ISBN) a odborných časopisů (ISSN).

Aplikační část bude zpracována v programu Excel, data budou uspořádána do tabulek a grafů a budou okomentována.

V programu Statistica budou vypočteny trendy soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejné.

V Databázi zahraničního obchodu ČSÚ budou získána data pro analýzu dovozu řepky olejné.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran textu

Klíčová slova

řepka olejná, soběstačnost, nabídka, poptávka, zahraniční obchod, dovoz, cena

Doporučené zdroje informací

- BARANYK, Petr a Andrej FÁBRY. Řepka. 1. vyd. Praha: ProfiPress, 2007. ISBN 978-80-86726-26-7.
- JENÍČEK, Vladimír. Zemědělství a soběstačnost ve výrobě potravin. Vyd. 1. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1984, 238 s. Publikace č. 363307-011-84.
- JURÁŠEK, Prokop. Sebestačnost v potravinách. Bratislava: Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, 2002. ISBN 80-8058-236-X.
- O'HAGAN, J. P. National self-sufficiency in food. Food policy. 1976, roč. 5, č. 1, s. 355–366. ISSN 0306-9192.
- RAMPHUL, Ohlan. Agricultural exports and the growth of agriculture in India. Agricultural Economics. 2013, 59(5), 211-218. ISSN 1574-0862.
- SAMUELSON, Paul A. Economics. Hong Kong: McGraw-Hill, 1992. ISBN 00-705-4879-X.
- SMUTKA, Luboš. Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR v evropském a světovém kontextu. 1. vyd. Praha: Powerprint, 2011. ISBN 978-80-87415-22-1.
- VAŠÁK, Jan. Řepka. Praha: Agrospoj, 2000. Semafor. ISBN 80-239-4236-0.
- WALKER, Kerr. Oilseed rape in the North of Scotland. Aberdeen, 1984. ISSN 0143-8662.
- YANG, Yongzheng a Rodney TYERS. The economic costs of food self-sufficiency in China. World Development. 1989, 17(2), 237-253. ISSN 0305-750X.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Helena Řezbová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 5. 1. 2017

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 26. 1. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Soběstačnost a zahraniční obchod České republiky u vybrané komodity – řepka olejná“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí mé diplomové práce Ing. Heleně Řezbové, Ph. D. za odborné vedení a poskytování cenných rad a doporučení. Děkuji i svým nejbližším, kteří mě při psaní práce podporovali.

Soběstačnost a zahraniční obchod České republiky u vybrané komodity – řepka olejná

Souhrn

Diplomová práce na téma „Soběstačnost a zahraniční obchod České republiky u vybrané komodity – řepka olejná“ se zabývá vývojem soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejně v rámci ČR. Cílem práce je vymezit trendy soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejně v ČR a vypracovat detailní analýzu dovozu. Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části jsou vymezeny pojmy soběstačnost, agrární zahraniční obchod, olejninu a řepka olejná. Dále je zde uvedena charakteristika řepky olejně a její vývoj v ČR od marketingového roku 2008/2009 do roku 2014/2015. V praktické části je vypočítána soběstačnost řepky olejně v rámci ČR od marketingového roku 2002/2003 do roku 2014/2015 a stanovena predikce soběstačnosti, dovozu a vývozu na následující tři roky. Ve vlastní práci je dále vypracovaná detailní analýza dovozu řepky olejně do ČR od tří největších dovozců pro období 2012-2014. V rámci této analýzy jsou zde srovnány ceny zemědělských výrobců v ČR s dovozními cenami. V závěru diplomové práce jsou shrnuty výsledky všech analýz a stanoveny návrhy a doporučení pro celou problematiku.

Klíčová slova: řepka olejná, soběstačnost, nabídka, poptávka, zahraniční obchod, dovoz, cena

Self-sufficiency and foreign trade of the Czech Republic for selected commodity – oilseed rape

Summary

The topic of this thesis is „Self-sufficiency and foreign trade of the Czech Republic for selected commodity – oilseed rape“ and deals with the development of self-sufficiency, import and export of oilseed rape in the Czech Republic. The objective of this thesis is to define the trends of self-sufficiency, import and export of oilseed rape in the Czech Republic and to prepare a detailed analysis of imports. The work consists of a theoretical and a practical part. The theoretical part defines the concepts of self-sufficiency, agrarian foreign trade, oilseeds and oilseed rape. Then follows the characterization of oilseed rape and its development in the Czech Republic from the marketing year 2008/2009 to 2014/2015. In the practical part the self-sufficiency in oilseed rape in the Czech Republic since the marketing year 2002/2003 until 2014/2015 is calculated followed by the prediction of self-sufficiency, import and export in the next three years. In the practical part a detailed analysis of imports of oilseed rape in the Czech Republic from the three largest importers for 2012-2014 is shown. In this analysis, producer prices in the Czech Republic are compared with import prices. In conclusion, the results of all the analyzes are summarized, and suggestions and recommendations are specified for the whole issue.

Keywords: oilseed rape, self-sufficiency, supply, demand, foreign trade, import, price

Obsah

1	Úvod	14
2	Cíl práce a metodika	15
2.1	Cíl práce	15
2.2	Metodika	15
3	Teoretická východiska	17
3.1	Soběstačnost	17
3.1.1	Historie soběstačnosti	18
3.1.2	Faktory ovlivňující soběstačnost	18
3.1.3	Měření soběstačnosti	19
3.1.4	Soběstačnost ČR v potravinách	20
3.1.5	Soběstačnost po vstupu ČR do EU	20
3.1.6	Soběstačnost v dalších světových zemích	21
3.2	Agrární zahraniční obchod ČR	24
3.2.1	Vývoj AZO v ČR před vstupem do EU	25
3.2.2	Vývoj AZO v ČR po vstupu do EU	25
3.2.3	Vývoj AZO v ČR od roku 2012 v číslech	27
3.2.4	Teritoriální skladba AZO v ČR	28
3.2.5	Vývoj AZO v dalších světových zemích	28
3.3	Olejniny	29
3.3.1	Vývoj olejin v ČR od roku 2008	30
3.3.1.1	Osevní plocha, produkce a výnosy v jednotlivých letech	30
3.3.2	Dovoz a vývoz vybraných komodit od roku 2012	31
3.3.2.1	Olejniny	32
3.3.2.2	Rostlinné oleje	33
3.3.2.3	Pokrutiny	34
3.3.3	Mezinárodní trh s olejinami	34
3.4	Řepka olejná	36
3.4.1	Význam a využití řepky	36
3.4.2	Výnosy řepky	37
3.4.3	Ekonomika pěstování řepky	38
3.4.3.1	System dotací a podpor	39
3.4.4	Tvorba ceny řepky	39
3.4.5	Komoditní burzy	41
3.4.6	Historie pěstování řepky v EU	42

3.4.7	Pěstování řepky v EU v posledních letech.....	43
3.4.8	Vývoj řepky v ČR před rokem 2008.....	43
3.4.9	Vývoj řepky v ČR od roku 2008.....	44
3.4.9.1	Osevní plocha, produkce a výnosy v jednotlivých letech	44
3.4.9.2	Ceny v jednotlivých letech	46
3.4.10	Vývoj řepky v SR od roku 2008	47
3.4.10.1	Osevní plocha, produkce a výnosy v jednotlivých letech	47
3.4.10.2	Ceny v jednotlivých letech	49
4	Vlastní práce.....	50
4.1	Analýza soběstačnosti semene řepky olejné v ČR.....	50
4.1.1	Analýza dovozu semene řepky olejné do ČR	53
4.1.2	Analýza vývozu semene řepky olejné z ČR	55
4.2	Detailní analýza dovozu semene řepky olejné do ČR dle databáze ZO ČSÚ59	
4.2.1	Položka číslo 1205 „Semena řepky olejky i drcená“	59
4.2.2	Dílčí položka číslo 120510 „Semena řepky nebo řepky olejky“	64
4.2.3	Dílčí položka číslo 120590 „Ostatní semena řepky“	67
4.2.4	Dílčí položka číslo 12051010 „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti k setí“	69
4.2.5	Položka číslo 12051090 „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti ostatní, ne k setí“	73
4.2.6	Dílčí položka číslo 12059000 „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové ≥ 2 % hmotnosti“	77
4.2.7	Srovnání CZV v ČR a dovozních cen semene řepky olejné.....	77
5	Výsledky a diskuse	81
5.1	Výsledky jednotlivých analýz	81
5.1.1	Soběstačnost semene řepky olejné v ČR	81
5.1.2	Dovoz semene řepky olejné do ČR.....	81
5.1.3	Vývoz semene řepky olejné z ČR.....	82
5.1.4	Detailní analýza dovozu položky č. 1205 „Semena řepky olejky i drcená“	82
5.1.5	Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 120510 „Semena řepky nebo řepky olejky“	83
5.1.6	Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 120590 „Ostatní semena řepky“	84
5.1.7	Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 12051010 „Semena řepky nízkoerukové – osiva“	84
5.1.8	Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 12051090 „Semena řepky nízkoerukové – kromě osiva“	85

5.1.9	Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 12059000 „Semena řepky vysokoerukové“	86
5.1.10	Srovnání CZV v ČR a dovozních cen semene řepky olejné.....	86
6	Závěr	87
7	Seznam použitých zdrojů	89
8	Přílohy.....	98

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Bilance výroby a spotřeby semene řepky olejné v tis. t, tis. ha a v %	50
Tabulka 2:	Výsledky regrese proměnné: soběstačnost semene řepky olejné v ČR.....	51
Tabulka 3:	Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejné pro rok 2015/2016.....	51
Tabulka 4:	Dovoz semene řepky olejné do ČR v tis. t a v Kč/t bez osiva.....	53
Tabulka 5:	Výsledky regrese proměnné: Dovoz semene řepky olejné do ČR	53
Tabulka 6:	Výpočet predikce dovozu semene řepky olejné pro rok 2015/2016	54
Tabulka 7:	Vývoz semene řepky olejné z ČR v tis. t a v Kč/t.....	56
Tabulka 8:	Výsledky regrese proměnné: Vývoz semene řepky olejné z ČR.....	56
Tabulka 9:	Výpočet predikce vývozu semene řepky olejné pro rok 2015/2016	57
Tabulka 10:	Seznam zboží pro analýzu dovozu semene řepky olejné do ČR a jeho zastoupení na celkovém dovozu v t a v %	59
Tabulka 11:	Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 celkem v t a v % (semena řepky celkem)	60
Tabulka 12:	Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (semena řepky celkem)	61
Tabulka 13:	Dovoz položky č. 120510 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (semena řepky nízkoerukové).....	65
Tabulka 14:	Dovoz položky č. 120590 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (semena řepky vysokoerukové)	67
Tabulka 15:	Dovoz položky č. 12051010 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (osiva)	71
Tabulka 16:	Dovoz položky č. 12051090 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (průmyslové zpracování)	74
Tabulka 17:	Dovoz a dovozní cena zboží č. 120590 a 12059000 od roku 2012 do roku 2014 v t a v tis. Kč (semena řepky vysokoerukové).....	77

Tabulka 18: Srovnání CZV semene řepky olejné v ČR, průměrných dovozních cen a ceny dovozu ze Slovenska v období 2012-2014 v t a Kč/t	78
Tabulka 19: Srovnání CZV v ČR a dovozních cen semene řepky olejné v období 2012-2014 v Kč/t.....	79

Seznam grafů

Graf 1: Soběstačnost semene řepky olejné v ČR v %.....	52
Graf 2: Dovoz semene řepky olejné do ČR v tis. t	55
Graf 3: Vývoz semene řepky olejné z ČR v tis. t	58
Graf 4: Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 celkem v t a v % (semena řepky celkem).....	60
Graf 5: Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 v t (semena řepky celkem)	62
Graf 6: Dovození ceny položky č. 1205 v letech 2012-2014 v Kč/t (semena řepky celkem)	63
Graf 7: Poměr mezi dovozem zboží č. 120510 a 120590 od roku 2012 do roku 2014 v t a v %	64
Graf 8: Dovoz položky č. 120510 do ČR v letech 2012-2014 v t (semena řepky nízkoeerukové)	65
Graf 9: Dovození ceny položky č. 120510 v letech 2012-2014 v Kč/t (semena řepky nízkoeerukové)	66
Graf 10: Dovoz položky č. 120590 do ČR v letech 2012-2014 v t (semena řepky vysokoerukové).....	68
Graf 11: Dovození ceny položky č. 120590 v letech 2012-2014 v Kč/t (semena řepky vysokoerukové).....	69
Graf 12: Poměr mezi dovozem zboží č. 12051010, 12051090 a 12059000 od roku 2012 do roku 2014 v % a v t.....	70
Graf 13: Dovoz položky č. 12051010 do ČR v letech 2012-2014 v t (osiva)	72
Graf 14: Dovození ceny položky č. 12051010 v letech 2012-2014 v Kč/t (osiva)	73
Graf 15: Dovoz položky č. 12051090 do ČR v letech 2012-2014 v t (průmyslové zpracování).....	75
Graf 16: Dovození ceny položky č. 12051090 v letech 2012-2014 v Kč/t (průmyslové zpracování).....	76

Graf 17: Srovnání CZV semene řepky olejné v ČR, průměrných dovozních cen a ceny dovozu ze Slovenska v období 2012-2014 v jednotlivých letech.....	78
Graf 18: Srovnání dovozních cen a CZV v ČR u položky č. 1205 v letech 2012-2014 v Kč/t.....	80

Použité zkratky

ADM	Archer Daniels Midland
AZO	Agrární zahraniční obchod
CZV	Ceny zemědělských výrobců
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČTK	Česká tisková kancelář
DP	Diplomová práce
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
HNP	Hrubý národní produkt
HS	Harmonizovaný systém
HU	Maďarsko
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
ks	kus
MEŘO	Metylester řepkového oleje
mil. Kč	milion korun českých
mld. Kč	miliarda korun českých
MZe	Ministerstvo zemědělství
PL	Polsko
SK	Slovensko
SR	Slovenská republika
tis. ha	tisíc hektarů
tis. t	tisíc tun
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
V4	Visegrádská čtyřka
VB	Velká Británie
WTO	Světová obchodní organizace
ZO	Zahraníční obchod

1 Úvod

Soběstačnost lze určit jako poměr mezi domácí výrobou a spotřebou určité komodity. Pokud je domácí výroba větší než spotřeba, jedná se o soběstačnost, v opačném případě to znamená nesoběstačnost. Potravinová soběstačnost je významný bilanční ukazatel, který informuje také o potravinové bezpečnosti a stabilitě země. Důležitým politickým cílem ČR je dosažení soběstačnosti v základních zemědělských komoditách. Udržení soběstačnosti v produkci řepky olejné je pro ČR velmi důležité, protože se jedná o nejvýznamnější pěstovanou olejninu na území této země s širokým využitím. Mezi základní faktory, které ovlivňují soběstačnost patří počasí a klimatické podmínky. Česká republika má vhodné podmínky pro pěstování řepky, protože se nachází v mírném podnebném pásu. V případě pěstování řepky olejné pozitivně ovlivňují míru soběstačnosti také dotace ze státního rozpočtu a z EU. Podle názoru většiny odborníků by potravinová soběstačnost u důležitých komodit neměla klesnout pod 80 %. Předmětem analýzy v praktické části této DP bude zjistit, zdali bylo v České republice dosaženo soběstačnosti v produkci řepky olejné od marketingového roku 2002/2003 do roku 2014/2015. Dále bude také stanoven trend soběstačnosti, dovozu a vývozu semene řepky až do roku 2017/2018.

Řepka olejná je nejen nejvíce pěstovanou olejninou v tuzemsku, ale má také velký význam pro agrární zahraniční obchod (AZO) ČR. V minulosti byla semena řepky komoditou, kterou bylo nutno dovážet. Ovšem v poslední době vývoz silně převažuje nad dovozem. Vzhledem k aktuálním dosaženým hektarovým výnosům a dobrému odbytu na trhu v Česku i v zahraničí lze označit řepku za rentabilní plodinu. Řepka olejná má mnohostranné využití, jedlý řepkový olej slouží jako surovina pro lidskou výživu. Dále může být řepka součástí krmných směsí pro zvířata a používá se k zelenému hnojení. Po roce 1990 začala být řepka využívána jako energetická plodina pro výrobu biopaliv a k tomuto účelu se používá dodnes. Velkou konkurencí řepkového oleje je olej palmový, který je levnější, jeho produkce ve světě se zvyšuje a z plochy o velikosti 1 ha lze získat mnohem více palmového oleje než řepkového. V praktické části této diplomové práce se autor bude zabývat detailní analýzou dovozu této komodity do ČR v období 2012-2014. Hlavním úkolem analýzy bude zjistit odpověď na otázku, jak dovozy řepky olejné ovlivňují ceny zemědělských výrobců v ČR a následně soběstačnost.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je nejprve vymezit trendy soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejné v rámci České republiky od marketingového roku 2015/2016 do roku 2017/2018, dále vypracovat detailní analýzu dovozu této komodity do České republiky v období 2012-2014 a následně stanovit návrhy, závěry a doporučení pro celou problematiku. Dílčí cíle jsou uvedeny níže.

1. vymezení pojmů soběstačnost, agrární zahraniční obchod, olejniny, řepka olejná
2. základní charakteristika řepky olejné a její vývoj v ČR od marketingového roku 2008/2009 do roku 2014/2015
3. predikce soběstačnosti, dovozu a vývozu semene řepky olejné od marketingového roku 2015/2016 do roku 2017/2018
4. detailní analýza dovozu semene řepky olejné do ČR v období 2012-2014 od tří největších dovozců včetně srovnání CZV a dovozních cen
5. vytvoření návrhů, závěrů a doporučení pro celou problematiku na základě nastudované odborné literatury a aktuálních informací

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce bude vypracovaná na základě odborné literatury v českém i anglickém jazyce. Citace všech použitých zdrojů budou vytvořeny podle normy ČSN ISO 690.

V praktické části DP budou data pro stanovení trendů soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejné v rámci ČR čerpaná ze situačních a výhledových zpráv pro olejniny, které jsou zveřejněny na portálu Ministerstva zemědělství eAGRI. Získané údaje v časové řadě od marketingového roku 2008/2009 do roku 2014/2015 budou použity pro vytvoření tabulek v programu Microsoft Excel a následně budou okomentované. Z těchto dat bude dále vypočítána soběstačnost jako poměr mezi domácí výrobou a spotřebou *100 (v %). Predikce soběstačnosti, dovozu a vývozu pro období od marketingového roku 2015/2016 do roku 2017/2018 bude provedena pomocí softwaru STATISTICA 12. Pro získání parametrů statistického modelu, bodového a intervalového odhadu vybraných ukazatelů bude v tomto programu využita analýza časových řad a metoda nelineární regrese.

Posouzení významnosti modelu bude provedeno na základě porovnání parametru p , což je nejmenší hladina významnosti s hodnotou α o velikosti 0,05. K určení, z kolika % odpovídá regresní přímka skutečnosti, bude sloužit Index determinace R^2 . Výstupy z programu STATISTICA 12 v podobě tabulek a grafů budou řádně okomentované. Data pro detailní analýzu dovozu semene řepky olejné do ČR od roku 2012 do roku 2014 budou čerpaná z databáze zahraničního obchodu ČSÚ. Ze získaných údajů budou v programu Microsoft Excel vytvořeny tabulky a grafy a bude provedena podrobná analýza dat. Vzhledem k dostupnosti informací budou ke srovnání cen zemědělských výrobců v ČR (CZV) a dovozních cen použity odlišné zdroje informací, CZV budou čerpané ze situační a výhledové zprávy olejnin 2015 a dovozní ceny z databáze zahraničního obchodu ČSÚ. Období 2012-2014 je pro analýzu zvoleno kvůli dostupnosti dat na konci roku 2015, kdy bude autor začínat psát DP a také z důvodu srovnatelnosti dat z ČSÚ s údaji v aktuální situační a výhledové zprávě pro rok 2015.

3 Teoretická východiska

3.1 Soběstačnost

Míra potravinové soběstačnosti patří k nejdůležitějším ukazatelům, odráží se v ní celková hospodářská a sociální úroveň krajiny. V hospodářských seskupeních nebo v jednotlivých státech se soběstačnost nachází v odlišných dimenzích s různou naléhavostí řešení. Pro zajištění výživy obyvatelstva a soběstačnosti na celém světě je nutné mobilizovat v zemědělství a v národní ekonomice jednotlivých zemí veškeré rezervy a výrobní faktory takovým způsobem, aby došlo k růstu celkového rozsahu a kvality zemědělské produkce. Analýza soběstačnosti a srovnání míry soběstačnosti mezi jednotlivými státy mohou být komplikované z důvodu odlišné úrovně zemědělské výroby, široké škály produkčních podmínek, odlišné struktury produkce a různé tradice spotřebitelů (Jurášek, 2002)¹.

Při zachování principu tržního hospodářství přestal v českém zemědělství platit agrárně politický axiom předlistopadového období, který poukazuje na to, že cílem odvětví je dosažení úplné soběstačnosti v komoditách mírného pásma. Tato koncepce byla v rozporu s principy tržní ekonomiky, a také jednou z příčin zaostávání českého zemědělství. Od počátku účasti ČR na jednotném trhu EU mizí představa, že zachováním konceptu soběstačnosti se vytváří možnosti pro zvýšení produkčních kapacit nebo také udržení stávajícího rozměru produkce zemědělství ČR. Zemědělství v ČR na integrovaném trhu EU se nachází v prostředí, kde je neustále ohrožováno většinou cenově výhodnějšími dovozy a ztrátou svého postavení na domácím i na zahraničním trhu. S pojmem soběstačnost lze uvažovat jako s určitým limitem obhospodařované půdy a pomocí soběstačnosti je možné se přibližovat k hranici potravinové bezpečnosti. V rozvinutých zemích je tomuto pojmu rozuměno jako rezerva, pokud by selhala nabídka v nečekaných krizových situacích (Kraus a kol, 2007).

Úplná soběstačnost se nazývá autarkie, představuje soběstačnost u kategorie základní výrobky – rostlinné a živočišné produkty. Autarkie je většinou teoretický model, vyskytuje se ve výjimečných situacích, jako například u vojenských konfliktů. Takovýto stav pamatujeme z období I. nebo II. Světové války (Jurášek, 2002)¹.

¹ Volný překlad autorem diplomové práce ze slovenského jazyka

Nutné dosažení soběstačnosti u běžných potravin mírného klimatického pásma vyplývá z vnitřních a vnějších podmínek česko-slovenského hospodářství.

Vnitřním faktorem je především požadavek zajistit pro výživu obyvatelstva co největší pokrytí potřeby potravin vlastní zemědělskou výrobou a působit na snížení záporného salda, tedy na stagnaci obchodně platební bilance ZO s potravinářskými a zemědělskými produkty.

Mezi vnější podmínky patří vývoj výživové situace na celém světě, která se v přepočtu na jednoho obyvatele podstatně zhoršuje i přes růst celkové zemědělské výroby, jelikož spotřeba potravin se zvyšuje mnohem rychleji než výroba. Nezávislost v rozhodujících potravinách má strategický význam a výroba vlastních potravin bývá zpravidla finančně výhodnější (Jeníček, 1984).

3.1.1 Historie soběstačnosti

Soběstačnost je historicky velmi starý jev – pojem. Když ještě neexistovaly žádné útvary, tak soběstačnost (skoro stejný typ nedokonalé autarkie) se vztahovala na příslušné komunity lidí a jejich území, které byly více méně uzavřené. Klasické starověké státy (Egypt, Asýrie, Babylónie, Řecko, Římská říše, Čína, Japonsko, Indie) byly už na určitém stupni nejen společenské organizace, ale i hospodaření s potravinami, případně s jejich přebytky. V rámci tohoto obchodu se dováželo obilí, jižní ovoce, olivový olej, pochutiny apod.

Vytvářely se veřejné sýpky se zásobami obilí, které měly i strategický význam. Zvláště to bylo typické v Římské říši, která celá staletí zabírala nová území, expandovala. Pro římskou organizovanou armádu bylo potřeba vytvářet zásoby potravin. Klasický starověký typ autarkie se při rozvíjejícím obchodě postupně vytrácel. Čím více se ve světovém kontextu rozvíjí celosvětový obchod, tím je menší závislost na domácích zemědělských výrobcích (Jurášek, 2002)².

3.1.2 Faktory ovlivňující soběstačnost

Míra soběstačnosti je obecně daná rozsahem základních výrobních faktorů a stupněm jejich efektivního využívání. Kvalita výrobních faktorů, jejich rozmístění a možnosti jejich využití ovlivňují strukturu výroby. Možnost plného využití výrobních

² Volný překlad autorem diplomové práce ze slovenského jazyka

faktorů je daná kvalitou, strukturou a množstvím výrobních potřeb, které působí v kladném nebo záporném směru na uskutečňování požadovaných nebo potřebných změn ve věcné struktuře výroby. Nejsou-li výrobní faktory a jejich rozmístění v ideálním vztahu s množstvím a strukturou výrobních potřeb, lze potřebné struktury výroby a struktury potřeb výživy dosáhnout jen velmi obtížně a neefektivně a je nutno získávat prostor v mezinárodní dělbě práce prostřednictvím zahraničního obchodu. Základní úkol zemědělské výroby – zajišťovat potraviny pro výživu obyvatel – se tak rozšiřuje o výrobky nutné pro efektivní mezinárodní směnu (Jeníček, 1984).

3.1.3 Měření soběstačnosti

Z hlediska zahraniční směny znamená bilanční soběstačnost dosažení nulového salda obchodně platební balance. Jedná se o rovnost hodnotovou, nikoliv hmotnou a bilanční rovnováha je vyjádřena v hodnotových jednotkách.

Pro výpočet bilanční soběstačnosti se používá vztah:

$$Q + D = P + V$$

Q = hodnotový objem výroby
P = hodnotový objem spotřeby
D = hodnotový objem dovozu
V = hodnotový objem vývozu

Míra bilanční soběstačnosti označena písmenem S je určena poměrem hodnotového objemu domácí výroby k hodnotovému objemu domácí spotřeby.

$$S = (Q / P) * 100$$

Přebytků je dosahováno, pokud $Q > P$ a tyto přebytky mohou být realizovány na zahraničních trzích (v tomto případě platí, že $V > D$, netto vývoz) nebo jako zásoby. Nesoběstačnosti je dosahováno při $Q < P$ a v tomto případě je pro dosažení soběstačnosti potřeba realizovat dovoz, a proto platí, že $D > V$ (netto dovoz).

Vztah mezi výrobou a spotřebou dané komodity určuje komoditní výrobní soběstačnost, jejíž objem je možné vyjádřit cenovým ohodnocením nebo ve fyzických

jednotkách. Takto lze vyjádřit nejen jednotlivou komoditu nebo skupinu, ale i skupinu podobných substitučních komodit (např. krmné obilí, chlebové obilí apod.).

Soběstačnost komoditní (S) udává poměr objemu (fyzického, hodnotového) domácí výroby jedné komodity (Q) k objemu (fyzického, hodnotového) domácí spotřeby této komodity (P).

$$S = (Q/P) * 100$$

Komoditní soběstačnost se může vzájemně výrazně lišit v naturálním vyjádření a ve vyjádření hodnotovém (například vlivem ceny nebo různé kvality dovozu a vývozu daného výrobku apod.) (Jeníček, 1984).

3.1.4 Soběstačnost ČR v potravinách

V polovině sedmdesátých let byl československému zemědělství zadán cíl zvyšovat míru soběstačnosti republiky v základních potravinách. Toto rozhodnutí bylo jednoznačně racionální. Soběstačnost u všech států zvyšuje suverenitu, bezpečnost a je také základem stability strategických odvětví národního hospodářství jako jsou potravinářství a energetika. V těchto sektorech národního hospodářství usilovala o soběstačnost většina racionálně řízených států, včetně států, kde to bylo spojeno s velmi vysokými náklady (Toman, 2012).

Ze statistik, které zveřejnila Agrární komora ČR, vyplývá, že Česká republika se stává stále více závislá na dovozu určitých potravin. Zvětšuje se okruh zemědělských produktů, u kterých spotřeba není plně pokryta domácí výrobou. Podle prezidenta Agrární komory Jana Veleby může tento vývoj v budoucnu způsobit zdražování potravin. Někteří ekonomičtí odborníci však tvrdí, že v globalizovaném světě je výhodné, aby byla ekonomika zaměřena na aktivity, pro které jsou v daném státě nejlepší podmínky (Línková, 2006).

3.1.5 Soběstačnost po vstupu ČR do EU

Pokles soběstačnosti zrychlil po vstupu ČR do EU, potravinová soběstačnost země se dlouhodobě snižuje. Nejvíce klesá soběstačnost u živočišných komodit, jejichž výroba se stále zmenšuje. Spotřeba ovoce mírného pásu, zeleniny, brambor a vajec také není

dostatečně pokryta domácí produkcí. Z čísel, které poskytlo ministerstvo zemědělství ČR vyplývá, že země je soběstačná v produkci hovězího masa, obilí, cukrovky a mléka.

Na potravinovou soběstačnost a její zdravou míru se názory liší. Podle většiny názorů by neměla klesnout pod 80 procent v případě důležitých komodit (ÚZEI, ČTK, 2012).

Soběstačnost se u rostlinných komodit s výjimkou řepky výrazně zvýšila a u všech těchto komodit domácí produkce vysoce převyšuje domácí poptávku. Soběstačnost u těchto komodit určuje do značné míry úroveň rentability. U všech hlavních komodit živočišné produkce, kromě hovězího masa došlo ke snížení míry soběstačnosti, ovšem u monogastrů byl zaznamenán výraznější nárůst dovozu, způsobený velkým převisem spotřeby nad domácí produkcí. Za období 2005-09 se podílí Agregace KN 02 „Maso a droby“ více než polovičním podílem (56 %) na průměrném ročním přírůstku záporné bilance agrárního obchodu. České zemědělství zůstává v souhrnu přebytkové i přes pokles produkce některých zemědělských komodit (Bašek a kol, 2010).

Předseda Zemědělského svazu ČR Martin Pýcha upozornil na to, že udržování soběstačnosti v EU ani v USA nepodléhá jen neviditelné ruce trhu. Agrární komora ČR dlouhodobě poukazuje na to, že potravinová soběstačnost státu podobně jako soběstačnost energetická bude s rostoucí světovou populací a možnými nečekanými událostmi stále důležitější. I přes vliv globalizace upřednostňuje většina vyspělých zemí podporu vlastního zemědělství před závislostí na dovozech (Pýcha, 2012).

3.1.6 Soběstačnost v dalších světových zemích

V posledním období se vlivem nepředvídatelných změn ve zdrojích stal mezinárodní obchod se základními potravinami, hlavně obilninami, velmi důležitým. Například u obilnin je exportovaná zhruba 1/8 světové produkce, obilniny jsou snadno manipulovatelné, skladovatelné a vhodné pro mezinárodní obchod. Zahrneme-li mezi obilniny rýži, klesne podíl zahraničního obchodu na 1/12 celkové světové výroby.

Velký význam domácích zdrojů ve srovnání s dovozy potravin ukazuje i další fakt. Zhruba 2/3 zemí světa dosahuje soběstačnosti minimálně z 95 %. Základní charakteristikou světové potravinové situace je tedy vysoký stupeň soběstačnosti na národních úrovních (Jeníček, 1984).

Z hlediska ekonomiky se na soběstačnost nebere příliš ohled. Hlavní povinností každé vlády je zajistit dostatečný přísun jídla pro všechny obyvatele země. Dosažení vysoké míry soběstačnosti je cílem potravinové a zemědělské politiky. Když jsou stanoveny tyto politické cíle, je důležité věnovat pozornost také oblasti humanitární a mezinárodní pomoci. Jaké potraviny jsou v této problematické době lidem častěji poskytovány než produkty z farem, vyrobené v jejich vlastní zemi? Zpráva vlády Velké Británie Cmnd. 6020 „Jídlo z vlastních zdrojů“ je zobrazením situace v dnešní době (O'Hagan, 1976)³.

Jedním ze základních cílů ekonomického rozvoje v Indii bylo dosažení soběstačnosti v obilí. V roce 1943 vznikla s vládní podporou kampaň na zvýšení produkce obilí „Grow more food campaign“. Cílem této kampaně bylo potlačení nedostatku potravin, který vznikl ukončením dovozu rýže z Barmy. Ke konci roku 1948 byl poprvé oznámen tento politický cíl dosažení soběstačnosti a plánovalo se, že do března roku 1952 bude tento cíl naplněn (Sarma, 1978)³.

V příštích několika letech plánují země východní Evropy, že vyvezou do západní Evropy více zemědělských a potravinářských produktů. V nastávajících letech mají země západní Evropy téměř stejné cíle pro vývoz do východních zemí. V zemích východní Evropy jsou produkce, kvalita, produktivita, management, organizace zemědělství a zemědělsko-potravinářský průmysl důležité záležitosti. Zemědělství východní Evropy čelilo vytrvalým a závažným problémům na mnoha úrovních. Tyto země tradičně vyvážejí maso, mléčné výrobky, ovoce a zeleninu. Tyto státy nejsou nyní schopny samy produkovat obilí a krmná zrna v dostatečném množství, musí je tedy nutně dovážet. Obyvatelé těchto zemí v dnešní době zažívají období nedostatku určitých produktů: maso, čerstvé ovoce, zelenina a další. Poptávka obyvatel po těchto komoditách se z důvodu nedostatku stále zvyšuje (Tiraspolsky, 1980)³.

Základnou zemědělských aktivit jsou farmy. Jedná se o jednotlivé farmy, farmářské jednotky a také farmy s částečnou nebo plnou obchodní činností. Farmy utváří Evropské zemědělství, jsou různorodé a mají rozdílné kapacity. Farmy poskytují komodity pro zemědělský trh, pracovní místa v zemědělské oblasti, vytvářejí krajinu a významně působí na životní prostředí. Farmy jsou financovány z příjmů, které získávají v závislosti na

³ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

hospodaření se zdroji, se kterými disponují. Potenciální příjem farem je velice odlišný v závislosti na umístění farmy, velikosti a typu vykonávaných farmářských prací a na dalších faktorech. Kromě těchto faktorů existuje další důležitý aspekt, který ovlivňuje příjem farem, a tím je společná zemědělská politika. Evropský zemědělský sektor je v neustálém vývoji (Sahrbacher, 2012)⁴.

Při formulování rozvojové strategie se objevuje jedna důležitá otázka: Mají země usilovat o soběstačnost a nahrazovat větší část dovozů domácí výrobou (strategie dovozní substituce)? Nebo mají země usilovat o náhradu svých potřebných dovozů tím, že budou zvyšovat svou efektivnost a konkurenceschopnost, rozvíjet zahraniční trhy a vytvářet podmínky pro stimulaci vývozu (strategie orientace na vnější svět)? Tato otázka se objevuje především z důvodu, že všechny země jsou zapojeny do zahraničního obchodu.

V Latinské Americe bývala rozšířená politika dovozní substituce. Aby mohly domácí firmy vyrábět a prodávat statky, které by musely jinak dovážet, nařídila hospodářská politika vystavět kolem určitých odvětví zpracovatelského průmyslu vysoké celní bariéry (Samuelson, 1992)⁴.

Mexiko přestalo být potravinově soběstačné. Mexické tortily už nejsou dále produkovány z místních surovin, země není schopna pokrýt celou poptávku po mase, mléčných produktech a krmivech. Tato krize má původ v ekonomické politice po roce 1960 a dále se krize prohloubila kvůli velkému suchu v roce 1979 a 1980. V roce 1981 vznikla iniciativa, která chtěla směřovat zemi zpátky na cestu k potravinové soběstačnosti, která má být dosažena pomocí velkého zvětšení zemědělské produkce spojené se zvýšením ceny obilí a dotováním cen produktů. Tato opatření však nebyla dostatečná k odstranění příčin zemědělské krize, menší vlastníci půdy neměli možnost přestavět komunity a produkční organizace předtím, než rozpočty vlády narušila inflace a propad cen ropy. Navzdory neočekávaným vlnám dešťů v roce 1982 a 1986, výroba základních potravin nemohla být udržena na úrovni před krizí. Hodnota importu přesahovala hodnotu exportu potravin od roku 1979 do roku 1985, a přestože agrární zahraniční obchod skončil v roce 1986 přebytkem, objemy importu kukuřice byly stále vysoké (Barkin, 1987)⁴.

Produkce ve světě se během minulých tří desetiletí zdvojnásobila, ale poptávka u rychle rostoucích a silně osídlených zemí jako je Čína a Indie se také zvýšila. Čína

⁴ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

pokračuje v úsilí stát se zemí s velmi vysokou úrovní výroby a spotřeby potravin. Úspěch Číny v minulosti, kdy se podařilo dosáhnout soběstačnosti v obilí, nenaznačuje budoucí hrozbu poklesu potravinové bezpečnosti. Je pravděpodobné, že Čína zůstane soběstačná v rýži a obilí, ale zůstane závislá na dovozu sojových bobů a kukuřice, aby uspokojila rostoucí poptávku po mase a mléčných produktech. Potravinová bezpečnost může být ohrožena z důvodu změny klimatu, extrémního znečištění životního prostředí a ubývání orné půdy. Poměr populace, která není zapojena do produkce potravin, se bude zvětšovat a vzroste také počet spotřebitelů z měst, jejichž vysoké nároky na potraviny způsobují větší spotřebu energie, vody a půdy (Bishwajit Ghose, 2014)⁵.

Navzdory nárůstu zemědělské produkce od roku 1970, při průzkumu čínských zdrojů dotací a vztahů s obchodními partnery vznikla nová opatření. S pokračujícím nárůstem mezd, se opět zvýší dovoz potravin, dokud budou vysoké ceny domácí produkce. Kvantitativní analýza cenové politiky, podle které by mělo být dosaženo soběstačnosti po roce 1990, předpokládá zvýšení ekonomických nákladů v rozmezí 2-3 % HNP ročně. Ekonomické výsledky jsou závislé na kolísání cen a jsou ovlivněny velkým zvýšením potřeby krmiv pro hospodářská zvířata (Yang, 1989)⁵.

3.2 Agrární zahraniční obchod ČR

Obecně konstatováno Česko jako průmyslově vyspělá země s nedostatečnou surovinovou základnou si nemůže vytyčovat žádný jiný prioritní cíl než směřovat k aktivní bilanci zahraničního obchodu. Pro průmyslová odvětví platí tento axiom bez výhrad, pro agrární zahraniční obchod platí také, avšak s podstatnými výhradami. Český agrární sektor v daných přírodních podmínkách země malého ekonomického rozměru nemůže uspokojit základní potřeby národního hospodářství a musí řadu komodit zejména nekompetitivní povahy trvale dovážet. Souběžně s trvale narůstajícími požadavky obyvatelstva na sortimentní nabídku zemědělsko-potravinářských produktů se dlouhodobě nedaří snižovat záporné agrární saldo (Kraus a kol, 2007).

Československo bylo ve své historii (od r. 1919, kdy se začal statisticky oficiálně sledovat zahraniční obchod ČSR) vždy čistým dovozcem zemědělsko-potravinářských výrobků. Saldo bilance agrárního zahraničního obchodu bylo trvale pasivní a v období

⁵ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

1949-70 nebyla naše republika soběstačná ani v základních potravinách mírného pásma (v kompetitivních agrárních produktech). Od roku 1948 do roku 1960 docházelo postupně k řadě změn ve zbožové i teritoriální skladbě našeho zemědělsko-potravinářského zahraničního obchodu, vzrůstala jeho dynamika a rozšířil se sortiment dovozu a vývozu, ale postavení agrárního segmentu v celkovém zahraničním obchodu se podstatně nezměnilo. Zemědělsko-potravinářský dovoz participoval na celkovém dovozu v rozsahu 25-33 % (v paritě fco). Pasivní saldo mělo od roku 1948 do roku 1960 vzrůstovou tendenci. Příčinou bylo nižší tempo růstu objemu vývozu agrárních produktů. Jejich podíl na celkovém československém exportu klesl z cca 15 % koncem čtyřicátých let na cca 7 % v průměru období 1955-60. Schodek bilance agrárního zahraničního obchodu se paralelně zvětšoval z cca 2 mil. Kč v roce 1950 na cca 2 mld. Kč v roce 1959 (Toman, 2012).

3.2.1 Vývoj AZO v ČR před vstupem do EU

Částečná liberalizace vzájemného obchodu před vstupem naznačila, jakým směrem se bude ubírat vývoj českého AZO po vstupu do EU. V roce 1998 vyšel v platnost Dodatkový protokol k Evropské dohodě o úpravách obchodních aspektů mezi ČR a ES a v roce 2000 pak začala platit další dohoda tzv. „dvounulová varianta“.

Takto započatá liberalizace obchodu vedla k asymetrickému vývoji hodnotových i množstevních ukazatelů AZO v neprospěch ČR. Schodek bilance českého AZO se rychle prohluboval. Zatímco průměrné kilogramové ceny vývozu klesaly, dovozní ceny zaznamenaly nárůst. Úroveň čerpání preferenčních celních kvót byla vyšší na straně EU. Důvodem byly jak nevýhodné cenové relace na trhu EU, tak nedostatečná tuzemská nabídka, stejně jakož i řada dalších omezujících faktorů (Smutka a kol, 2011).

3.2.2 Vývoj AZO v ČR po vstupu do EU

Vstupem ČR na jednotný trh EU se výrazně zjednodušily podmínky obchodu s původními i novými členskými zeměmi. Zároveň se však zvýšila ochrana domácího trhu vůči třetím zemím. Odstranění celních překážek ve vzájemném obchodě mezi ČR a EU, výhody vyplývající z různých cenových úrovní v zemích EU, meziroční pohyby průměrných cen řady významných agrárních komodit na mezinárodním trhu (pšenice, kukuřice, rýže, olejnatá semena, rostlinné oleje, skot, prasata, hovězí, vepřové maso apod.), jakož i volatilita kurzu Kč vůči EURU měly významný vliv na zostření konkurenčních podmínek.

Vstup do EU vedl v českém AZO k řadovým změnám. Přestože v prvním roce po vstupu došlo k neobvyklému zlepšení pasivní obchodní bilance (v následujících letech se pak bilanční schodek opět zvýšil), nebyl celkový vývoj AZO ČR v rámci EU příznivý (Smutka a kol, 2011).

Agrární zahraniční obchod představuje významnou součást světové ekonomiky, přestože jeho podíl na světovém obchodě je neustále klesající a současně se nyní posouvá na úroveň okolo 5-7 %. Pro země EU představuje agrární obchod v obou formách, vnitřní i zahraniční, velice důležitou část Společné obchodní politiky a Společné agrární politiky. V současné době se stal zahraniční obchod zemí EU velice významnou součástí světového obchodu se zemědělskými výrobky. Podíl EU ve světovém agrárním exportu a importu je velice vysoký. S ohledem na zvětšování Evropské unie během posledních pěti desetiletí a s ohledem na velké změny v agrární politice zemí EU od roku 1962 do roku 2006 se podíl zemí EU ve světovém agrárním obchodě podstatně zvýšil. Jejich podíl na světovém vývozu (včetně vnitřního obchodu) se zvýšil z 24 % v roce 1962 na téměř 46,2 % v roce 2006 a nejvyšší podíl EU na světovém agrárním exportu nastal v první polovině roku 1990, kdy přesáhl 48 % (Smutka a kol, 2012).

České hospodářství prošlo během minulých dvou dekad dvěma výraznými změnami. První z nich byla transformace centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku. Od té doby je český trh vystaven konkurenci celého světa. Druhou výraznou změnou byl vstup ČR do EU v roce 2004. Přestože v období 2007-2013 byla jednou z priorit Evropské komise podpora konkurenceschopnosti, nové členské státy EU neměly v agrárním sektoru srovnatelné podmínky se starými členskými zeměmi, což vedlo ke zvýšení disparit v zemědělství mezi oběma skupinami členských států. Devět let s nižšími dotačními zdroji způsobilo nižší konkurenceschopnost zemědělství ve většině nových členských států včetně České republiky. Jedním z důsledků je snížení stavu hospodářských zvířat, což vede ke snižování soběstačnosti České republiky a zvyšujícímu se dovozu (Svobodová, 2014)⁶.

Po vstupu České republiky do EU významně vzrostla hodnota agrárního exportu. Tento fakt dokazuje, že české zemědělské produkty mohou být úspěšné na trhu EU. Od roku 2007 se každý rok zvyšoval export průměrně o 19,15 % a import o 12,6 %.

⁶ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

V posledních dvou letech se situace změnila, meziroční výsledek mezi lety 2008 a 2009 byl menší, nárůst importu byl pouze 2,26 % a export poklesl o 1,01 %. Tato změna může být důsledkem světové hospodářské krize, která zasáhla Evropu a její agrární sektor. Podle výzkumu, který byl aplikovaný na 3 vybrané komodity, bylo zjištěno, v jakém rozsahu byly celkové změny způsobeny vlivem změn v exportu a importu a v jakém rozsahu se změnilly ceny těchto komodit (Burianová, 2011)⁷.

3.2.3 Vývoj AZO v ČR od roku 2012 v číslech

Zahraničním obchodem v pravém slova smyslu je pouze obchod s třetími zeměmi (extraobchod), přesto je do něj, v širším slova smyslu, zahrnován i obchod mezi jednotlivými členy EU (intraobchod) (MZe, 2011).

Obrat AZO ČR se v roce 2012 meziročně zvýšil o 42,5 mld. Kč. Z toho přírůstek hodnoty českého agrárního vývozu činil 27,0 mld. Kč a zvýšení hodnoty českého agrárního dovozu dosáhlo 15,5 mld. Kč. V důsledku tohoto vývoje došlo v roce 2012 ke snížení schodku bilance AZO ČR o 11,5 mld. Kč na 24,8 mld. Kč při souběžném zvýšení stupně krytí dovozu vývozem o 8,8 % na 85,6 %, což je dosavadní maximum. Meziroční snížení bilančního pasiva zaznamenal jak obchod s EU 27 (o 10,1 mld. Kč na 12,1 mld. Kč), tak obchod s třetími zeměmi (o 1,3 mld. Kč na 12,7 mld. Kč) (MZe, 2012).

Obrat českého AZO se v roce 2013 meziročně zvýšil o 20,2 mld. Kč, tj. o 6,3 %, na 341,5 mld. Kč. Z toho vývoz vzrostl o 10,6 mld. Kč, tj. o 7,2 %, na 158,9 mld. Kč, a dovoz o 9,6 mld. Kč, tj. o 5,5 %, na 182,6 mld. Kč. Vzhledem k vyšší hodnotě a většímu tempu přírůstku na straně vývozu, než dovozu poklesl schodek bilance českého AZO o 1,0 mld. Kč na 23,7 mld. Kč a stupeň krytí dovozu vývozem se zvýšil o 1,3 % na 87,0 %, což jsou nejpříznivější hodnoty od vstupu ČR do EU. Ke snížení záporné obchodní bilance však došlo jen v rámci AZO ČR s třetími zeměmi, a to o 1,1 mld. Kč na 12,2 mld. Kč, zatímco v rámci agrárního obchodu s ostatními členy EU se bilanční schodek nepatrně zvýšil o 76,5 mil. Kč na 11,5 mld. Kč (MZe, 2013).

V roce 2014 participovala Česká republika na unijním agrárním vývozu 1,41 % a na unijním agrárním dovozu 1,57 %, což představovalo v porovnání s průměrem let 2009-13 mírný nárůst. Na straně unijního vývozu participuje ČR největší měrou v případě „tabáku a tabákových výrobků“, „cukru a cukrovinek“, „živých zvířat“, „olejnatých semen

⁷ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

a plodů“ a „obilovin“. Na unijním dovozu se podílí nejvíce v případě „různých potravinových přípravků“, „masa a drobů“ a „přípravků z obilí“. Podíl agrárního zboží na celkovém zahraničním obchodu ČR se v roce 2014 meziročně nepatrně snížil, na straně vývozu o 0,1 % na 5,0 % a na straně dovozu o 0,3 % na 6,2 %. V porovnání s průměrem předchozích pěti let se podíl v případě vývozu o 0,4 % zvýšil a v případě dovozu stagnoval (Pohlová a kol, 2015).

3.2.4 Teritoriální skladba AZO v ČR

Nejvíce agrárního zboží z ČR směřuje tradičně na Slovensko (25,6 % v roce 2013), do Německa (20,3 %) a do Polska (10,6 %). V rámci třetích zemí je dominantním odběratelem agrárního zboží z ČR Rusko (1,5 %), dále Ukrajina (0,7 %) a Švýcarsko (0,6 %).

Největší podíl na českém agrárním dovozu (stejně jako na straně vývozu, pouze v jiném pořadí) mají Německo (23,5 % v roce 2013), Polsko (15,9 %) a Slovensko (8,0 %). Z třetích zemí je nejvýznamnějším dodavatelem Brazílie (1,8 %), Čína (1,4 %), Turecko (1,2 %) a Spojené státy (1,1 %) (Mze, 2013).

3.2.5 Vývoj AZO v dalších světových zemích

Čína a Spojené státy americké exportují odlišné zemědělské produkty, které odrážejí komparativní výhody a zdroje každé z těchto zemí. Čínské produkty jsou náročné na lidskou práci a americké produkty jsou náročné na výrobní plochu a kapitál. Po vstupu Číny do WTO se začalo do USA více exportovat čínské ovoce, zelenina, čaj, med a cukr, zatímco USA do Číny vyvážely více sójových bobů, bavlny, kukuřice a vlny. Produkty, u kterých má Čína velkou komparativní výhodu, jsou čaj (RCA 4,83), med (4,3), zelenina (3,64), kokony bource morušového (3,01) a ovoce (1,48). Spojené státy mají silnou komparativní vyhodu u kukuřice (5,57), sojových bobů (4,34), bavlny (3,94), kuřecího masa (1,99), vepřového masa (1,89) a rýže (1,23) (Shuai, 2011)⁸.

Ruský agrární zahraniční obchod se mění. Jeho hodnota, objem a zejména komoditní a teritoriální skladba se neustále formují. Období transformace společně s několika krizemi kompletně změnily charakter ruského agrárního sektoru a potravinářského průmyslu. Aby vůbec Rusko bylo schopné formovat rozvojovou strategii

⁸ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

pro příští desetiletí, je nutno identifikovat klíčové trendy a faktory ovlivňující ruský agrární zahraniční obchod (Svatoš a kol, 2014)⁹.

V období liberalizace trhu a globalizace zaznamenal obchodní styk indických farem významné změny. Celkový roční přírůstek indického agrárního exportu se zvýšil o 2,4 % v rozmezí let 1995-2009. V tomto období se podíl Indie na světovém zemědělském obchodu zvýšil z 0,7 % na 1,1 %. Otevřenost indického zemědělství měřená jako podíl hodnoty celkového agrárního obchodu k hrubému domácímu produktu se zvýšila ze 7,4 % v letech 1994-1995 na 14,4 % v období 2009-2010. Tato změna naznačuje zvýšení důležitosti agrárního exportu v indické zemědělské ekonomice. Indie byla čistým vývozcem zemědělských komodit s příjmem v hodnotě 6 541,1 milionů dolarů v období let 2009-2010. Globalizace může značně zlepšit roli zemědělství, jako motor růstu v rozvojových zemích, jako je Indie, pokud umožní agrárnímu sektoru rychlejší růst výroby nad spotřebou. Zároveň se tím zvýší potenciál zemědělství a vzroste potravinová bezpečnost (Ramphul, 2013)⁹.

3.3 Olejniný

K olejninám řadíme takové rostliny, které obsahují ekonomicky významné množství oleje. S ohledem na rozvoj přírodní kosmetiky, různých diet, speciálních požadavků na technické oleje a také v souvislosti s uváděním pudy do dočasného úhoru a hledáním rostlin pro nepotravinářské užití je množství olejnin mimořádně velké. Praktický význam má 100 druhů. Nejvýznamnějšími olejninami světa jsou sója, bavlník, řepka a další brukvovité olejniný, podzemnice, slunečnice, oliva, kokos, palma olejná, len, sezam, skopec a saflor. V Evropě jsou to řepka, slunečnice, oliva, sója, bavlník a len.

Vzhledem k nepoměrně levnější produkci oleje pomocí rostlin v porovnání s živočichy a vzhledem k určitým zdravotním a dietetickým výhodám, jako je např. absence cholesterolu u rostlinných olejů, vykazuje pěstování olejnin velmi dynamický růst, zvláště pak řepka a další brukvovité druhy (Pokorná a kol, 2014).

⁹ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

3.3.1 Vývoj olejnin v ČR od roku 2008

3.3.1.1 Osevní plocha, produkce a výnosy v jednotlivých letech

Osevní plochy olejnin pro sklizňový rok 2008 se v České republice meziročně zvýšily o 7 % na historicky nejvyšší výměru 483 851 ha. Poměrně příznivé klimatické podmínky v průběhu vegetačního období přispěly k dosažení průměrného hektarového výnosu olejnin ve výši 2,5 t/ha. Celková produkce olejnatých semen byla odhadnuta na 1 205 000 t, o 5,2 % více než v předchozím roce 2007. Na výměře olejnin se velmi výrazně podílí řepka olejka, která byla v České republice v roce 2008 nejvíce pěstovanou olejinou s osevní plochou 356 924 ha (+ 5,73 % ve srovnání s předchozím rokem). Na růst pěstitelské plochy řepky má částečně vliv podpora poskytovaná na pěstování energetických plodin, tzv. uhlíkový kredit, jehož výše může dosáhnout 45 EUR/ha. Celková plocha energetických plodin v Evropské unii je limitovaná celkovou rozlohou 2 mil. ha. Pokud je rozloha překročena, částka podpory se krátí (Potměšilová a kol, 2008).

Pro marketingový rok 2009/10 bylo v České republice podle údajů ČSÚ oseto olejinami 486,5 tis. ha a předpokládaná produkce by měla po mírném poklesu činit přibližně 1,01 mil. t olejnatých semen. Přestože nelze obecně charakterizovat klimatické podmínky roku 2009 jako příznivé, jeví se, že odhadovaný hektarový výnos olejnin, který by podle odhadu mohl činit 2,25 t/ha bude patřit k těm průměrným.

Na osevní ploše olejnin se velmi výrazně podílela řepka olejka. Pro marketingový rok 2009/10 bylo oseto 354,8 tis. ha. Meziročně tedy plochy řepky klesly o 2 098 ha (0,6 %). Podle předběžných odhadů ČSÚ dosáhl hektarový výnos v průměru 3,20 t. Celková produkce je odhadována na 1 128,4 tis. t, vzroste tak ve srovnání s produkcí roku 2008/09 o 85 914 t, tj. o 8,2 % (Potměšilová a kol, 2009).

V rozmezí let 2012/13 bylo v ČR sklizeno 470,8 tis. ha olejnin a celková produkce činila 1,2 mil. t. V roce 2012 se řepka olejná s plochou 401,3 tis. ha nejvíce podílela na celkové výši sklizňových ploch, dále se zde pěstovala slunečnice s 24,6 tis. ha, mák s 18,4 tis. ha, hořčice na semeno s 16,9 tis. ha, sója s 5,7 tis. ha, len olejný a ostatní olejininy byly pěstovány na celkem 3,8 tis. ha. Podle ČSÚ bylo pro marketingový rok 2013/14 v ČR oseto olejinami 486,9 tis. ha a proti minulému roku je to více o 16,1 tis. ha. Předpokládaná celková produkce by měla narůst na přibližně 1,5 mil. t olejnatých semen (Teliefová, 2013).

V marketingovém roce 2013/14 bylo v České republice sklizeno 486,9 tis. ha olejnin a celková produkce dosáhla více, než 1,5 mil. t. Na celkové výši sklizňových ploch se již tradičně nejvíce podílela řepka olejná se sklizňovou plochou 418,8 tis. ha, slunečnice s 21,3 tis. ha, mák s 20,3 tis. ha, hořčice na semeno s 16,5 tis. ha, sója s 6,5 tis. ha, len olejný a ostatní olejninu byly pěstovány na celkem 3,6 tis. ha. Podle údajů ČSÚ bylo pro marketingový rok 2014/15 v České republice oseto olejninami 464,3 tis. ha a proti předchozímu roku je to méně o 22,6 tis. ha. Předpokládaná celková produkce olejnin by měla i přes pokles ploch, vzhledem k dobrému hektarovému výnosu, narůst na přibližně 1,6 mil. t olejnatých semen (Svobodová, 2014).

3.3.2 Dovoz a vývoz vybraných komodit od roku 2012

Evropská unie je největším dovozním regionem zemědělských produktů, ale i největším vývozcem zpracovaných zemědělských produktů na světě. S hospodářskou oblastí pro více než 450 milionů spotřebitelů také reprezentuje největší vnitřní trh. Tradičně je z EU nejvyšší vývoz obilí a dovoz krmiv (Telieiová, 2013).

Olejninu jsou výrazně netto-vývozní komoditní agregací. Aktivní bilanci obchodu vykazují prakticky všechny olejninu mírného pásma, z toho nejvyšší „semena řepky“, dále „mák“ a „semena hořčice“. Řepka je v ČR dlouhodobě rentabilní komoditou, jejíž produkci podporuje její nepotravinářské využití. Míra soběstačnosti se u této komodity v posledních pěti marketingových letech pohybovala mezi 119 % až 125 %. Důležitou exportní olejninou jsou také „slunečnicová semena“, avšak v jejich případě vyazuje ČR obchodně bilanční přebytek pouze malý a v roce 2011 byla hodnota bilance dokonce záporná. „Semena řepky“ a „slunečnice“ jsou nejen vývozními, ale i dovozními komoditami, „mák“ a „hořčice“ jsou hlavně vývozními položkami (Pohlová, 2013).

Rostlinné tuky a oleje byly netto-vývozní skupinou poprvé v roce 2012, k čemuž přispěl zejména vysoký meziroční nárůst exportu „řepkového oleje“. V porovnání s průměrem let 2007-11 byla hodnota jeho vývozu vyšší o 5,7 mld. Kč, tj. 3,6krát. V roce 2012 zaujímal „řepkový olej“ v celkovém českém vývozu rostlinných tuků a olejů 88 %, zatímco v průměru předchozích pěti let to bylo 56 %. Vysoký přírůstek hodnoty vývozu byl v roce 2012 vzhledem k průměru let 2007-11 zaznamenán také u HS 1512, 11 a 19 „slunečnicového oleje“ (o 307,5 mil. Kč, tj. třikrát). V množstevním vyjádření byl nárůst

vývozu obou komodit méně výrazný (vzrostl na 3,1násobek a 2,8násobek) (Pohlová, 2013).

3.3.2.1 Olejnin

Hodnota vývozu „řepky“ se v roce 2012 (v důsledku vysokého meziročního nárůstu) vůči průměru let 2007-11 zvýšila o 43 %, zatímco na straně dovozu vzrostla o 185 % (dovoz „řepky“ se dynamicky meziročně zvyšuje od roku 2010). Hodnota jejího netto-vývozu se tak mírně snížila (o 4 %). Nutno poznamenat, že za samotná HS 120510 „řepková semena s nízkým obsahem kyseliny erukové“ se však ve stejné době o téměř jednu čtvrtinu zvýšila. V případě „máku“ se hodnota netto-vývozu propadla o 31 % a u „hořčice“ došlo naopak k nárůstu o 32 %. Pokles netto-vývozu „řepky“ v množstevním vyjádření odpovídal přibližně poklesu jeho hodnoty (činil 2 %), u „máku“ však byl méně výrazný (činil 17 %). V případě „hořčice“ byl procentický nárůst hodnoty a množství netto-vývozu shodný (Pohlová, 2013).

Z olejnin (HS 1201 až 1207) se na českém vývozu v roce 2013 podílejí největší měrou „semena řepky“ (v roce 2013 dosáhla hodnota jejich exportu maxima ve výši 5,1 mld. Kč), dále „mák“, „semena slunečnice“ a „semena hořčice“. Na straně dovozu jsou nejvýznamnějšími olejninami „semena řepky“ a „semena slunečnice“. „Řepková“ a „slunečnicová semena“ vyváží ČR především do Německa (69 %, resp. 64 % v roce 2013). „Mák“ směřuje zpravidla do Rakouska (19 %), Ruska (18 %) a Polska (18 %). „Hořčičná semena“ jsou vyvážena zejména do Německa (56 %) a v některých letech výrazněji i do Francie. Na vcelku nepravidelném dovozu „řepkových semen“ participovalo v roce 2013 největší měrou Polsko s tím, že významným dodavatelem bývalo i Slovensko. U „slunečnicových semen“ byly v roce 2012 a 2013 hlavními dodavateli Maďarsko a Slovensko a v některých předchozích letech i Ukrajina (Pohlová, 2014).

V porovnání s průměrem let 2009-13 byla v roce 2014 hodnota exportu výše uvedených olejnin vyšší s výjimkou „slunečnicových semen“, u nichž poklesla o 28 % (v množstevním vyjádření export vzrostl pouze u „řepky“, a to o 21 %; u ostatních olejnin se objem vývozu snížil, z toho nejvíce právě u „slunečnice“). Největší disproporce v nárůstu hodnoty a množství byla v tomto porovnání patrná u „máku“ – hodnota se zvýšila o cca 60 %, zatímco objem se snížil o 10 %. K nejvíce dováženým olejninám do ČR patří stejně jako na straně vývozu „semena řepky“ a „slunečnice“. Hodnota dovozu

„řepky“ meziročně i vzhledem k průměru let 2009-13 poklesla (v množstevním objemu o něco mírněji), zatímco u „slunečnice“ vzrostla (v objemu o něco intenzivněji) (Pohlová, 2015).

3.3.2.2 Rostlinné oleje

Sortiment dovážených rostlinných tuků a olejů je v porovnání s vývozem širší a je méně koncentrován. V roce 2012 v něm zaujímal 21 % „margarín“, 18 % „řepkový olej“, 14 % „slunečnicový olej“ a 8 % HS 1511 „palmový olej“. Podílové zastoupení „margarínu“ se vzhledem k průměru let 2007-11 zvýšilo o 5 %, u zbývajících tří položek se téměř nezměnilo. Bilance obchodu s „margarínem“, která se stala v roce 2009 pasivní, se v roce 2012 již tak výrazně nezhoršila (hodnota netto-dovozu se zvýšila o 5 %, zatímco jeho množství stagnovalo). Příčinou však byl menší přírůstek dovozu, nikoliv výše přírůstku již málo významného exportu. Vzhledem k průměru let 2007-11 byl vývoz „margarínu“ nižší o 560,6 mil. Kč (tj. o 85 %), zatímco dovoz byl vyšší o 500,2 mil. Kč (tj. o 63 %) (Pohlová, 2013).

V rámci rostlinných olejů a tuků (HS 1507 až 1508) je na straně českého vývozu dominantní položkou „řepkový olej“. Hodnota jeho vývozu meziročně poklesla v roce 2013 z maxima roku 2012 na 6,9 mld. Kč, což je stále výrazně nadprůměrná hodnota. Významnější, ale řádově nižší, podíl zaujímá „olej slunečnicový“. Ještě v roce 2008 byl významnou položkou „margarín“, do roku 2013 se však jeho export několikanásobně snížil. Zbožová skladba dovozu olejů a tuků je širší, třebaže hlavní podíl mají „řepkový olej“, „margarín“ a „slunečnicový olej“. Mimo ně se dováží významnější měrou také HS 1511 „palmový olej“, HS 1509 „olivový olej“ nebo HS 1509 „sójový olej“ (Pohlová, 2014).

Na straně dovozu mají z rostlinných olejů a tuků největší význam „řepkový olej“, „slunečnicový olej“ a „margarín“. „Margarín“ se vyznačuje v rámci českého obchodu s tuky a oleji nejvyšší hodnotou bilančního schodku (1,6 mld. Kč v roce 2014, což je sice meziročně o 5,7 % méně, ale o 28 % více než v průměru let 2009-13). Dále se na dovozu podílejí nekompetitivní „olivový“ a „palmový olej“. Hodnota dovozu všech těchto olejů se vzhledem k průměru let 2009-13 zvýšila, ačkoliv u řady z nich došlo meziročně k poklesu. U „řepkového oleje“ vzrostla 2,1krát na 3,1 mld. Kč, „slunečnicového oleje“ o 10,1 % na 1,1 mld. Kč, „margarínu“ o 10,9 % na 1,8 mld. Kč, „olivového oleje“ o 19 % na

439,1 mil. Kč a „palmového“ oleje“ o 5,4 % na 435,9 mil. Kč. Během sledovaných let se snížil význam dovozu „sójového oleje“ a „tuků a olejů hydrogenovaných, interesterifikovaných nebo elaidinizovaných“ (tj. ztužených) (Pohlová, 2015).

„Řepkový olej“ exportuje ČR především do Polska a Rakouska. V roce 2014 se zmenšilo zastoupení Slovenska, které bylo do roku 2011 hlavním odběratelem. Naopak hlavním dodavatelem „řepkového oleje“ se pro ČR stalo v roce 2014 s více než tříčtvrtinovým podílem Polsko (mj. také na Slovensko). „Slunečnicový olej“ se vyváží zejména na Slovensko a do Polska (pořadí těchto dvou zemí se meziročně měnilo) a dováží se nejvíce z Maďarska (na prvním místě od roku 2011) a ze Slovenska. V rámci třetích zemí měly v roce 2014 největší význam Srbsko (větší dovozy od roku 2011) a Ukrajina (dovozy z ní jsou poměrně nepravidelné). „Margarín“ se dováží hlavně z Polska (do roku 2011 také ve velké míře z Nizozemska), „olivový olej“ ze Španělska a dále Itálie (která na druhém místě v roce 2011 vystřídala Řecko) a „palmový olej“ z Nizozemska a Německa (Pohlová, 2015).

3.3.2.3 Pokrutiny

Netto-vývozními rostlinnými pokrutinami a šroty jsou v podstatě jen HS 2306 41 a 49 „řepkové“, které patří k nejdůležitějším českým exportním komoditám a vyváženy jsou převážně do Německa. Na straně dovozu mají největší význam „pokrutiny sójové“. Jejich hlavním dodavatelem je rovněž Německo. Hodnota exportovaných „řepkových pokrutin“ byla v roce 2012 nižší než hodnota importovaných „sójových pokrutin“ 3,4krát (Pohlová, 2013).

Nejvíce vyvážené jsou „řepkové pokrutiny“, zatímco nejvíce dováženými jsou „pokrutiny sójové“. „Řepkové pokrutiny“ exportuje ČR převážně do Německa, které je zároveň dominantním dodavatelem „sójových pokrutin“ do ČR (Pohlová, 2014).

Pokrutiny se z ČR vyváží v podstatě jen „řepkové“ a v mnohem menší míře „slunečnicové“. V dovozu dominují „pokrutiny sójové“ a malý podíl mají „řepkové“. Hlavním odběratelem i dodavatelem pokrutin z/do ČR je dlouhodobě Německo (Pohlová, 2015).

3.3.3 Mezinárodní trh s olejinami

Podle odhadů OilWorld by měly být v marketingovém roce 2008/2009 největšími producenty řepky Čína (11,5 mil. t), Kanada (11 mil. t), Indie (6,2 mil. t), Německo

(5,2 mil. t), Francie (5 mil. t), Ukrajina (2,9 mil. t), Polsko (2 mil. t), Austrálie (1,5 mil. t) a Česká republika (1 mil. t). Mimořádný je zejména nárůst produkce řepky na Ukrajině z 1,1 mil. t v roce 2007 na téměř 3 mil. t v letošním roce. Spolu s konečnými zásobami z předchozího marketingového roku 2007/08 ve výši 3,3 mil. t by celková globální nabídka semene řepky měla činit zhruba 57,5 mil. t. Světový obchod s řepkou je odhadován na 9,5 mil. t. Hlavními vývozci by měly být Kanada s cca 5,2 mil. t a Ukrajina s téměř 2,5 mil. t. Vývoz řepky z Ukrajiny by se měl meziročně zvýšit téměř trojnásobně, přičemž zhruba 1,5 mil. t by mělo směřovat do EU - 27. Největšími dovozci řepky by měly být Japonsko (2,3 mil. t), země Evropské unie (1,7 mil. t), Mexiko (1,3 mil. t) a Čína (880 tis. t) (Potměšilová a kol, 2008).

Světový obchod s řepkou je odhadován na 9,5 mil. t. Hlavními vývozci v roce 2009/2010 by měly být Kanada s cca 6,1 mil. t a Ukrajina se 1,5 mil. t. Největšími dovozci řepky by měly být Japonsko (2,2 mil. t), země Evropské unie (1,7 mil. t), Čína (1,7 mil. t) a Mexiko (1,2 mil. t). Celkem se v marketingovém roce 2009/10 očekává zpracování zhruba 55 mil. t semene řepky při produkci 21 mil. t řepkových olejů a 33 mil. t řepkových šrotů. Konečné světové zásoby semene řepky na konci roku 2009/10 jsou odhadovány na 5,5 mil. t, což by představovalo přibližně 10 % celkové roční spotřeby. S druhou rekordní světovou produkcí řepky v podmínkách pokračující světové finanční a hospodářské krize ceny kontraktů řepky na burze MATIF na listopad 2009 stagnovaly v rozmezí hodnoty 255-260 USD/t, a tedy ve výši 6 450-6 600 Kč dle aktuálního kurzu (Potměšilová a kol, 2009).

V roce 2012/13 dosáhl světový dovoz hlavních druhů olejnin (sójové boby, řepkové semeno, slunečnicové semeno, podzemnice olejná, bavlníkové semeno, kopra, palmová jádra) 111 710 tis. t. V následujícím roce se očekává zvýšení na 121 610 tis. t. Podobný trend má světový vývoz olejnin. V roce 2012/13 se vyvezlo ve světě 115 040 tis. t a v roce 2013/14 se očekává růst na 125 780 tis. t. Nejvýznamnějšími vývozci olejnin v roce 2012/13 byly Brazílie (41 090 tis. t), Spojené státy (36 820 tis. t), Kanada (10 650 tis. t) a Argentina (7 260 tis. t) a společně přispívají asi z 80 % do celosvětového vývozu olejnatých semen a zahrnují téměř 90 % vývozu sójových bobů. Největším dovozcem olejnatých semen je Čína, která v roce 2012/13 dovezla 63 030 tis. t a z toho 59 500 tis. t činí dovoz sójových bobů. Po Číně je dalším největším dovozcem olejnatých

semen Evropská unie, která dovezla 16 600 tis. t a z toho 12 250 tis. t sójových bobů (Telieiová, 2013).

V roce 2013/14 činil světový dovoz olejnin (sójové boby, řepkové semeno, slunečnicové semeno, podzemnice olejná, bavlníkové semeno, kopra, palmová jádra) 130,4 mil. t. V probíhající marketingové roce se očekává zvýšení na 131,1 mil. t. Podobný trend má světový vývoz olejnin. V roce 2013/14 se vyvezlo ve světě 133,8 mil. t a v roce 2014/15 se očekává růst na 135,3 mil. t. Nejvýznamnějšími vývozci olejnin v roce 2013/14 byly Brazílie (46,9 mil. t), USA (45,8 mil. t), Kanada (12,7 mil. t) a Argentina (8,5 mil. t) a společně přispívají asi z 85 % do celosvětového vývozu olejnatých semen a zahrnují převážnou většinu vývozu sójových bobů. Největším dovozcem olejnatých semen je Čína, která v roce 2013/14 dovezla 75,6 mil. t a z toho 70,4 mil. t činil dovoz sójových bobů. Po Číně je dalším největším dovozcem olejnatých semen Evropská unie, která dovezla 17,6 mil. t a z toho 13,0 mil. t sójových bobů (Svobodová, 2014).

3.4 Řepka olejná

Řepka je stará kulturní plodina, původem pravděpodobně z oblastí kolem Středozemního moře. Divokou formu řepky neznáme. Nejvíce se pěstuje řepka v Indii, v Evropě v Holandsku, Francii, Bulharsku, Rumunsku, méně v SSSR, zde hlavně na Ukrajině, na pravém břehu Dněpru, v Kyjevské, Vinnické a Žitomirské oblasti. Severní hranicí jejího rozšíření v Evropě je Dánsko. V jižním Švédsku se pěstuje ojediněle. V Německu se řepka pěstuje v krajích od Švýcarska směrem k Hornímu Porýní, pak na východě směrem přes Hessensko, Durynsko k polským hranicím. Ve východním Německu a Polsku je v posledních letech plocha řepky rozšiřována (Kalus, 1955).

Řepka ozimá představuje plodinu, u které ekonomický potenciál není zatím dostatečně využíván. Všeobecně převládá názor, že hlavní rezervy je možné najít v systému předset'ového zpracování půdy a zakládání porostů (Nozdrovický, 2000).

3.4.1 Význam a využití řepky

Uplatnění řepky je možno spatřovat v těchto základních okruzích. Řepka je potravinářskou surovinou pro lidskou výživu. Extrahované šroty, případné pokrutiny či semena jsou významnou součástí krmných směsí, biomasa se užívá jako zelené krmení či

hnojení. Řepková bílkovina je využitelným zdrojem pro lidskou výživu. Řepkový olej je významnou surovinou pro chemický průmysl (oleochemie) a jako zdroj obnovitelné energie místo fosilních zdrojů - tzv. bionafta, případně ekomazadla, zvláště pro řetězové pily v lesnictví. Semeno řepky se od roku 2000 stalo nejvýznamnější exportní komoditou z rostlinné výroby ČR. Česká Republika je 4. nejvýznamnějším světovým exportérem řepkového extrahovaného šrotu a nadto vyváží kolem 20-30 tis. t řepkového oleje. Řepka se po roce 1989 stala nejvýznamnější transformační plodinou českého zemědělství, neboť nahradila úbytek ploch krmných plodin a udržuje bilanci humusu v půdě, včetně ozdravujících účinků na půdu. Řepka je ekologickou plodinou, rozšiřuje druhovou rozmanitost rostlin na orné půdě a stala se útočištěm celé řady organismů, případně cenným krmivem pro spárkatou zvěř (Vašák a kol, 2000).

Možností využití, která se pravděpodobně v blízké budoucnosti stane dominantní, je nepotravinářské využití řepkového oleje zpracovaného na metylester (MEŘO). V ČR jsou k dispozici rozsáhlé lisovací a výrobní kapacity methylesteru. Jejich plné využití však není zajištěno díky neustále se měnícím dotačním a ekonomickým podmínkám. V ČR lze zatím na metylester mastných kyselin řepkového oleje zpracovávat až 250 tis. tun řepky ročně. Problémem je však i to, že esterifikační jednotky se neustále rozšiřují a jejich kapacita výrazně převyšuje lisovací kapacitu těchto provozů. Přitom by bylo možno na českém trhu uplatnit až 140 tis. tun metylesteru řepkového oleje ročně. V této oblasti lze očekávat velký rozvoj. Legislativa Evropské unie, platná i pro Českou republiku říká, že v roce 2010 má být podíl MEŘO 5,75 % z veškeré spotřebované nafty (Prokinová, 2006).

3.4.2 Výnosy řepky

Průměrně se sklídí z 1 ha 14-18 q zrna, za velmi příznivých vrůstových podmínek je možno dosáhnout výnosu i 35 až 40 q. Na 100 kg semen připadá 170 kg slámy a plev. Váhový poměr slámy k zrnu je 170:60. Podíl plev a úhrabků činí asi třetinu z výnosů slámy. Dříve se říkalo, že řepka zklame během deseti let dvakrát až třikrát, obilí pouze jednou. Dnes, kdy se agrotechnika stále zlepšuje, řepka nesmí zklamat ani jednou (Kalus, 1955).

Výnosy ozimé řepky i většiny jiných plodin, závisí podstatně více na úrovni pěstitelské technologie než na produktivitě prostředí. To také ukazuje porovnání tříletí 1988-1990 se současnou periodou 2008-2010: výnosy řepky olejky i pšenice jsou stejné

jako před 20 lety. Je sice faktem, že se výměry řepky více než ztrojnásobily, ale stejným faktem je, že proti období před 20 lety máme k dispozici azolové regulátory, hybridní odrůdy, listová hnojiva, účinná mořidla, lepší sklizňovou a secí techniku atd. Pouze nemáme dost prostředků, aby řepka dostala vše, co by potřebovala, jak zvláště platí pro agrárně ještě chudší Slovensko devastované extrémními dešti. Odhady úrod v roce 2010 uvádí v SR u pšenice celkem 3,24 t/ha, jarního ječmene 2,43 t/ha a u řepky celkem 1,87 t/ha. Obecně dnes platí, že výše vstupů se stále více podřizuje momentální ekonomické situaci (Vašák, 2010).

3.4.3 Ekonomika pěstování řepky

Řepka v ČR patří z hlediska techniky pěstování k nejméně problémovým plodinám rostlinné výroby. Určitým rizikem pro pěstitele je možnost jejího špatného přezimování až úplného vymrznutí, což se nepříznivě projevuje v ekonomice výroby. Při dobrém přezimování ovlivňuje pěstování řepky příznivě ekonomiku podniků, protože výsledkem je většinou dosažení kladného hospodářského výsledku. Ekonomické výsledky jsou značně proměnlivé podle výnosu a ceny (Vašák a kol, 2000).

Přírodní podmínky (dostatek uvolněné plochy po cukrovce, bramborách, zelenině, lnu, pícninách na orné půdě a ostatních plodinách), do roku 1999 poměrně vysoký realizační bezproblémový odbyt, vedly pěstitele ke zvyšování osevních i sklizňových ploch řepky. Zejména příznivé realizační podmínky v roce 1998 ovlivnily značné zvýšení osevních ploch řepky pro sklizeň v roce 1999, což při příznivé úrovni ha výnosu výrazně zvýšilo její výrobu. Bilance výroby a spotřeby řepky byla v ČR do roku 1999 v podstatě vyrovnaná (Vašák a kol, 2000).

Pěstování řepky je v posledních letech a bylo zejména v roce 1998 v průměru rentabilní. Jen zhruba čtvrtina podniků s hektarovým výsosem nižším než 2 tuny byla ztrátová. Z uvedeného vyplývá, že práh rentability pěstování řepky se při realizačních podmínkách roku 1998 pohyboval kolem 2 tun/ha výnosu řepky. Situace na mezinárodním trhu řepky byla ale v roce 1999 a z části v roce 2000 taková, že docházelo k poklesu cen olejin, což je zejména důsledek stálého rozšiřování ploch olejin. Světová cena řepky se od začátku roku 1999 snížila ze zhruba 8 500 Kč/t až na průměr 7 244 Kč/t. Proto pro producenty v ČR budou do budoucnosti důležité programy nepotravinářského využití této komodity (Vašák a kol, 2000).

Z tržního hlediska je jednou z nejdůležitějších plodin pro české zemědělství řepka ozimá. Semeno řepky je na trhu dlouhodobě velmi žádanou a ceněnou komoditou. Řepka ozimá při konzumném hospodárném pěstování velmi výrazně přispívá k vytváření kladného hospodářského výsledku a stabilizuje ekonomickou situaci zemědělského podniku. Mimo samotné tržní uplatnění řepka výrazně ovlivňuje svojí předplodinovou hodnotou i ekonomickou efektivitu ostatních plodin, zejména obilnin. Tím její ekonomický význam pro české zemědělství v době zúžených osevních postupů značně vzrostl (Baranyk a kol, 2007).

3.4.3.1 Systém dotací a podpor

Z hlediska přímých plateb v EU existuje tzv. kategorie některých plodin pěstovaných na orné půdě, jež je finančně podporována. Mezi tyto plodiny se kromě obilí počítají i olejnin (mimo mák a hořčici) a luskoviny.

Teoretická výše přímé platby je dána vynásobením tzv. referenčního výnosu sazbou 63 eur/t. Pro ČR byl v rámci jednání o vstupu stanoven referenční výnos na základě historických údajů před závěrečným jednáním o vstupu ve výši 4,20 t/ha, proto tedy je teoretická výše $4,2 * 63$ eur/ha. tj. 264,60 eur/ha. V této výši bychom mohli teoreticky dostávat přímou platbu, pokud bychom měli tzv. plný systém přímých plateb. ČR však jako nová členská země aplikuje systém jednotné platby na plochu, a to s postupným navyšováním přímých plateb (Baranyk a kol, 2007).

3.4.4 Tvorba ceny řepky

Největší vliv na tvorbu ceny řepky mají burzovní ceny nejrozšířenější olejnin, kterou je sója. Cena řepky se na evropských trzích vyvíjí v přímé závislosti na světové ceně sóji. Většinu roku mají ceny sóji a řepky obdobnou tendenci, i když rozdíly mezi nimi se mohou v průběhu roku měnit. Cena sóji je stabilnější a nemá takové výkyvy, protože se pěstuje na obou zemských polokoulích a světový obchod srovná případné nedostatky. U řepky je největším producentem Evropa, takže její cena bývá výrazněji ovlivňována aktuální situací v Evropě. Od roku 2005 se na cenách řepky výrazně projevují rozhodnutí Evropské komise v oblasti biopaliv, kdy nahrazování minerální nafty metylesterem řepkového oleje zvyšuje cenu řepkového oleje, a tedy i řepky. Další vliv na utváření cen řepky má také cena řepkových olejů a šrotů (Baranyk a kol, 2007).

Podstatou úprav cen v zemědělství je zejména snaha o aktivizaci cenové soustavy, růst její kriteriální a stimulační funkce. Uvedených cílů je dosahováno především: zvýšeným úsilím o objektivizaci cen vstupů do zemědělství, částečným posunem hladiny cen zemědělských výrobků k průměrným podmínkám výroby v souladu s teorií cenové tvorby, tvorbou cen na bázi nákladů obou hlavních sektorů (JZD i státních statků), výraznou objektivizací cenových relací, zvýšením pružnosti cenového systému převodem cen některých výrobků do cen stanovených dohodou, zřízením cenových fondů ministerstva zemědělství a výživy k usměrňování výroby a nákupu zemědělských výrobků a v neposlední řadě zvýšenou stimulací jakosti dodávaných výrobků a surovin (Vaniček, 1989).

Při tvorbě ceny je rozhodující nabídka a poptávka. Nabídka je množství statků a služeb, které se nám nabízejí k dispozici ke koupi v určitém časovém momentu. Poptávka je množství statků a služeb, které chceme koupit v určitém časovém momentu. Cena vyjadřuje stav mezi nabídkou a poptávkou. U cenové tvorby se uplatňují tyto zákony. Když poptávka převyšuje nabídku, cena začíná stoupat. Když nabídka převyšuje poptávku, cena začíná klesat. Cenový vzrůst způsobuje vzrůst nabídky a pokles poptávky. Cenový pokles způsobuje vzrůst poptávky a pokles nabídky. Cena má tendenci ustálit se na hladině, ve které se nabídka a poptávka rovnají. Tato tendence převládá nejen u statků a služeb, ale i u kapitálu a práce, kde cenou kapitálu je úrok a cenou práce mzda. Vzrůst poptávky anebo pokles nabídky způsobuje cenový vzestup (Zaťko, 1991).

Základy cenové tvorby, které jsou užitečné při oceňování výrobků na domácích trzích, mají svůj význam i při oceňování výrobků prodávaných na mezinárodních trzích. V čem je rozdíl, to jsou neúprosné konkurenční tlaky na úroveň cen a nákladů. To ukazuje případ firmy Cummins Engine Company, jejíž vedení zjistilo, že konkurenční ceny srovnatelných výrobků z jiných zemí jsou téměř o 30 % nižší než jejich současné domácí ceny. Dále je třeba si uvědomit, že hybnou silou v pozadí světového ekonomického růstu není objem výroby, nýbrž zvyšování hodnoty pro zákazníka. Proměny mezinárodních trhů se zrychlují, protože se zrychluje vývoj výrobků a tempo, s jakým jsou zaváděny na trh (Hanna, 1997).¹⁰

¹⁰ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

3.4.5 Komoditní burzy

Vznik a vývoj burzy souvisí úzce se vznikem a rozvojem tržního obchodu. Do dnešní podoby prošla instituce burzy dlouhodobým, po staletí trvajícím vývojem. Trhy byly nejprve nepravidelná a později pravidelná veřejná shromáždění kupců a živnostníků spojená zejména s církevními slavnostmi, kde nabízeli své zboží obyvatelstvu. Veletrhy naproti tomu byla shromáždění, kde kupci a živnostníci obchodovali mezi sebou. Jednalo se tedy o trh, který převážně nebo výlučně sloužil velkoobchodu.

Trh je tedy charakterizován místně (lokálním určením), časově (dobou konání), osobně (subjekty) a vztahy zde vznikajícími (směna zboží za peníze). Burza jako zvláštní druh trhu vzniká, až když se na trhu objevuje zastupitelné zboží, což byly zpočátku cenné papíry ve formě směnky. Význam těchto prvních burz byl pouze místní a jejich základem byly obchody směnečné a s mincemi (Dědič, 1992).

Burzovním obchodem na komoditní burze je podle zák. č. 229/1992 Sb. koupě a prodej komodit osobami oprávněnými k burzovním obchodům sjednaným na burze v místnostech a hodinách určených pro burzovní shromáždění, popřípadě i mimo burzu, za podmínek určených tímto zákonem a statutem, pokud je cena tohoto obchodu zaznamenána příslušným orgánem burzy. Burzovním obchodem na komoditní burze jsou i pomocné obchody uzavírané na burze, jež souvisejí s komoditami prodávanými na burze, zejména pojistné smlouvy, smlouvy o uskladnění, smlouvy o přepravě věci a smlouvy zasílatelské (Dědič, 1992).

Pražská plodinová burza byla otevřena 10. listopadu 1894. Její organizační strukturu upravovaly v rámci burzovních zákonů Stanovy Pražské plodinové burzy. Původně se Stanovy skládaly ze dvou samostatných částí. Část první se nazývala „Organizace a správa burzy“ a obsahovala ustanovení o předmětu burzovního obchodu, burzovním shromáždění, návštěvnicích a členech burzy a jejich povinnostech, orgánech burzy a burzovním jmění. Ve 30. letech byla tato část doplněna o disciplinární řád pro členy a návštěvníky burzy. Část druhá se nazývala „Řád rozhodčího soudu“ a pojednávala o příslušnosti rozhodčího soudu při Pražské plodinové burze, rozhodování sporů z burzovních obchodů, organizaci soudu a rozhodčím řízení (Dědič, 1992).

3.4.6 Historie pěstování řepky v EU

Evropské společenství produkuje pouze malý podíl z potřebného množství řepky a zeleniny. Od takzvané „proteinové krize“ v letech 1973/4 byla přijata politika, pomocí které mělo být dosaženo větší domácí produkce. Na základě toho vznikl relativně atraktivní cenový systém a vysoké cenové úrovně, které fungovaly v tomto sektoru od počátku sedmdesátých let 19. století. Společenství nyní produkuje 10 % potřebných olejnin, 8 % rostlinných olejů a 5 % olejnatých semen. Podle aktuálních informací trh nyní požaduje tolik domácí produkce řepky, kolik může ustát a finanční podpora Evropského hospodářství se nyní nepříjemně zvyšuje. Byly navrženy limity finanční podpory a je možné, že budou představena přísnější pravidla, pokud se bude cena dále zvyšovat. Produkce se postupně zvyšuje a nejspíše bude narůstat i v dalších letech (Makepeace a kol, 1984)¹¹.

Během deseti let se řepka olejná vyvinula z menšinové plodiny ve VB až ve druhou nejvíce pěstovanou plodinu na orné půdě. V roce 1973 byla řepka olejná pěstována pouze na 7 200 ha, ovšem v minulém roce se zvětšila plocha o více než 200 000 ha, což dělá z VB druhého největšího producenta řepky olejné v EU (Walker, 1984)¹¹.

V posledních letech se v EU několik významných zemí více zajímalo o využívání alternativních zdrojů energie, včetně biopaliv. Evropská komise využívá legislativu v podobě formálních směrnic na podporu výroby a využití biopaliv v EU. Nicméně výroba biopaliv v EU je narušena vysokými výrobními náklady ve srovnání s výrobou fosilních paliv. Mezi nejvýznamnější biopaliva vyráběná v EU patří bionafta s 80 % podílem na výrobě biopaliv v roce 2004, zbytek tvoří bioethanol. Hlavní surovinou pro výrobu bionafty v EU je řepkový olej a bioethanol se obvykle vyrábí pomocí cukrové řepy a pšenice (Schnepf, 2006)¹¹.

Největším pěstitelem řepky (15 mil. tun) je EU a veškerá tato produkce je v EU i zpracována. Druhým největším producentem je Čína (12 mil. Tun), ale z hlediska světového obchodu nehraje významnou roli. Naopak, Kanada s produkcí 8-9 mil. tun je největším světovým exportérem této olejnin s výrazným vlivem na cenu. Ostatní pěstitelé (Austrálie, Ukrajina) jsou spíše příležitostnými exportéry (Baranyk a kol, 2007).

¹¹ Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

3.4.7 Pěstování řepky v EU v posledních letech

Produkce olejnin v EU má v posledních letech vzestupný trend zejména díky častějšímu využívání těchto plodin k výrobě bioenergie. Řepka a řepice a slunečnicová semena jsou hlavní druhy olejnin pěstovaných v EU-28. V roce 2013 bylo vyprodukováno 21,0 milionu tun řepky a řepice, což je mnohem větší objem než v roce 2012 (+ 9,2 %). Pro srovnání, v roce 2013 bylo v EU-28 vyprodukováno podle odhadů 9,2 milionu tun slunečnicových semen (Eurostat, 2014).

Na rozšíření produkce řepky na světě se nejvíce podílela EU, dále také Kanada a Čína. Největším exportérem řepky na světě je Kanada. Tradiční importující zemí je Japonsko, a v menší míře dováží také EU a Čína. Zvýšení výroby řepkového oleje je významné, ovšem nárůst produkce palmového oleje je ještě výraznější. Typickým konzumentem řepkového oleje je EU. Řepka je druhou nejvýznamější olejninou na světě (po sóje). Spotřeba řepky v EU silně vzrostla, stejně jako v Číně (z důvodu hospodářského růstu) a v USA (vzhledem k vysoké poptávce po řepce na krmivo). Hlavními vývozci řepkového oleje na světě jsou Kanada a Indie (Carré a kol, 2014).¹²

3.4.8 Vývoj řepky v ČR před rokem 2008

Česká republika zaznamenává v posledních letech nebývalý rozmach pěstování řepky olejky. Její plochy vzrostly za dobu od rozdělení ČSFR z původních 167 tis. ha na současnou více než dvojnásobnou plochu 345 tisíc hektarů. A tak pohled na květinovou krajinu v naší republice byl celkem impozantní.

Tento nárůst plochy souvisí s několika faktory. Nárůst poptávky po rostlinných tucích souvisejí se změnou ve stravovacích zvyklostech obyvatelstva. Vzrostla domácí zpracovatelská kapacita řepkového semene na současných 6 000 tis. tun/rok. Odbourání licencí na vývoz řepkového semene, a tím otevření trhu, na kterém je po této komoditě poptávka (Šaroun, 2001).

Po vstupu do Evropské unie se Česká republika zařadila mezi největší evropské pěstitele řepky. Velkoplošné pěstování nejlepších liniových i hybridních odrůd bylo základem velmi dobré kvality domácí suroviny, o kterou je i v zahraničí velký zájem. Zlom úspěšného pěstování nastal po rekordní sklizni v roce 2004. Tento rok byl úrodný v celé

¹² Volný překlad autorem diplomové práce z anglického jazyka

Evropě, zpracovatelské kapacity nebyly schopny zpracovat vypěstovanou produkci a světová cena této komodity rychle klesla z 250 eur/t na 190 eur/t. Dostatek suroviny ve všech evropských zemích a nízké ceny prakticky zastavily export a řepka zůstala na skladech a zásobách až do nové sklizně v roce 2005. Pěstitelé na tyto změny reagovali snižováním osevní plochy, ale i snížením používání certifikovaného osiva, které po vstupu do EU výrazně podražilo (Prokinová, 2006).

Řepkový rok 2005 patřil podle odhadů ČSÚ k výnosově velmi úspěšným rokům. V roce 2005 se z 267 160 ha řepky sklídilo 834 634 t řepky při průměrném výnosu 3,12 t/ha. V porovnání s rokem 2004 došlo k nárůstu ploch řepky ozimé o 7,7 tis. ha, produkce však poklesla o více než 100 tis. tun. I přes zprvu nevelké odhady výnosů bylo nakonec dosaženo velmi pěkného výnosu 3,12 t/ha, tj. od roku 1990 druhý nejvyšší výnos. Z průměrných výnosů posledních dvou let je jasně vidět, pomíneme-li příznivý průběh počasí v těchto letech, že zemědělci začínají do řepky více investovat (Vašák, 2006).

3.4.9 Vývoj řepky v ČR od roku 2008

3.4.9.1 Osevní plocha, produkce a výnosy v jednotlivých letech

Po poklesu produkčních ploch řepky olejné v marketingovém roce 2003/04 začaly v České republice plochy v následujících letech opět růst. S mírnými výkyvy se zvyšoval i hektarový výnos a celková produkce řepkového semene. V marketingovém roce 2006/07 činila sklizňová plocha podle definitivních údajů ČSÚ o sklizni zemědělských plodin 292,2 tis. ha, průměrný výnos dosáhl 3,01 t/ha a celková produkce 880,2 tis. t. Následující marketingový rok 2007/08 byl pro pěstitele řepky olejné ještě úspěšnější. Z celkem 337,6 tis. ha řepky olejné bylo při průměrném hektarovém výnosu 3,06 t sklizeno 1,032 mil. t řepkového semene. Sklizené řepkové semeno našlo uplatnění na domácích i zahraničních trzích. I marketingový rok 2008/09 byl pro pěstitele řepky olejné co do ploch a produkce úspěšný. Podle odhadu ČSÚ bylo z 356,9 tis. ha sklizeno celkem 1,062 mil. t a průměrný hektarový výnos dosáhl 2,97 t (Potměšilová a kol, 2008).

Pro marketingový rok 2009/10 bylo oseto řepkou olejnou 354,8 tis. ha a podle předběžných odhadů ČSÚ dosáhl hektarový výnos v průměru 3,20 t. Celková produkce je odhadovaná na 1 128,4 tis. t. Meziročně tedy plochy řepky olejné klesly o 2 098 ha, hektarový výnos i přes poměrně nepříznivé počasí na počátku jara, v době kvetení

a tvoření šesulí vzrostl o 8,8 % a celková produkce vzrostla o 85 914 t, tj. o 8,2 % (Potměšilová a kol, 2009).

Pro marketingový rok 2010/11 bylo oseto řepkou olejkou 368,8 tis. ha. Průměrný hektarový výnos dosáhl 2,83 t a celková produkce řepkového semene činila 1,042 mil. t. Předpokládaný meziroční pokles světové, evropské i domácí produkce semene řepky olejné znamenal růst cen na domácích i zahraničních trzích (Průša, 2010).

Sklizňová plocha řepky dosáhla v roce 2010/11 celkem 368,8 tis. ha a produkce řepkového semene byla 1 042,4 tis. t, tedy mírný nárůst produkce oproti minulému roku o 14 tis. t. Koncem marketingového roku 2010/11 cena řepkového semene u zemědělských výrobců překonala 11 900 Kč/t. Tento stav je zdůvodněn vysokým domácím zpracováním. S tím souvisí i vývoz řepkového semene, dochází ke snížení na 250 tis. t, tj. meziroční snížení o 44,3 % (Průša, 2011).

Pro marketingový rok 2011/12 bylo oseto řepkou olejkou 373,4 tis. ha. Průměrný hektarový výnos dosáhl 2,8 t a celková produkce řepkového semene 1 046 tis. t. Předpokládaný meziroční pokles světové, evropské produkce semene řepky olejné znamenal růst cen na domácích i zahraničních trzích (Průša, 2011).

Nejpěstovanější olejninou je tradičně řepka olejka, které bylo pro sklizeň v roce 2012 zaseto rekordních 401,3 tis. ha, a produkce z této plochy 1 109 tis. t byla druhou nejvyšší v historii pěstování. Vysoké produkce bylo dosaženo rozlohou pěstování, protože průměrný hektarový výnos 2,76 t/ha patří k těm spíše nižším. Řepka byla pěstována na 16,2 % osevní plochy. K velkému rozmachu pěstování řepky přispěla cena, za kterou je řepka realizována i její dobré odbytové možnosti na domácím i evropském trhu (Biedermann, 2013).

Pro marketingový rok 2012/13 bylo oseto řepkou olejkou 401,3 tis. ha a hektarový výnos se opět snížil, a to na 2,76 t. Celková produkce řepkového semene dosáhla 1 109,1 tis. t. Dovoz se meziročně více než zdvojnásobil až na 220,4 tis. t, za mírně vyšší dovozní hodnotu. Vývoz pokračuje ve stále stoupajícím trendu a v marketingovém roce 2012/13 dosáhl 382,9 tis. t za 11 380 Kč/t. Následující marketingový rok 2013/14 se úroda řepky odhaduje na rekordních 1 444 tis. t, což znamená meziroční nárůst o 335 tis. t (+ 30 %). Zvýšení produkce je ovlivněno rozšířením osevní plochy na rekordních 418,8 tis. ha (+ 4 %), ale také meziročním nárůstem odhadovaného hektarového výnosu na 3,45 t/ha (+ 25 %) (Telievová, 2013).

Meziroční nárůst produkce o 30 % nastal v marketingovém roce 2013/14, kdy dosáhla úroda řepky objemu 1 443,2 tis. t. Zvýšení produkce je ovlivněno rozšířením osevní plochy na rekordních 418,8 tis. ha (+ 4 %), ale také meziročním nárůstem odhadovaného hektarového výnosu na 3,45 t/ha (+ 25 %).

Osevy řepky na podzim 2013 pro sklizeň v marketingovém roce 2014/15 nebyly příliš vydařené z pohledu kvality zakládání porostů a ani termínem provedení. Díky velmi teplému průběhu zimy nedocházelo k žádnému poškození porostů. Srážkově nadprůměrný květen a relativně prodloužená vegetační doba také pozitivně ovlivnily řepková pole. Dobrý zdravotní stav porostů zajistil historicky nejlepší pěstitelský výsledek, dle předběžných údajů ČSÚ celkem 1 532,4 tis. t (Svobodová, 2014).

3.4.9.2 Ceny v jednotlivých letech

Od roku 2000/01 ceny řepkoveho semene na všech stupních obchodu s mírnými výkyvy rostly a v roce 2003/04 se srovnaly v rozpětí 23,9 % mezi CZV ČR a deklarovanou dovozní hodnotou. Po prudkém propadu cen v roce 2004/05 se toto rozpětí zmenšilo na 11,6 % a v roce 2005/06 na 12,3 %. Při rychlém cenovém růstu dosáhlo cenové rozpětí v marketingovém roce 2007/08 mezi CZV ČR a deklarovanou dovozní hodnotou 8 % ve prospěch CZV ČR (Potměšilová a kol, 2008).

Marketingový rok 2007/08 byl charakterizován mimořádně vysokým nárůstem a úrovní cen olejnin a jejich produktů. Tato skutečnost byla důsledkem několika zásadních celosvětových faktorů. Při očekávání nižší globální produkce obilnin a olejnin, nízkém stavu zásob a při trvalé rostoucí poptávce k potravinářskému i technickému užití zaměřil globální spekulativní kapitál masivně své investice ke zhodnocení na komoditní trhy s agrární produkcí. Ceny olejnin a jejich produktů začaly na mezinárodních burzách rychle vzrůstat od srpna 2007. Vysoké ceny obilnin a olejnin následně způsobily růst cen krmných směsí, živočišné produkce a posléze potravin. Hlavními faktory pro vývoj cen olejnin a jejich produktů v novém marketingovém roce 2008/09 byla vysoká očekávaná globální produkce a rozsáhlá krize světového finančního systému (Potměšilová a kol, 2008).

Ceny řepkového semene v České republice jsou ovlivňovány domácí spotřebou a hlavně vývozem, protože od vstupu do EU je v průměru 30 % domácí produkce vyváženo. V letech 2007/08 a 2008/09 bylo dokonce vyvezeno více než 41 % domácí

produkce. Hlavní země vývozu jsou Německo, Rakousko a Polsko (Potměšilová a kol, 2009).

V roce 2009/10, kdy byla dosažena dosud historicky nejvyšší produkce (1 128,1 tis. t) a vyvezeno historicky nejvyšší množství (448,6 tis. t včetně osiva), poklesl vývoz na 39,8 % domácí produkce. V roce 2010/11 bylo z České republiky vyvezeno pouze 252,8 tis. t řepkového semene včetně osiva, tj. 24,3 % celkové domácí produkce. Od propadu vývozu v roce 2010/11 se procentuální zastoupení vývozu v domácí produkci opět zvyšuje. V roce 2011/12 se zvýšil na 29 % domácí produkce a v roce 2012/13 bylo vyvezeno nadprůměrných 36 % domácí produkce (Teliefová, 2013).

V marketingovém roce 2013/14 bylo vyvezeno nadprůměrných 39 % domácí produkce. Ceny zemědělských výrobců (CZV) sleduje ČSÚ měsíčně a provádí výpočet průměrných cen za kalendářní rok. Průměrná CZV uváděná za kalendářní rok je však ve vztahu ke konkrétní sklizni u některých komodit méně vhodná, protože je ovlivněna údaji ze dvou (většinou rozdílných) sklizní. Pro cenové hodnocení komodity je vhodné užívat průměrnou cenu za marketingový rok, kterou však ČSÚ neuvádí. Proto jsou údaje o ročních průměrných cenách za marketingový rok vypočteny pouze aritmetickým průměrem. Údaje vypočtené za marketingový rok jsou kompatibilní s údaji světových agentur např. EUROSTAT, Datamonitor, USDA – Foreign Agricultural Service, OilWorld, asociace COCERAL i dalších (Svobodová, 2014).

3.4.10 Vývoj řepky v SR od roku 2008

3.4.10.1 Osevní plocha, produkce a výnosy v jednotlivých letech

V roce 2008 se řepka pěstovala na celkové výměře 163 494 hektarů, meziročně se plocha zvýšila o 5,3 %. Z této výměry bylo 52 940 hektarů osetých pro energetické účely, což je o 14 782 hektarů méně než v roce 2007. Celková produkce se odhaduje na 445,2 tis. tun a nabídka na úrovni 447,7 tis. tun. Domácí spotřeba meziročně vzrostla o 23,1 % na 230 tis. tun, z toho spotřeba na potravinářské užití dosáhla 86 tis. tun a na výrobu MEŘO cca 144 tis. tun. Vývoz řepky meziročně vzrostl o 57 % na 217,7 tis. tun (Tibenská, 2008).

V roce 2009 se řepka pěstovala na výměře 167 645 hektarů, tj. meziroční nárůst o 2,5 %. Celková produkce se odhaduje na 409 tis. tun, což je o 3,6 % méně oproti předchozímu hospodářskému roku. Celková nabídka spolu s dovozem dosáhne 414 tis. tun.

Domácí spotřeba meziročně klesne o 18 % na 196 tis. tun, z toho spotřeba na potravinářské užití dosáhne 80 tis. tun a na výrobu MEŘO cca 116 tis. tun. Vývoz řepky meziročně vzroste o 10,2 % na 218 tis. tun (Tibenská, 2009).

V roce 2010 se řepka pěstovala na 168 375 hektarů, tj. meziroční nárůst o 0,4 %. Celková produkce se odhaduje na 341,8 tis. tun, což je o 11,6 % méně oproti předchozímu hospodářskému roku v důsledku nepříznivých klimatických podmínek a následnému snížení průměrných hektarových výnosů o 12,5 %. Celková nabídka spolu s dovozem dosáhne 348,4 tis. tun. Domácí spotřeba by měla být stejná, jako roku 2009, tedy 260 tis. tun. Spotřeba na potravinářské užití dosáhne 70 tis. tun a na výrobu MEŘO cca 190 tis. tun. Pěstování řepky pro energetické účely se v roce 2010 nepodporovalo. Vývoz řepky meziročně klesne o 42,8 % na 88,4 tis. tun (Tibenská, 2010).

V hospodářském roce 2010/11 došlo k poklesu téměř všech bilančních ukazatelů pěstování řepky. Pouze u dovozu nastalo zvýšení o 63,6 %. Produkce tvořila 77,1 % z celkové nabídky. V tuzemsku se spotřebovalo 57,5 %, a zbytek byl vyvezen. Navzdory poklesu sklizňové plochy o 12,4 % v hospodářském roce 2011/12 se zvýšila produkce řepky o 3,0 %, a to díky většímu hektarovému výnosu o 17,3 %. Nabídka dosáhla 496 869 t, což je o 18,8 % více než v předchozím roce. Produkce tvořila 66,9 % nabídky, zbývající podíl patřil dovozu. V zahraničním obchodě s řepkou je hlavním partnerem Maďarsko. Odtud bylo dovezeno 88,6 % z celkového dovozu řepky a vyvezeno 71,9 % z celkového vývozu řepky. Dovoz se meziročně zvýšil o 71,8 % a vývoz o 61,5 % (Meravá, 2012).

V hospodářském roce 2012/13 došlo k poklesu všech bilančních ukazatelů pěstování řepky. Produkce tvořila 68,9 % z celkové nabídky, tedy o 8,2 % méně než rok předtím. V tuzemsku se spotřebovalo 67,4 %, zbytek bylo vyvezeno. V důsledku nepříznivých klimatických podmínek se hektarový výnos snížil o 13,9 % a produkce klesla o 119 532 t (- 36,0 %). Dovoz řepky poklesl o 68 820 t (- 41,8 %). V zahraničním obchodě s řepkou byly hlavními partnery Česká republika, odkud bylo dovezeno 54,1 % semene řepky a Maďarsko, odkud se dovezlo 42,7 %. Vývoz klesl o 156 192 t (- 60,8 %). Do České republiky jsme vyvezli 55,6 % řepky a do Maďarska 32,5 % (Meravá, 2013).

V hospodářském roce 2013/14 vzrostly všechny bilanční ukazatele, kromě dovozu, ten klesl o 61,5 %. Největší množství řepky (84,7 %) bylo dovezeno z České republiky a Polska (3,5 %). Vývoz řepky dosáhl téměř dvojnásobný objem. Nejvíce řepky se vyvezlo

do Rakouska (39,1 %), České republiky (21,1 %), Německa (15,7 %) a Maďarska (14,5 %). Produkce řepky tvořila 91,8 % z celkové nabídky, tedy o 22,9 % více než rok předtím. V tuzemsku se spotřebovalo 56,5 %, zbytek bylo vyvezeno. Z celkového použití řepky v roce 2012/13 se z domácí spotřeby použilo na produkci bionafty 86,9 %. Produkce řepky se používá zejména na výrobu MEŘO, pro potravinářské účely se spotřebovalo jen 13,1 % řepky (Meravá, 2014).

3.4.10.2 Ceny v jednotlivých letech

Průměrná cena výrobců řepky za sedm měsíců v roce 2008 byla vyšší o 55,2 % ve srovnání se stejným obdobím v roce 2007 a dosáhla 12 331 Sk/t. V současném období se cena výrobců řepky pohybuje na úrovni 8 000-9 000 Sk/t (Tibenská, 2008).

Průměrné ceny výrobců řepky v roce 2009 jsou nižší ve srovnání s rokem 2008. V 36-40. týdnu 2009 se cena řepky na domácím trhu pohybovala od 200-224,11 €/t. V současném období se řepka na burze MATIF obchodovala na úrovni 227 až 233 €/t (Tibenská, 2009).

Průměrná cena výrobců řepky v srpnu roku 2010 byla vyšší ve srovnání se stejným obdobím loňského roku o 35 % a dosáhla 324,98 €/t (Tibenská, 2010).

Průměrná cena výrobců řepky poslední čtyři roky roste a v roce 2012 dosáhla úrovně 484,00 €/t, ve srovnání s rokem 2011 byla vyšší o 23,38 € za tunu (+ 5,1 %) (Meravá, 2012).

Průměrná nákupní cena pěstitelů řepky poslední čtyři roky roste a v roce 2013 dosáhla úrovně 369,81 €/t. Ve srovnání s rokem 2012 klesla o 114,19 €/t (- 23,6 %) (Meravá, 2013).

4 Vlastní práce

4.1 Analýza soběstačnosti semene řepky olejné v ČR

V České republice je v posledních letech pěstování řepky olejné velmi příznivé. Ve většině zemědělských podniků se řadí řepka mezi rentabilní plodiny, a to především z důvodu uspokojivých hektarových výnosů a velmi příznivých CZV. K vysokému nárůstu poptávky po řepce olejné došlo od roku 2007, kdy bylo zavedeno povinné nahrazování fosilních paliv biopalivy. Osevní plochy řepky od marketingového roku 2007/2008 překračují 300 tis. ha a produkce řepkového semene je vyšší než 1 mil. t. Plocha osevů řepky olejné v marketingovém roce 2008/2009 byla 356,9 tis. ha a výnos činil 1 048,9 tis. t. Od tohoto roku do roku 2014/2015 se zvětšila osevní plocha o 9,1 % na 389,3 tis. ha a produkce vzrostla o 46,6 % na 1 537,3 tis. t.

Tabulka 1: Bilance výroby a spotřeby semene řepky olejné v tis. t, tis. ha a v %

Ukazatel	Marketingový rok						
	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Os. plocha v tis. ha	356,9	354,8	368,8	373,4	401,3	418,8	389,3
Výroba	1 048,9	1 128,1	1 042,4	1 046,1	1 109,1	1 443,2	1 537,3
Dovoz	32,6	64,9	106,3	103,0	221,7	81,1	111,7
Vývoz	435,7	448,6	252,8	303,9	403,8	563,2	543,3
Saldo ZO	403,1	383,7	146,5	200,9	182,1	482,1	431,6
Domácí spotřeba	649,3	740,1	840,8	795,7	971,8	978,3	1 062,6
Soběstačnost v %	161,5	152,4	124,0	131,5	114,1	147,5	144,7

Zdroj: Situační a výhledová zpráva olejnin 2015

Hodnoty soběstačnosti řepkového semene uvedené v Tabulce č. 1 byly následně zpracovány v programu STATISTICA 12. Pomocí metody nelineární regrese byl vypočítán statistický model a byly predikovány hodnoty soběstačnosti až do roku 2017/2018. Výsledky predikce soběstačnosti ČR v řepce olejné jsou uvedeny níže.

Tabulka 2: Výsledky regrese proměnné: soběstačnost semene řepky olejné v ČR

Statistické shrnutí; Soběstačnost semene řepky olejné v ČR	
Vícenás, R	0,35297457
Vícenás, R ²	0,124591047
Upravené R ²	0,0450084148
F(1,14)	1,56555575
p	0,236810029
Sm, chyba odhadu	22,5747735

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 3

Významné hodnoty statistického modelu regrese řepky olejné jsou žlutě zvýrazněny v Tabulce č. 2. Jedná se o statisticky nevýznamný model, protože vypočítaná hodnota $p > \alpha$. Index determinace $R^2 = 0,125$ s 95% pravděpodobností určuje, že regresní přímka odpovídá skutečnosti z 12,5 %.

Tabulka 3: Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejné pro rok 2015/2016

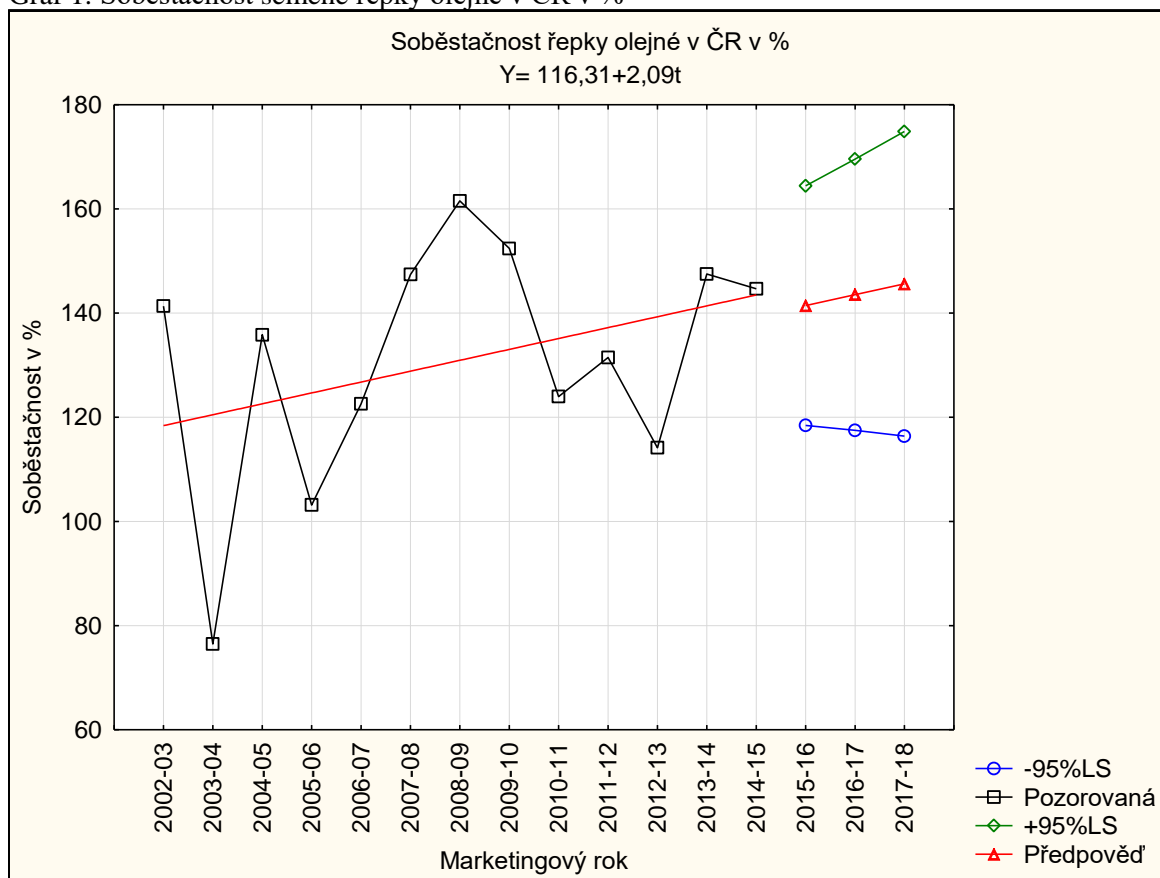
Proměnná	Předpovězené hodnoty proměnné: Soběstačnost semene řepky olejné v ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha
t	2,093736	12,00000	25,1248
Abs. člen			116,3100
Předpověď			141,4348
-95,0 %LS			118,4343
+95,0 %LS			164,4353

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 4

Podle výpočtu v Tabulce č. 3 je pro marketingový rok 2015/2016 predikována soběstačnost řepky olejné 141,43 % v intervalu spolehlivosti $\langle 118,43; 164,44 \rangle$, oproti předchozímu roku se soběstačnost sníží o 3,2 %. Pro rok 2016/2017 je predikované zvýšení soběstačnosti o 2,1 % na hodnotu 143,53 % v intervalu spolehlivosti $\langle 117,49; 169,57 \rangle$. V roce 2017/2018 má předpověď soběstačnosti řepky olejné hodnotu 145,62 % v intervalu spolehlivosti $\langle 116,39; 174,86 \rangle$. Trend soběstačnosti od marketingového roku 2015/2016 je lineárně stoupající, od roku 2015/2016 do roku 2017/2018 se jedná celkem o nárůst soběstačnosti řepky olejné o 4,2 %.

Graf 1: Soběstačnost semene řepky olejné v ČR v %

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 2

Vývoj soběstačnosti semene řepky olejné od marketingového roku 2002/2003 je zaznamenán na Grafu č. 1. Nejnižší hodnota soběstačnosti 76,49 % byla zjištěna v roce 2003/2004. V tomto roce se výroba oproti předchozímu roku zmenšila téměř o polovinu, hlavním důvodem tohoto poklesu byly špatné povětrnostní podmínky během roku, které způsobily nízké hektarové výnosy. V sledovaném období bylo dosaženo nejvyšší hodnoty soběstačnosti 161,54 % v marketingovém roce 2008/2009. Maximální hodnota soběstačnosti v tomto roce byla dosažena postupným nárůstem domácí výroby od roku 2005/2006 a zároveň mírným poklesem domácí spotřeby řepky olejné v daném roce. Od počátku období do roku 2014/2015 nastalo zvýšení soběstačnosti o 3,3 % na 144,67 %. V následujících třech letech by podle předpovědi mělo dojít k nárůstu soběstačnosti až na 145,62 %.

4.1.1 Analýza dovozu semene řepky olejně do ČR

Semena řepky olejně jsou v rámci olejnin jednou z nejvýznamnějších dovozních komodit. Od roku 2008/2009 do roku 2014/2015 se dovoz zvýšil o 79,1 tis. t. na hodnotu 110,6 tis. t. Deklarovaná dovozní hodnota v tomto období poklesla o 9,5 % na výslednou cenu 9 418 Kč/t. Meziročně od marketingového roku 2013/2014 do roku 2014/2015 došlo ke zvýšení dovozu řepkového semene o 31 tis. t a dovozní cena se v tomto období snížila o 1,2 %. Pro dovoz řepkového semene do ČR jsou v posledních letech nejvýznamnější obchodní partneři Slovensko, Polsko, Maďarsko a Rakousko.

Tabulka 4: Dovoz semene řepky olejně do ČR v tis. t a v Kč/t bez osiva

Dovoz	Marketingový rok						
	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Množství v tis. t	31,5	63,8	105,1	101,8	220,4	79,6	110,6
Hodnota v Kč/t	10 406	7 786	10 297	11 716	12 414	9 536	9 418

Zdroj: Situační a výhledová zpráva olejnin 2015

Uvedená data dovozu semene řepky olejně v Tabulce č. 4 byla následně zpracována v programu STATISTICA 12. Metodou nelineární regrese byl vypočítán statistický model a dále byly predikovány hodnoty dovozu až do roku 2017/2018. Výsledky predikce jsou uvedeny níže.

Tabulka 5: Výsledky regrese proměnné: Dovoz semene řepky olejně do ČR

Statistické shrnutí; Dovoz semene řepky olejně do ČR	
Vícenás, R	0,672019372
Vícenás, R ²	0,451610036
Upravené R ²	0,401756403
F(1,14)	9,05871865
p	0,0118707344
Sm, chyba odhadu	41,3431926

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 9

Výpočtem statistického modelu regrese dovozu řepky olejně byly dosaženy výsledky zobrazené v Tabulce č. 5. Tento model je statisticky významný, jelikož vypočítaná hodnota $p < \alpha$. Výsledná hodnota indexu determinace $R^2 = 0,452$, což znamená, že s 95% pravděpodobností regresní přímka odpovídá skutečnosti na 45,2 %.

Tabulka 6: Výpočet predikce dovozu semene řepky olejné pro rok 2015/2016

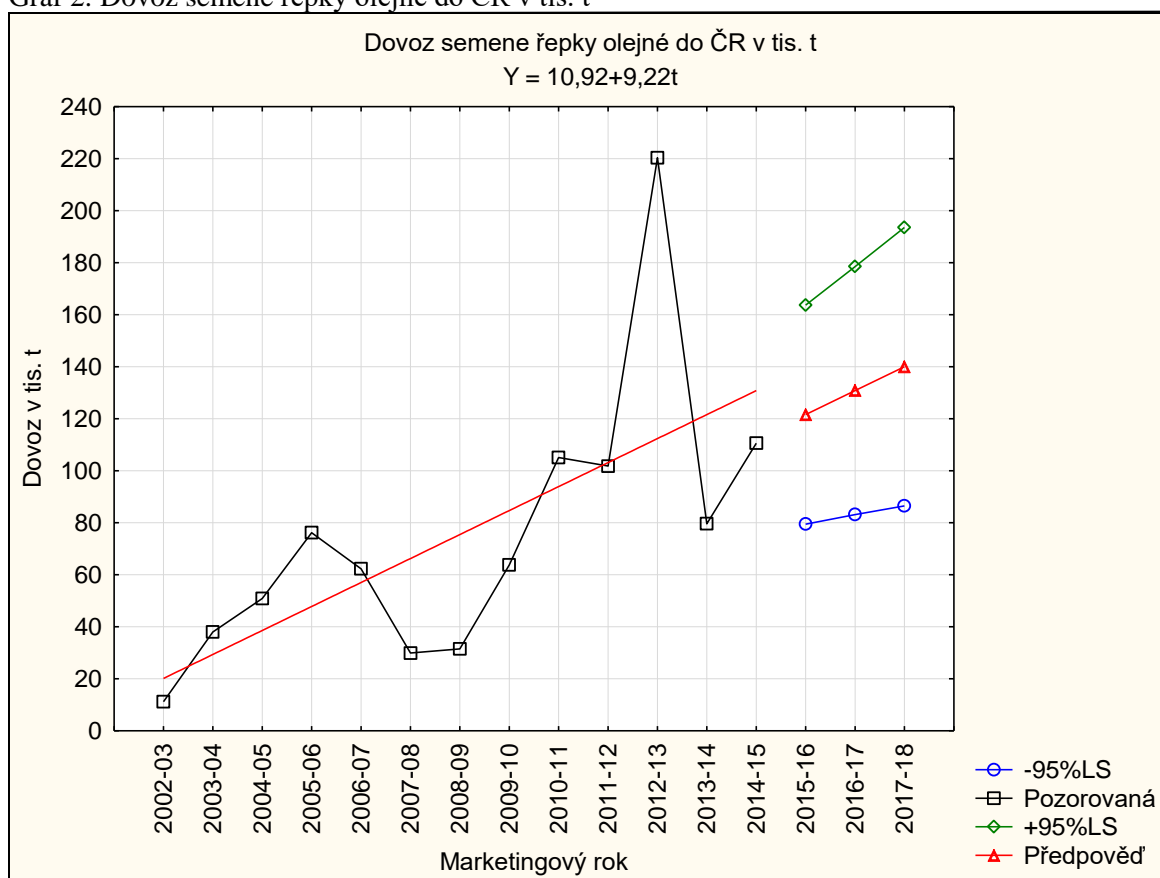
Proměnná	Předpovězené hodnoty proměnné: Dovoz semene řepky olejné do ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha
t	9,223626	12,00000	110,6835
Abs. člen			10,9192
Předpověď			121,6027
-95,0 %LS			79,4799
+95,0 %LS			163,7256

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 10

Pro marketingový rok 2015/2016 byla na základě výpočtu predikovaná hodnota dovozu semene řepky olejné 121,6 tis. t v intervalu spolehlivosti $\langle 79,48; 163,73 \rangle$. Mezi marketingovými lety 2014/2015 a 2015/2016 se jedná o zvýšení dovozu o 11 tis. t. V dalším marketingovém roce 2016/2017 je predikované zvýšení dovozu o 9,2 tis. t a celkem by měl dovoz semene řepky olejné dosáhnout hodnoty 130,8 tis. t v intervalu spolehlivosti $\langle 83,13; 178,52 \rangle$. Předpověď dovozu pro rok 2017/2018 je 140,1 tis. t řepky olejné v intervalu spolehlivosti $\langle 86,51; 193,59 \rangle$. Od marketingového roku 2015/2016 je stanovený dovozní trend lineárně rostoucí, od roku 2015/2016 do roku 2017/2018 se celkem jedná o zvýšení dovozu semene řepky olejné o 18,5 tis. t.

Graf 2: Dovoz semene řepky olejné do ČR v tis. t

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 8

Na Grafu č. 2 jsou zobrazeny hodnoty dovozu semene řepky olejné do ČR od marketingového roku 2002/2003. V sledovaném období byla nejnižší hodnota dovozu v marketingovém roce 2007/2008 o velikosti 29,9 tis. t. V tomto roce došlo k meziročnímu poklesu dovozu od roku 2006/2007 o 32,4 tis. t řepky olejné a důvodem tohoto snížení dovozu byl především velký nárůst domácí výroby. V marketingovém roce 2012/2013 bylo dovezeno nejvíce semene řepky olejné, konkrétně 220,4 tis. t. Jedná se o meziroční zvýšení dovozu od roku 2011/2012 o 118,6 tis. t. Od počátku sledovaného období do roku 2014/2015 celkem vzrostl dovoz řepky olejné o 99,4 tis. t. V posledním predikovaném roce 2017/2018 by se měl dovoz zvýšit až na 140,05 tis. t.

4.1.2 Analýza vývozu semene řepky olejné z ČR

Řepka olejná je velice významnou vývozní komoditou, každoročně se vyváží z ČR okolo jedné třetiny celkové domácí produkce. V Tabulce č. 7 lze pozorovat zvýšení vývozu od marketingového roku 2008/2009 do konce sledovaného období o 75,5 tis. t na

konečnou hodnotu 508,1 tis. t v roce 2014/2015. V tomto období se zvýšila deklarovaná vývozní hodnota o 1,2 % na výslednou cenu 9 207 Kč/t. Mezi posledními sledovanými lety 2013/2014 a 2014/2015 došlo meziročně k poklesu vývozu řepky o 21,1 tis. t a vývozní cena vzrostla o 2,1 %. Hlavní exportní partneři ČR pro vývoz řepkového semene jsou Německo, Slovensko, Nizozemsko, Polsko a Maďarsko.

Tabulka 7: Vývoz semene řepky olejné z ČR v tis. t a v Kč/t

Vývoz	Marketingový rok						
	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Množství v tis. t	432,6	444,9	250,1	300,2	382,9	529,2	508,1
Hodnota v Kč/t	9 097	6 899	8 593	11 538	11 380	9 017	9 207

Zdroj: Situační a výhledová zpráva olejnin 2015

Údaje o vývozu řepky olejné v tis. t v Tabulce č. 7 byly dále zpracovány v programu STATISTICA 12. Pomocí metody nelineární regrese byl vypočítán statistický model a potom byly predikovány hodnoty vývozu až do roku 2017/2018. Níže jsou uvedeny výsledky predikce.

Tabulka 8: Výsledky regrese proměnné: Vývoz semene řepky olejné z ČR

Statistické shrnutí; Vývoz semene řepky olejné z ČR	
Vícenás, R	0,768652604
Vícenás, R ²	0,590826826
Upravené R ²	0,553629265
F(1,14)	15,8834828
p	0,00213891594
Sm, chyba odhadu	103,18025

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 15

Výsledky zobrazené v Tabulce č. 8 byly získány výpočtem statistického modelu regrese vývozu řepky olejné. Jelikož vypočítaná hodnota $p < \alpha$, jedná se o statisticky významný model. Výchozí index determinace $R^2 = 0,591$ vypovídá o tom, že s pravděpodobností 95 % regresní přímka odpovídá skutečnosti z 59,1 %.

Tabulka 9: Výpočet predikce vývozu semene řepky olejné pro rok 2015/2016

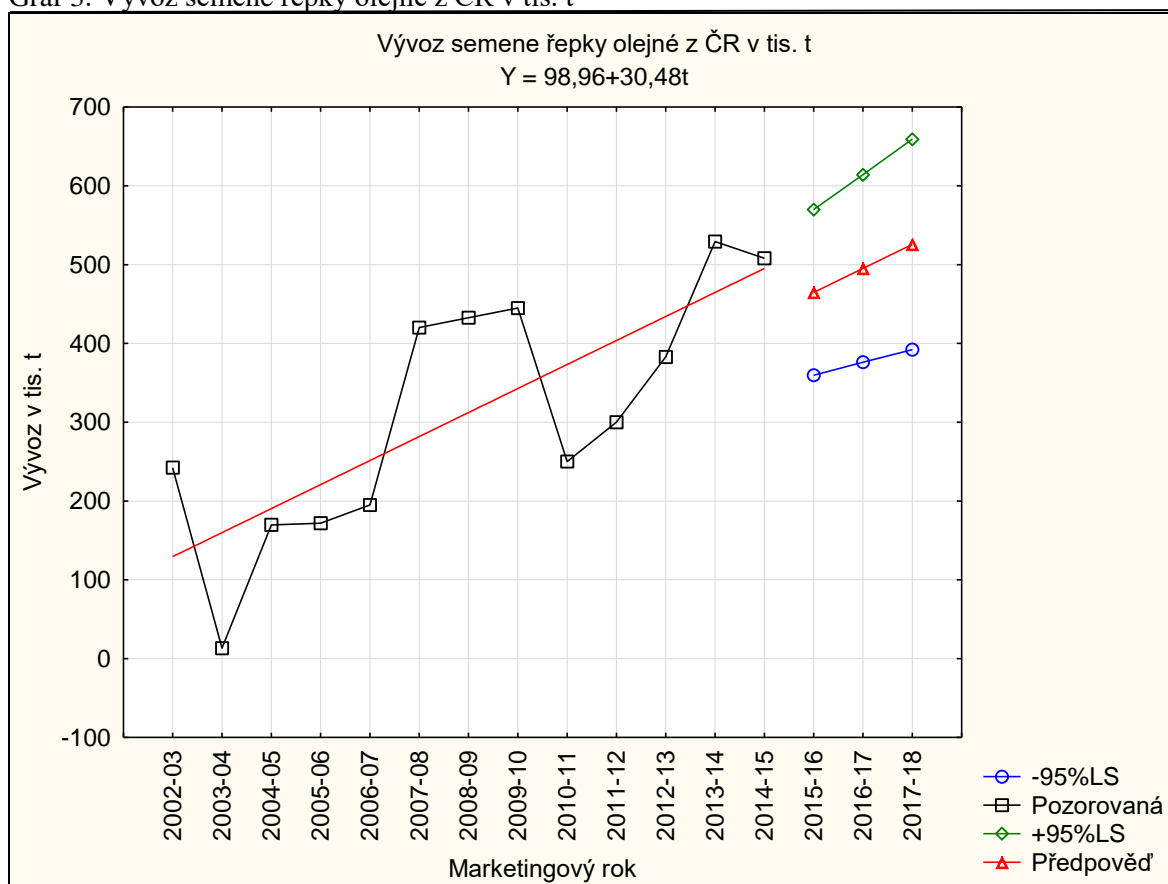
Proměnná	Předpovězené hodnoty proměnné: Vývoz semene řepky olejné z ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha
t	30,48132	12,00000	365,7758
Abs. člen			98,9615
Předpověď			464,7374
-95,0 %LS			359,6113
+95,0 %LS			569,8634

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 16

Pro marketingový rok 2015/2016 byla podle výsledků v Tabulce č. 9 predikována hodnota vývozu semene řepky olejné 464,7 tis. t v intervalu spolehlivosti $\langle 359,61; 569,86 \rangle$. Vývoz by se měl podle předpovědi od roku 2014/2015 do roku 2015/2016 snížit o 43,4 tis. t. V následujícím roce 2016/2017 by mělo dojít ke zvýšení vývozu semene řepky olejné o 30,5 tis. t a predikovaná hodnota vývozu pro tento marketingový rok je 495,2 tis. t v intervalu spolehlivosti $\langle 376,19; 614,25 \rangle$. V posledním predikovaném roce 2017/2018 by mělo být vyvezeno z ČR 525,7 tis. t semene řepky olejné v intervalu spolehlivosti $\langle 392,09; 659,31 \rangle$. V období od marketingového roku 2015/2016 do roku 2017/2018 se jedná celkem o zvýšení vývozu o 61 tis. t.

Graf 3: Vývoz semene řepky olejné z ČR v tis. t

Zdroj: Výstup programu STATISTICA 12, podkladová data jsou v Příloze č. 14

Vypočítané hodnoty vývozu semene řepky olejné z ČR od marketingového roku 2002/2003 jsou zobrazeny na Grafu č. 3. V marketingovém roce 2003/2004 byla zaznamenána nejnižší hodnota vývozu 13,3 tis. t. Vývoz semene řepky olejné od marketingového roku 2002/2003 do roku 2003/2004 meziročně poklesl o 228,9 tis. t. K tomuto silnému poklesu vývozu došlo především z důvodu snížení výroby této komodity v daném roce téměř o polovinu. Největší vývoz semene řepky olejné byl zaznamenán v roce 2013/2014, v tomto roce bylo vyvezeno z ČR 529,2 tis. t. Od marketingového roku 2012/2013 do roku 2013/2014 došlo k zvýšení vývozu o 146,3 tis. t. Celkový nárůst vývozu semene řepky olejné od počátku sledovaného období do roku 2014/2015 činil 265,9 tis. t. Predikovaná hodnota vývozu v posledním sledovaném roce 2017/2018 činí 525,7 tis. t a trend vývozu řepky olejné z ČR je rostoucí.

4.2 Detailní analýza dovozu semene řepky olejné do ČR dle databáze ZO ČSÚ

Praktická část této diplomové práce se bude dále zaměřovat na analýzu dovozu semene řepky olejné do ČR ze tří nejvýznamnějších dovozních zemí od roku 2012 do roku 2014.

Pro analýzu dovozu byly vybrány kategorie zboží, jejichž data jsou dostupná na webových stránkách zahraničního obchodu ČSÚ. Seznam všech vybraných položek a jejich rozklad na dílčí položky je uveden v Tabulce č. 10.

Tabulka 10: Seznam zboží pro analýzu dovozu semene řepky olejné do ČR a jeho zastoupení na celkovém dovozu v t a v %

1205 Semena řepky olejky i drcená (semena řepky celkem) - 418 341 t (100 %)		
120510 Semena řepky nebo řepky olejky Objem 348 268 t (83,2 %) 120510 = Semena řepky nízkoerukové <2 % hmotnosti kyseliny erukové		120590 Ostatní semena řepky Objem 70 073 t (16,8 %) 120590 = Semena řepky vysokoerukové ≥2 % hmotnosti kyseliny erukové
12051010 Osivo Objem 3 669 t (0,9 %)	12051090 Prům. zpracování Objem 344 598 t (82,3 %)	12059000 Prům. zpracování Objem 70 073 t (16,8 %)

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Položky v Tabulce č. 10 byly dále podrobeny detailní analýze dovozu.

4.2.1 Položka číslo 1205 „Semena řepky olejky i drcená“

Tato položka představuje nejobecnější formu analyzované komodity (semena řepky olejné celkem) a patří do HS s čtyřmístným kódem. Zboží č. 1205 je obsaženo v položce s číslem 12 „Semena, plody, rostliny léčivé, průmysl sláma apod.“. Dále se tento druh zboží rozděluje do více dílčích položek s šestimístným a osmimístným kódem.

V Tabulce č. 11 jsou zobrazena data dovozu řepky olejné do ČR v období od roku 2012 do roku 2014 celkem, která jsou seřazena podle objemu dovozu od nejvyššího po nejnižší.

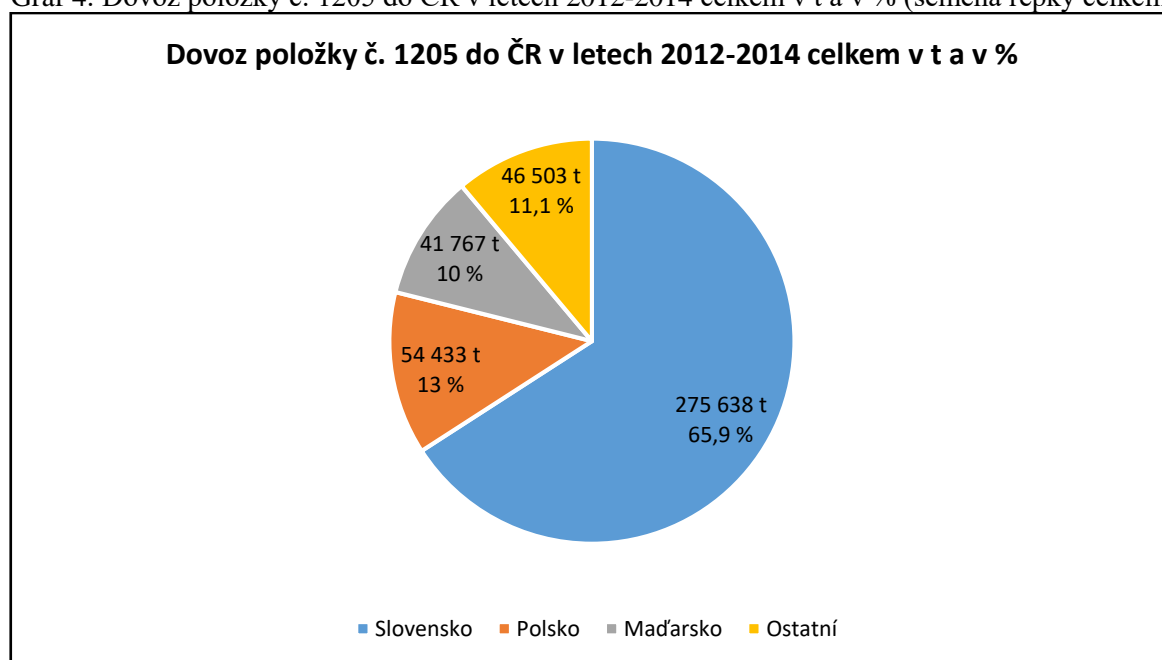
Tabulka 11: Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 celkem v t a v % (semena řepky celkem)

Název země	Dovoz netto v t	% z celku
Slovensko	275 638	65,9
Polsko	54 433	13,0
Maďarsko	41 767	10,0
Ostatní	46 503	11,1
Dovoz celkem	418 341	100,0

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Data z Tabulky č. 11 byla použita k sestavení Grafu č. 4.

Graf 4: Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 celkem v t a v % (semena řepky celkem)

Zdroj: Vlastní zpracování, data viz Tabulka č. 11

Od roku 2012 do roku 2014 bylo do ČR dovezeno celkem 418 341 t zboží č. 1205. Z Tabulky č. 11 je zřejmé, že 3 nejvýznamnější dovozci řepky do ČR v daném období byli Slovensko, Polsko a Maďarsko. Jednoznačně největší objem řepky olejné byl dovezen ze Slovenska, jedná se o 65,9 % (275 638 t) z celkového dovezeného množství. Další dvě

významné dovozní země v pořadí za Slovenskem jsou Polsko a Maďarsko, rozdíl v objemu dovozu mezi těmito dvěma dovozci je minimální. Podíl dovozu z Polska na celkovém dovozu činil 13 % (54 433 t). V sledovaném období bylo z Maďarska do ČR dovezeno 10 % (41 767 t) celkového množství. Státy Visegrádské čtyřky (Slovensko, Polsko, Maďarsko) mají nejvýznamnější podíl na dovozu zboží č. 1205 do ČR, celkem 88,9 % (371 837 t). Ostatní dovozci uvedení v Tabulce č. 11 dovezli do ČR v daném období pouze 11,1 % (46 503 t) z celkového množství a v následné analýze jim nebude věnována pozornost.

Dovoz položky „Semena řepky olejky i drcená“ do ČR v jednotlivých letech je zobrazen v Tabulce č. 12.

Tabulka 12: Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (semena řepky celkem)

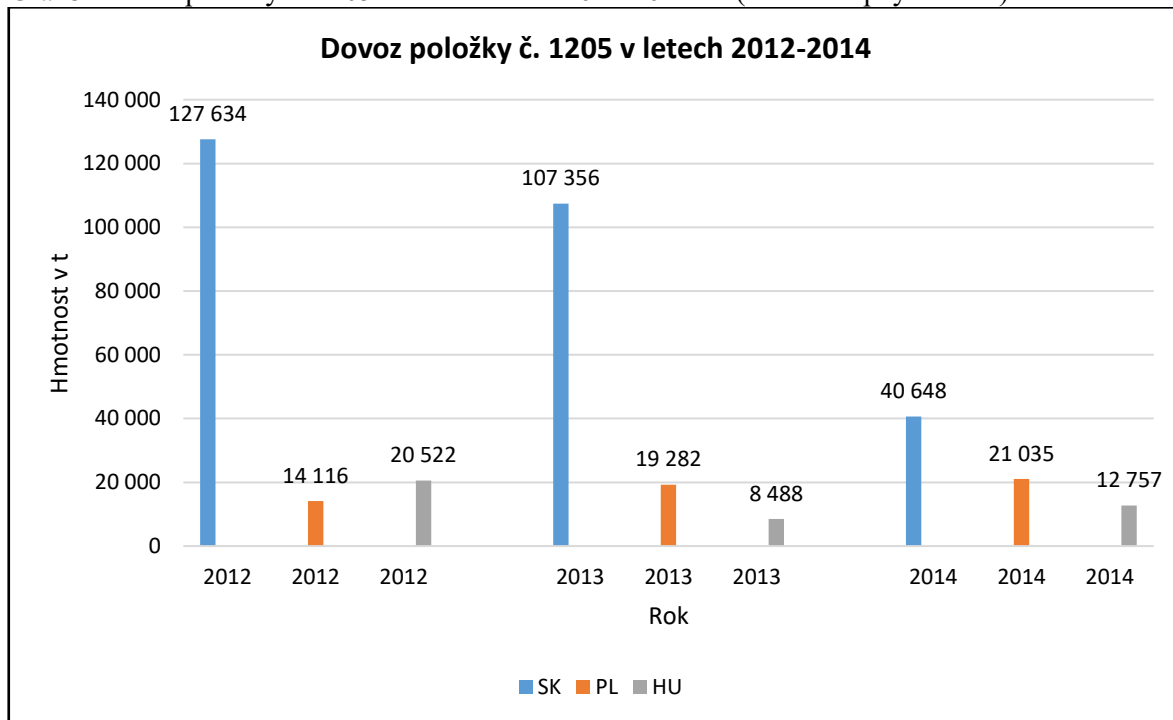
Rok	Název země	Množství v t	Množství v % z celku	Hodnota v tis. Kč	Dovozní cena v Kč/t	Dovozní cena ve vztahu k průměru v %
2012	Slovensko	127 634	71,1	1 613 229	12 639	91,2
2012	Maďarsko	20 522	11,4	269 973	13 155	94,9
2012	Polsko	14 116	7,9	178 142	12 620	91,1
2012	SK+PL+HU	162 272	90,3	2 061 344	12 805	92,4
2012	Všichni dovozci	179 618	100,0	2 489 093	13 858	100,0
2013	Slovensko	107 356	74,1	1 202 877	11 205	89,7
2013	Polsko	19 282	13,3	178 137	9 239	74,0
2013	Maďarsko	8 488	5,9	111 532	13 139	105,2
2013	SK+PL+HU	135 126	93,3	1 492 546	11 194	89,6
2013	Všichni dovozci	144 835	100,0	1 809 312	12 492	100,0
2014	Slovensko	40 648	43,3	376 164	9 254	78,3
2014	Polsko	21 035	22,4	192 474	9 150	77,4
2014	Maďarsko	12 757	13,6	140 409	11 007	93,2
2014	SK+PL+HU	74 440	79,3	709 047	9 804	83,0
2014	Všichni dovozci	93 887	100,0	1 109 271	11 815	100,0

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Data v Tabulce č. 12 byla dále použita pro vytvoření Grafů č. 5, 6 a 19 a jsou okomentovaná pod těmito grafy.

Údaje o množství dovozu položky „Semena řepky olejky i drcená“ v jednotlivých letech jsou zobrazeny na Grafu č. 5.

Graf 5: Dovoz položky č. 1205 do ČR v letech 2012-2014 v t (semena řepky celkem)

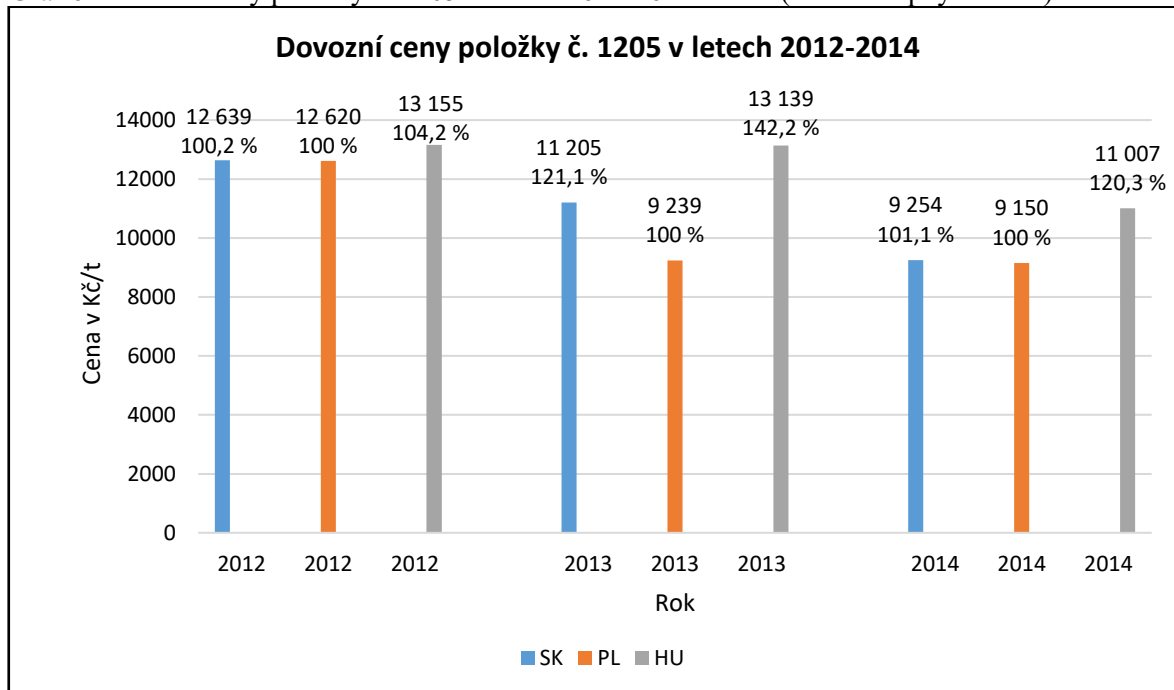

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 19

Dovoz komodity č. 1205 z Polska v roce 2012 činil pouze 14 116 t, což je ze všech dovozců v tomto roce nejméně, jedná se o 7,9 % z celkového dovozu do ČR. Za celé období došlo celkem ke zvýšení dovozu z Polska o 49,0 % (6 919 t) a v roce 2014 činil podíl Polska na celkovém dovozu do ČR 22,4 %. V celém sledovaném období bylo největší množství semene řepky olejné dovezeno ze Slovenska. V roce 2012 činil dovoz z této země 127 634 t, což je 71,1 % z celkového dovozu všech dovozců do ČR. Od roku 2012 do roku 2014 došlo ke snížení dovozu této komodity ze Slovenska celkem o 68,2 % (86 986 t) a podíl na celkovém dovozu do ČR poklesl na 43,3 %. Z Maďarska bylo v roce 2012 dovezeno 20 522 t semene řepky a podíl dovozu z Maďarska na celkovém dovozu do ČR činil 11,4 %. Snížení dovozu z Maďarska v období let 2012-2014 činilo celkem 37,8 % (7 765 t), ovšem podíl na celkovém dovozu do ČR se zvýšil na 13,6 %. Státy Visegrádské čtyřky měly v roce 2012 podíl na celkovém dovozu zboží č. 1205 do ČR 90,3 %, v roce 2013 došlo ke zvýšení na 93,3 % a v roce 2014 podíl poklesl na 79,3 %.

Dovozní ceny zboží s názvem „Semena řepky olejky i drcená“ v jednotlivých letech jsou zobrazeny na Grafu č. 6.

Graf 6: Dovozní ceny položky č. 1205 v letech 2012-2014 v Kč/t (semena řepky celkem)

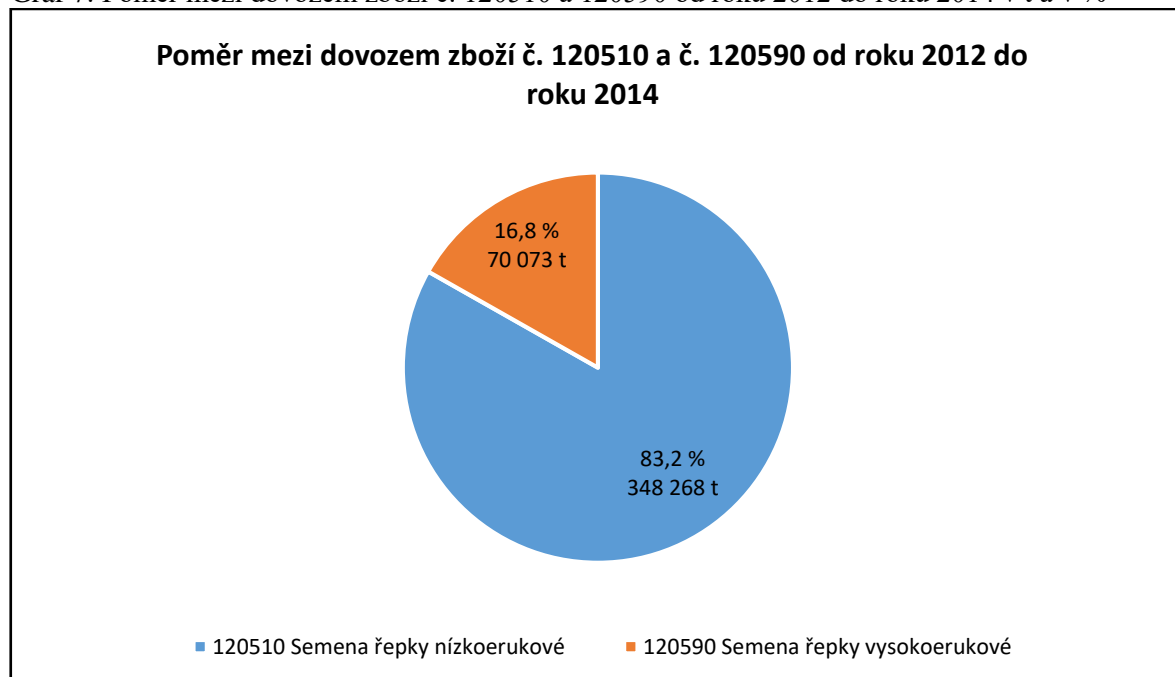
Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 20

V celém sledovaném období od roku 2012 do roku 2014 byla nejvyšší dosažená dovozní cena od všech uvedených dovozců z Maďarska a nejnižší cena z Polska. Dovoz zboží č. 1205 z Polska byl v roce 2012 realizován za cenu 12 620 Kč/t, v dalším roce dovozní cena tohoto dovozce prudce poklesla a v roce 2014 se dostala na minimum 9 150 Kč/t. V sledovaném období se cena dovozu z Polska snížila celkem o 27,5 % (3 470 Kč/t). V roce 2012 činila dovozní cena z Maďarska 13 155 Kč/t, což je o 4,2 % vyšší cena než u dovozu z Polska. V roce 2013 se cena držela téměř na stejné úrovni a v roce 2014 se snížila na 11 007 Kč/t, což je o 20,3 % vyšší cena než u dovozu z Polska. V celém sledovaném období poklesla dovozní cena z Maďarska o 16,3 % (2 148 Kč/t). Dovozní cena ze Slovenska v roce 2012 dosahovala 12 639 Kč/t, což je o 0,2 % vyšší hodnota než u dovozu z Polska. Do roku 2014 došlo k poklesu ceny na 9 254 Kč/t a rozdíl mezi dovozní cenou ze Slovenska a z Polska se zvýšil na 1,1 %. Od roku 2012 do roku 2014 poklesla dovozní cena ze Slovenska celkem o 26,8 % (3 385 Kč/t).

4.2.2 Dílčí položka číslo 120510 „Semena řepky nebo řepky olejky“

Zboží s názvem „Semena řepky nebo řepky olejky“ patří do harmonizovaného systému s šestimístním kódem, zde se nachází společně s položkou 120590 „Ostatní semena řepky“. Poměr mezi celkovým dovozem těchto dvou položek do ČR od roku 2012 do roku 2014 je zobrazen na Grafu č. 7.

Graf 7: Poměr mezi dovozem zboží č. 120510 a 120590 od roku 2012 do roku 2014 v t a v %

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 21

Zboží s označením 120510 bude dále podrobena analýze dovozní hmotnosti a ceny.

Dovoz položky „Semena řepky nebo řepky olejky“ v jednotlivých sledovaných letech je zobrazen v Tabulce č. 13.

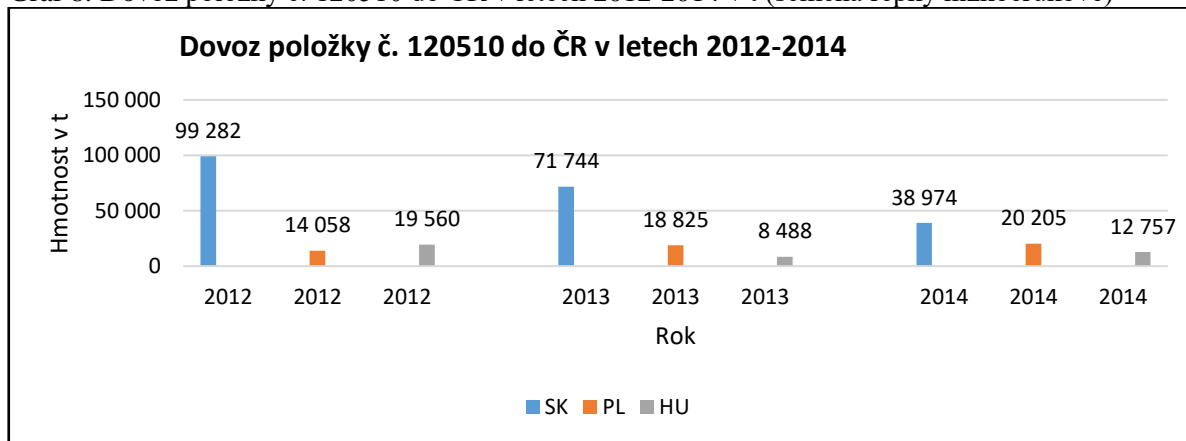
Tabulka 13: Dovoz položky č. 120510 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (semena řepky nízkoeurukové)

Rok	Název země	Množství v t	Množství v % z celku	Hodnota v tis. Kč	Dovozní cena v Kč/t	Dovozní cena ve vztahu k průměru v %
2012	Slovensko	99 282	66,4	1 253 721	12 628	89,3
2012	Maďarsko	19 560	13,1	258 804	13 231	93,6
2012	Polsko	14 058	9,4	177 392	12 618	89,2
2012	SK+PL+HU	132 901	88,9	1 689 917	12 829	90,7
2012	Všichni dovozci	149 526	100,0	2 114 352	14 140	100,0
2013	Slovensko	71 744	66,4	787 733	10 980	85,6
2013	Polsko	18 825	17,4	174 160	9 252	72,2
2013	Maďarsko	8 488	7,9	111 532	13 139	102,5
2013	SK+PL+HU	99 057	91,7	1 073 425	11 124	86,8
2013	Všichni dovozci	108 076	100,0	1 385 541	12 820	100,0
2014	Slovensko	38 974	43,0	361 013	9 263	77,6
2014	Polsko	20 205	22,3	185 006	9 156	76,7
2014	Maďarsko	12 757	14,1	140 409	11 007	92,2
2014	SK+PL+HU	71 936	79,3	686 428	9 809	82,2
2014	Všichni dovozci	90 666	100,0	1 082 098	11 935	100,0

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Údaje v Tabulce č. 13 byly následně využity pro tvorbu Grafu č. 8 a Grafu č. 9 a jsou společně s těmito grafy okomentovány. Množství dovozu položky „Semena řepky nebo řepky olejky“ do ČR v jednotlivých letech je zobrazeno na Grafu č. 8.

Graf 8: Dovoz položky č. 120510 do ČR v letech 2012-2014 v t (semena řepky nízkoeurukové)

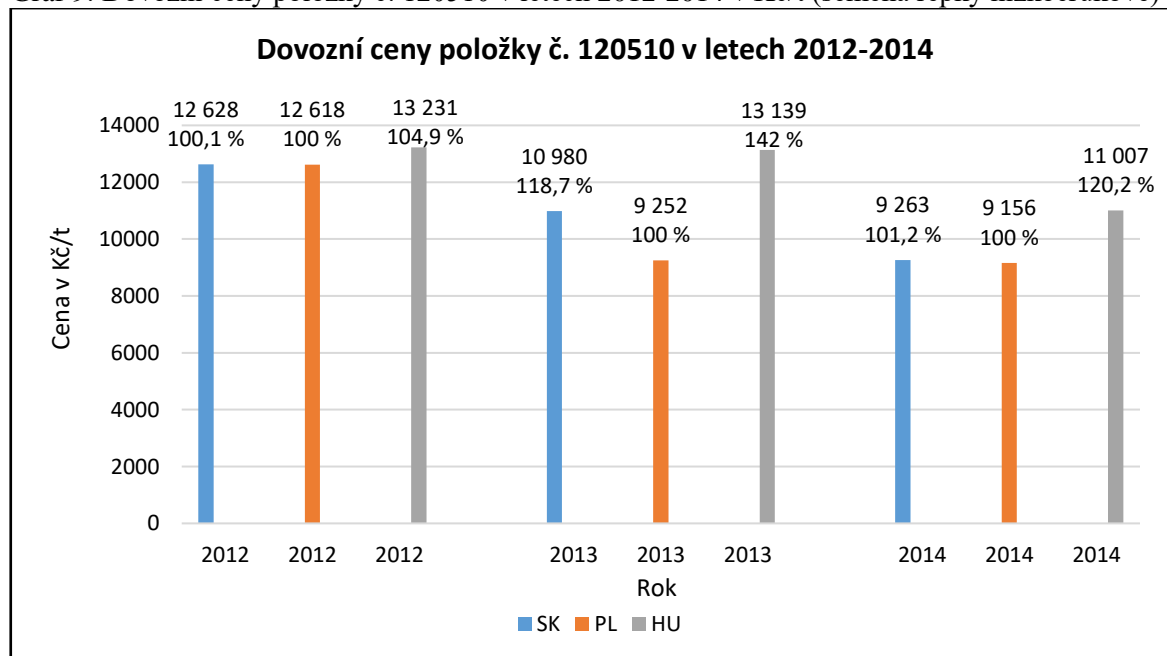

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 22

Nejmenší množství vybraného zboží bylo v roce 2012 dovezeno z Polska (14 058 t) a podíl dovozu z této země na celkovém dovozu činil pouze 9,4 %. Od roku 2012 do roku 2014 vzrostl dovoz z Polska celkem o 43,7 % (6 147 t) a podíl na celkovém dovozu v roce 2014 činil 22,3 %. Ze Slovenska bylo v roce 2012 dovezeno největší množství semene řepky nebo řepky olejky (99 282 t) a podíl Slovenska na celkovém dovozu od všech dovozců byl 66,4 %. V období let 2012-2014 se dovoz této komodity ze Slovenska snížil celkem o 60,7 % (60 308 t) a podíl z celkového dovozu poklesl na 43 %. Dovoz položky č. 120510 z Maďarska v roce 2012 činil 19 560 t a podíl Maďarska na celkovém dovozu do ČR v tomto roce byl 13,1 %. Dovoz z Maďarska se do konce sledovaného období snížil celkem o 34,8 % (6 803 t) ovšem vzhledem k celkovému dovozu do ČR zaujímal dovoz z této země 14,1 %, což je o 1 % více než v roce 2012. Státy Visegrádské čtyřky měly v roce 2012 podíl z celkového dovozu zboží č. 120510 do ČR 88,9 %, v roce 2013 došlo ke zvýšení na 91,7 % a v roce 2014 podíl poklesl na 79,3 %.

Ceny dovozu položky „Semena řepky nebo řepky olejky“ do ČR v jednotlivých letech jsou zobrazeny na Grafu č. 9.

Graf 9: Dovošní ceny položky č. 120510 v letech 2012-2014 v Kč/t (semena řepky nízkoerukové)

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 23

Na Grafu č. 9 lze vidět, že dovošní cena semene řepky nebo řepky olejky se od roku 2012 do roku 2014 postupně snížila u všech vybraných dovozců. V celém

sledovaném období byly nejlevnější dovozy z Polska, v roce 2012 činila dovozní cena tohoto dovozce 12 618 Kč/t. Od roku 2012 do roku 2014 poklesla dovozní cena z Polska celkem o 27 % (3 462 Kč/t). Cena dovozu ze Slovenska činila v roce 2012 12 628 Kč/t, což je o 0,1 % více než u dovozu z Polska. V období let 2012-2014 poklesla dovozní cena ze Slovenska celkem o 27 % (3 365 Kč/t), ale ve srovnání s cenou z Polska byla o 1,2 % vyšší. Cena dovozu z Maďarska u zboží s označením 120510 byla v celém období nejvyšší. V roce 2012 činila cena tohoto dovozce 13 231 Kč/t, což je o 4,9 % více než při dovozu z Polska. V celém sledovaném období se u dovozu z Maďarska snížila cena celkem o 17 % (2 225 Kč/t). Vzhledem k ceně dovozu z Polska byla tato cena v roce 2014 o 20,2 % vyšší.

4.2.3 Dílčí položka číslo 120590 „Ostatní semena řepky“

Položka s názvem „Ostatní semena řepky“ patří do HS s šestimístním kódem, kde se dále vyskytuje zboží s číslem 120510, které bylo analyzováno v předchozí kapitole této diplomové práce. Dovoz vybraného zboží č. 120590 do ČR bude analyzován z hlediska dovozní hmotnosti a ceny.

Dovoz vybraného zboží „Semena řepky nebo řepky olejky“ do ČR v jednotlivých letech je zobrazen v Tabulce č. 14.

Tabulka 14: Dovoz položky č. 120590 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (semena řepky vysokoerukové)

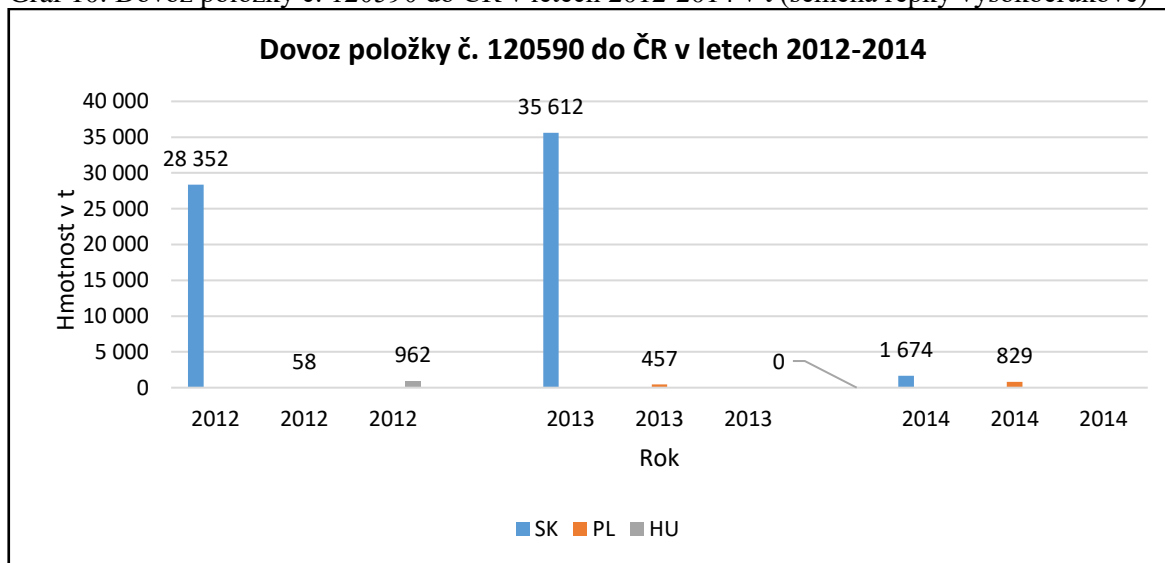
Rok	Název země	Množství v t	Množství v % z celku	Hodnota v tis. Kč	Dovozní cena v Kč/t	Dovozní cena ve vztahu k průměru v %
2012	Slovensko	28 352	94,2	359 508	12 680	101,8
2012	Maďarsko	962	3,2	11 169	11 611	93,2
2012	Polsko	58	0,2	750	13 012	104,5
2012	SK+PL+HU	29 371	97,6	371 427	12 434	99,8
2012	Všichni dovozci	30 092	100,0	374 741	12 453	100,0
2013	Slovensko	35 612	96,9	415 143	11 657	101,1
2013	Polsko	457	1,2	3 977	8 705	75,5
2013	SK+PL	36 069	98,1	419 120	10 181	88,3
2013	Všichni dovozci	36 760	100,0	423 772	11 528	100,0
2014	Slovensko	1 674	52,0	15 151	9 050	107,3
2014	Polsko	829	25,7	7 468	9 005	106,8
2014	SK+PL	2 503	77,7	22 619	9 028	107,0
2014	Všichni dovozci	3 222	100,0	27 173	8 434	100,0

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Data z Tabulky č. 14 byla dále využita pro sestavení Grafu č. 10 a Grafu č. 11 a jsou společně s oběma grafy okomentovaná.

Dovezené množství položky „Ostatní semena řepky“ do ČR v letech 2012-2014 je graficky znázorněno na Grafu č. 10.

Graf 10: Dovoz položky č. 120590 do ČR v letech 2012-2014 v t (semena řepky vysokoerukové)

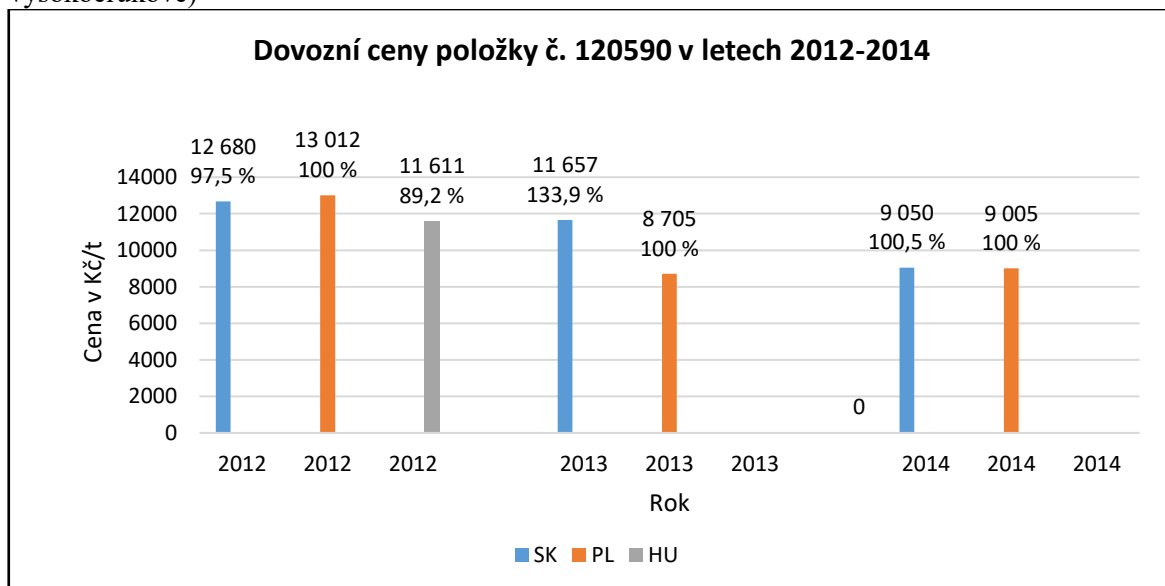

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 24

Dominantním dovozcem zboží č. 120590 v celém sledovaném období bylo Slovensko, dovoz z Polska a Maďarska byl minimální. V roce 2012 bylo ze Slovenska dovezeno 28 352 t ostatních semen řepky, v roce 2013 se zvýšil dovoz o 25,6 % (7 260 t), ale v roce 2014 došlo k významnému poklesu dovozu ze Slovenska na 1 674 t. Podíl dovozu ze Slovenska na celkovém dovozu vybraného zboží do ČR v roce 2012 činil 94,2 %. Mezi lety 2012-2014 se dovoz tohoto zboží ze Slovenska snížil o 94,1 % (26 678 t) a podíl na celkovém dovozu do ČR poklesl na 52 %. Z Polska bylo v roce 2012 dovezeno pouze 58 t ostatních semen řepky, což představuje 0,2 % z celkového dovozu do ČR. Od roku 2012 do roku 2014 mnohonásobně vzrostl dovoz této komodity z Polska celkem o 772 t a podíl na celkovém dovozu se zvýšil na 25,7 %. Dovoz položky č. 120590 z Maďarska v roce 2012 činil 962 t, což představuje 3,2 % z celkového dovozu do ČR. V dalších letech se z této země do ČR již nedováželo. Země Visegrádské čtyřky měly v roce 2012 podíl z celkového dovozu zboží č. 120590 do ČR 97,6 %, v roce 2013 došlo ke zvýšení na 98,1 % a v roce 2014 podíl poklesl na 77,7 %.

Dovozní ceny položky „Ostatní semena řepky“ v jednotlivých letech jsou graficky zobrazeny na Grafu č. 11.

Graf 11: Dovozní ceny položky č. 120590 v letech 2012-2014 v Kč/t (semena řepky vysokoerukové)

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 25

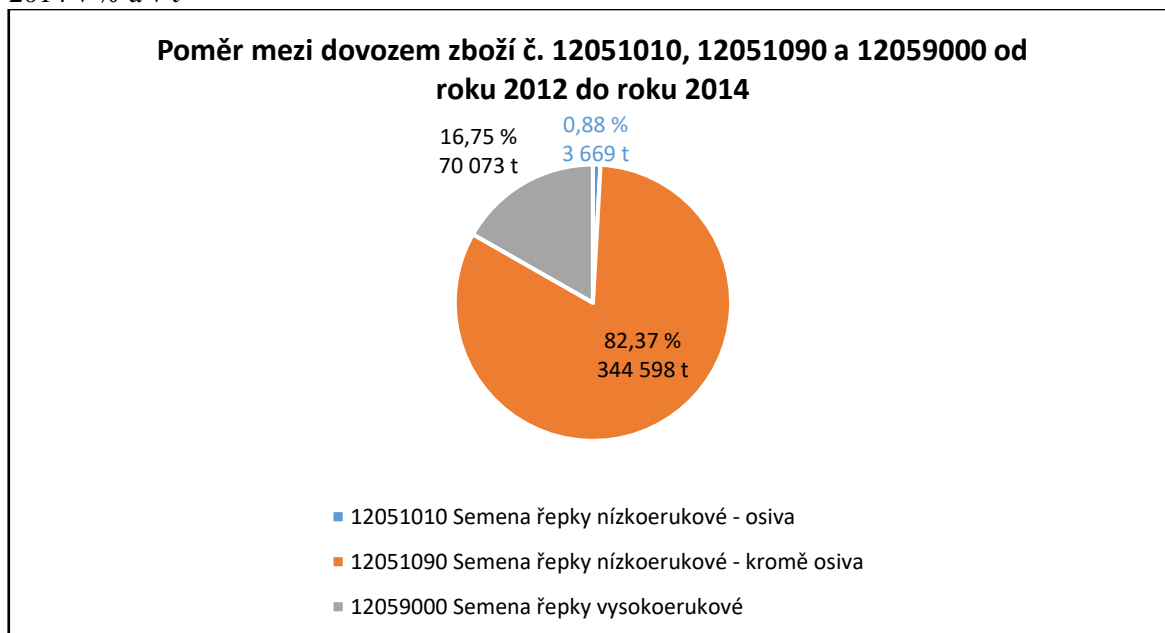
V roce 2012 činila dovozní cena této komodity ze Slovenska 12 680 Kč/t a ve srovnání s dovozní cenou z Polska je tato cena o 2,5 % nižší. Od roku 2012 do roku 2014 poklesla cena dovozu ze Slovenska celkem o 29 % (3 630 Kč/t) a narozdíl od dovozní ceny z Polska byla v roce 2014 o 0,5 % vyšší. Dovozy položky č. 120590 z Polska v roce 2012 byl realizován za 13 012 Kč/t, což je nejvyšší dovozní cena v tomto roce ze všech dovozců. V celém sledovaném období se dovozní cena z Polska snížila celkem o 31 % (4 007 Kč/t). Ostatní semena řepky se dovážela z Maďarska pouze v roce 2012 za cenu 11 611 Kč/t. Při porovnání s ostatními dovozci tohoto zboží do ČR se jedná o nejnižší dovozní cenu v daném roce, která byla o 10,8 % nižší než cena dovozu z Polska.

4.2.4 Dílčí položka číslo 12051010 „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti k setí“

Zboží číslo 12051010 patří do kombinované nomenklatury, kde se dále nachází další dvě položky s čísly 12051090 a 12059000, jejichž názvy jsou uvedeny v Tabulce č. 10.

Poměr mezi celkovým dovozem všech dovozců těchto tří komodit do ČR od roku 2012 do roku 2014 je zobrazen na Grafu č. 12.

Graf 12: Poměr mezi dovozem zboží č. 12051010, 12051090 a 12059000 od roku 2012 do roku 2014 v % a v t

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 26

Tyto 3 výše uvedené komodity jsou rozděleny podle obsahu kyseliny erukové. Kyselina eruková je jedovatá kyselina, která je součástí řepky a ze zdravotního hlediska je nežádoucí složkou řepkového oleje, a proto je vhodné se snažit její obsah minimalizovat. Dříve bylo v semenech řepky až 45 % kyseliny erukové, v dnešní době je výskyt této kyseliny minimální, například položka 12051010 obsahuje <2 % hmotnosti kyseliny erukové. Analýza dovozu položky č. 12051010 do ČR bude provedena z hlediska hmotnosti dovozu a dovozní ceny.

Dovoz položky „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti k setí“ od roku 2012 do roku 2014 je zaznamenán v Tabulce č. 15.

Tabulka 15: Dovoz položky č. 12051010 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (osiva)

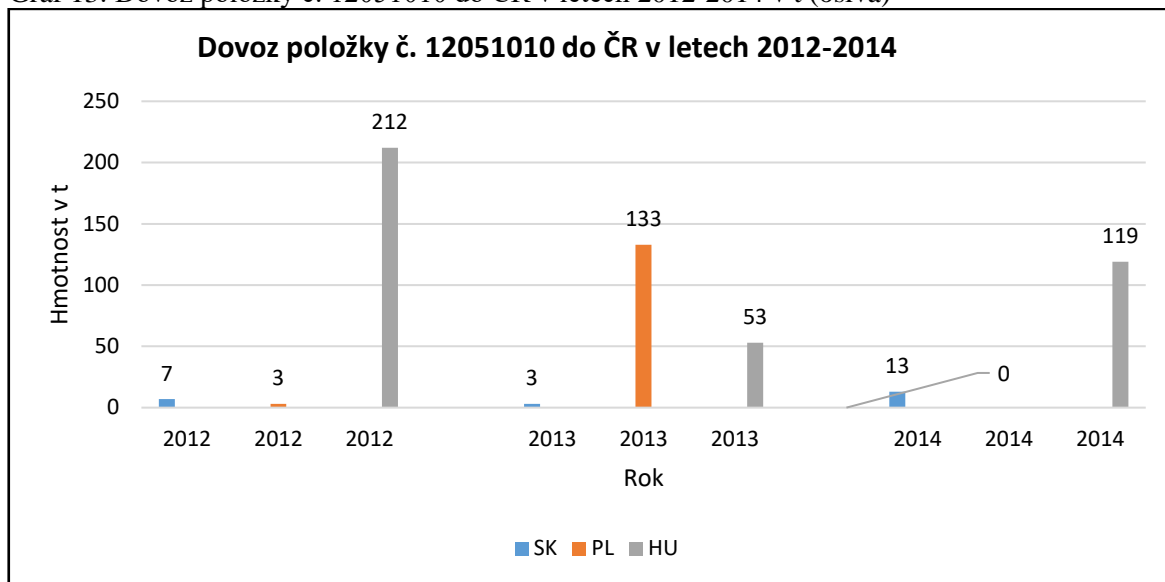
Rok	Název země	Množství v t	Množství v % z celku	Hodnota v tis. Kč	Dovozní cena v Kč/t	Dovozní cena ve vztahu k průměru v %
2012	Maďarsko	212	16,8	32 558	153 681	74,8
2012	Slovensko	7	0,5	896	137 276	66,8
2012	Polsko	3	0,2	376	147 799	71,9
2012	SK+PL+HU	221	17,5	33 830	146 252	71,2
2012	Všichni dovozci	1 265	100,0	259 892	205 525	100,0
2013	Polsko	133	10,5	1 011	7 630	4,2
2013	Maďarsko	53	4,2	11 591	217 651	118,8
2013	Slovensko	3	0,2	187	60 129	32,8
2013	SK+PL+HU	189	15,0	12 789	95 137	51,9
2013	Všichni dovozci	1 256	100,0	230 147	183 232	100,0
2014	Maďarsko	119	10,3	17 084	143 899	65,5
2014	Slovensko	13	1,1	292	22 738	10,4
2014	SK+HU	132	11,5	17 376	83 319	37,9
2014	Všichni dovozci	1 149	100,0	252 250	219 564	100,0

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Údaje uvedené v Tabulce č. 15 byly následně využity pro vytvoření Grafu č. 13 a Grafu č. 14 a jsou pod výše uvedenými grafy okomentovány.

Hmotnost dovozu komodity s názvem „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti k setí“ v letech 2012-2014 je znázorněna na Grafu č. 13.

Graf 13: Dovoz položky č. 12051010 do ČR v letech 2012-2014 v t (osiva)

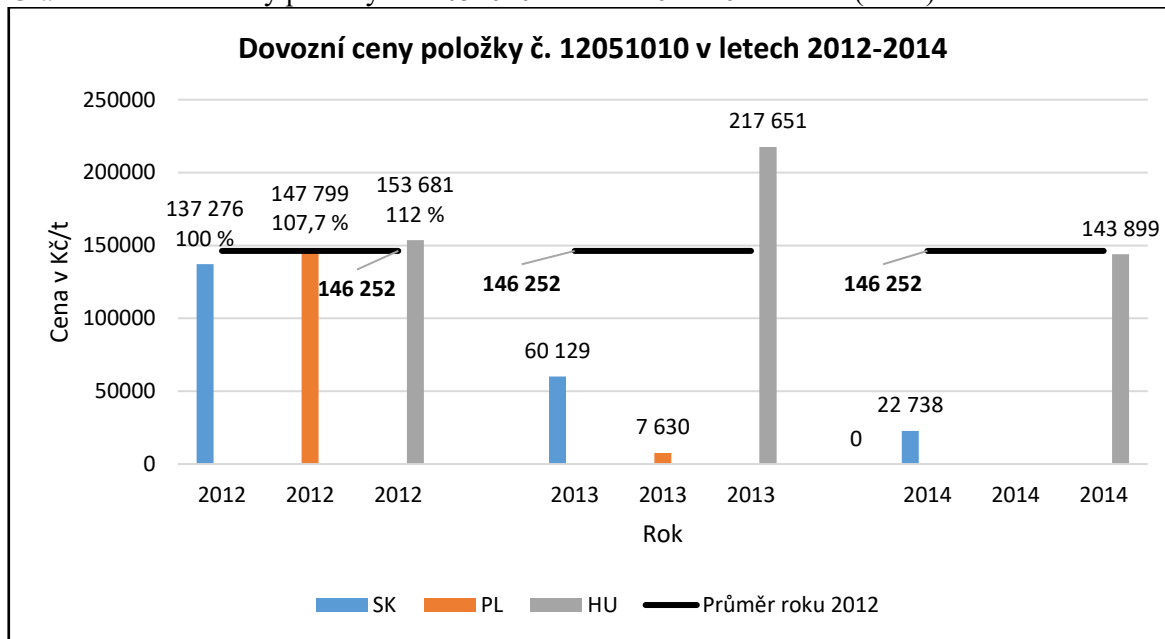

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 27

Největší množství zboží č. 12051010 bylo v roce 2012 dovezeno z Maďarska, dovoz činil 212 t, což představuje 16,8 % celkového dovozu do ČR. Od roku 2012 do roku 2014 poklesl dovoz daného zboží z Maďarska celkem o 47,5 % (93 t) a podíl na celku se snížil na 10,3 %. Ze Slovenska bylo v daném období dovezeno velmi malé množství osiv. V roce 2012 činil dovoz ze Slovenska 7 t a podíl na celkovém dovozu byl 0,5 %. V období let 2012-2014 vzrostl dovoz ze Slovenska celkem o 96,8 % (6 t) a podíl na celku se zvýšil na 1,1 %. Dovoz zboží z Polska v roce 2012 činil pouze 3 t, což je 0,2 % z celkového dovozu do ČR v tomto roce. V následujícím roce se dovoz z Polska prudce zvýšil o 130 t a podíl na celku se zvýšil na 10,5 %. V roce 2014 se z Polska toto zboží nedováželo. Země V4 zaujímaly v roce 2012 podíl na celkovém dovozu osiv do ČR 17,5 %, v roce 2013 podíl poklesl na 15,0 % a v roce 2014 došlo k dalšímu snížení na 11,5 %.

Dovozní ceny položky „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti k setí“ od roku 2012 do roku 2014 jsou zobrazeny na Grafu č. 14.

Graf 14: Dovozní ceny položky č. 12051010 v letech 2012-2014 v Kč/t (osiva)

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 28

V roce 2012 byla cena dovozu ze Slovenska v porovnání s ostatními dovozci nejnižší (137 276 Kč/t). V tomto roce činila dovozní cena z Maďarska 153 681 Kč/t, což je o 12 % více než u dovozu ze Slovenska. Dovozní cena zboží č. 12051010, dovezeného z Polska v roce 2012 činila 147 799 Kč/t. Cena dovozu z Polska byla ve srovnání s dovozní cenou ze Slovenska o 7,7 % vyšší. Na základě údajů na Grafu č. 14 je zřejmé, že v letech 2013 a 2014 byly ceny vybraných dovozců dle databáze ČSÚ neprokazatelné. Například cena dovozu ze Slovenska byla v roce 2013 a 2014 vícenásobně nižší než dovozní cena z Maďarska. Pro názorné zobrazení neprůkaznosti byla vypočítaná průměrná cena daného zboží dováženého od všech vybraných dovozců v roce 2012 a následně lze na Grafu č. 14 pozorovat extrémní odchylky všech dovozních cen od této hodnoty v roce 2013 a 2014.

4.2.5 Položka číslo 12051090 „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti ostatní, ne k setí“

Další položkou kombinované nomenklatury je zboží č. 12051090. Tento typ zboží představuje semena řepky nebo řepky olejky, které mají obsah kyseliny erukové <2 % hmotnosti, ale na rozdíl od položky č. 12051010 se nevyužívají k setí. Analýza

dovozu položky č. 12051090 do ČR bude rozdělena na analýzu hmotnosti dovozu a dovozní ceny.

Dovoz zboží s názvem „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti ostatní, ne k setí“ do ČR v období 2012-2014 je uveden v Tabulce č. 16.

Tabulka 16: Dovoz položky č. 12051090 do ČR v letech 2012-2014 v t, %, tis. Kč a Kč/t (průmyslové zpracování)

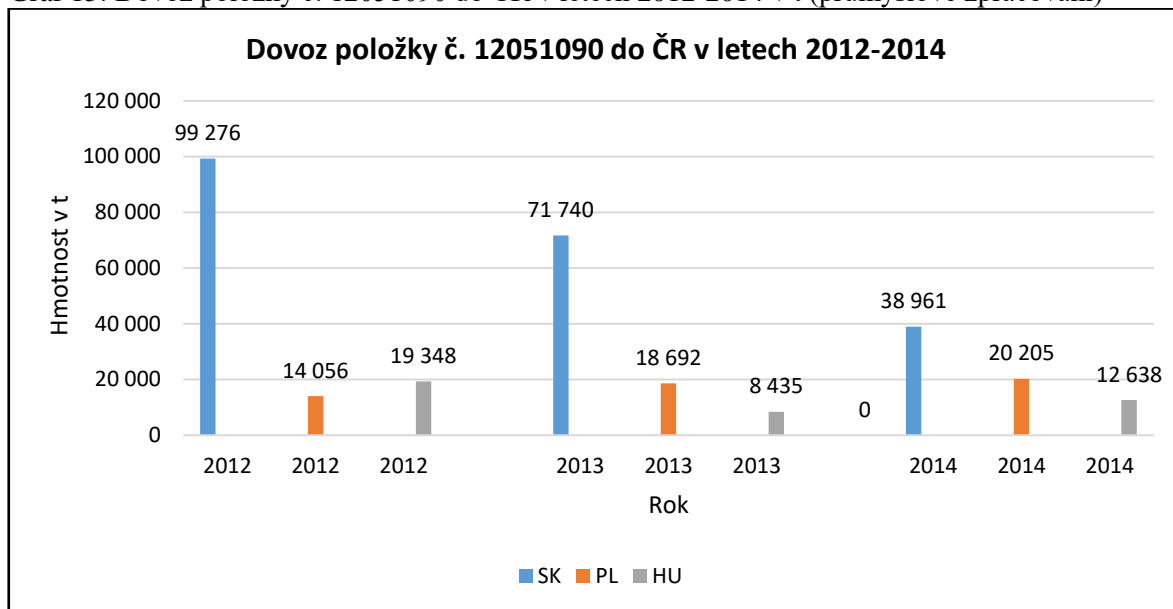
Rok	Název země	Množství v t	Množství v % z celku	Hodnota v tis. Kč	Dovozní cena v Kč/t	Dovozní cena ve vztahu k průměru v %
2012	Slovensko	99 276	67,0	1 252 824	12 620	100,9
2012	Maďarsko	19 348	13,0	226 246	11 693	93,5
2012	Polsko	14 056	9,5	177 016	12 594	100,7
2012	SK+PL+HU	132 680	89,5	1 656 086	12 302	98,4
2012	Všichni dovozci	148 262	100,0	1 854 460	12 508	100,0
2013	Slovensko	71 740	67,2	787 547	10 978	101,5
2013	Polsko	18 692	17,5	173 148	9 263	85,6
2013	Maďarsko	8 435	7,9	99 941	11 848	109,5
2013	SK+PL+HU	98 868	92,6	1 060 636	10 696	98,9
2013	Všichni dovozci	106 820	100,0	1 155 393	10 816	100,0
2014	Slovensko	38 961	43,5	360 721	9 258	99,9
2014	Polsko	20 205	22,6	185 006	9 156	98,8
2014	Maďarsko	12 638	14,1	123 325	9 758	105,3
2014	SK+PL+HU	71 804	80,2	669 052	9 391	101,3
2014	Všichni dovozci	89 517	100,0	829 848	9 270	100,0

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Data v Tabulce č. 16 byla následně využita pro vytvoření Grafu č. 15 a Grafu č. 16 a jsou pod výše uvedenými grafy okomentovaná.

Hmotnost dovezeného zboží „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti ostatní, ne k setí“ do ČR v letech 2012-2014 lze pozorovat na Grafu č. 15.

Graf 15: Dovoz položky č. 12051090 do ČR v letech 2012-2014 v t (průmyslové zpracování)

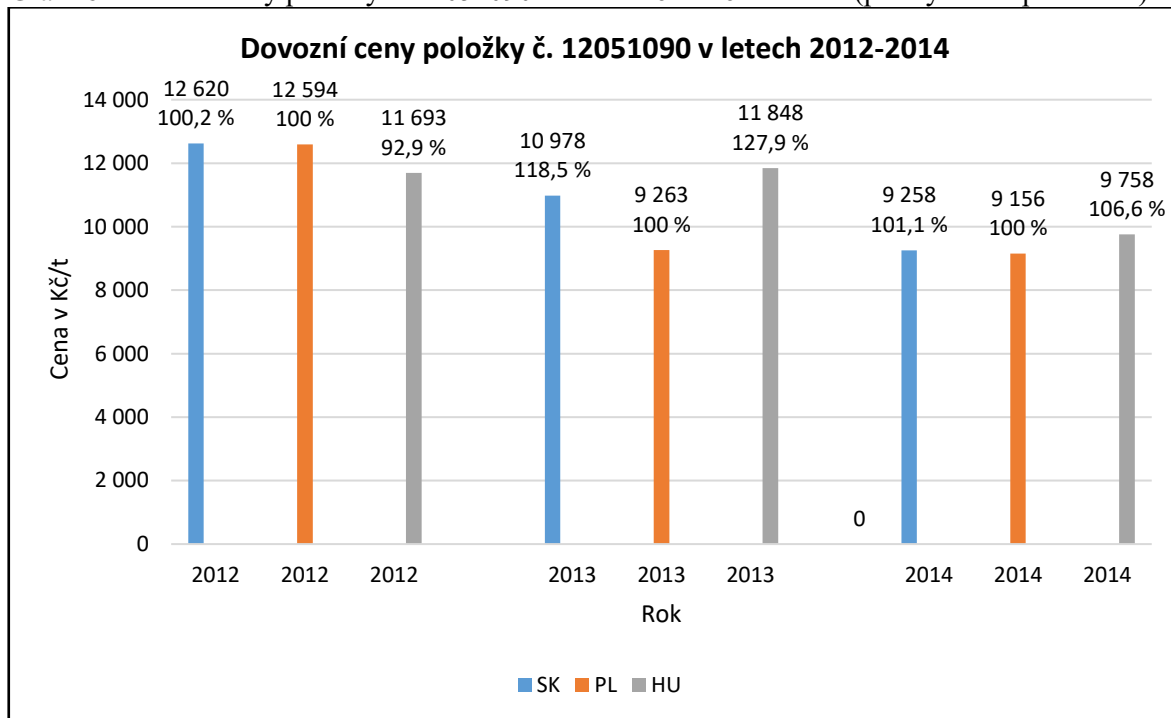

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 29

Na Grafu č. 15 lze vidět, že v celém sledovaném období 2012-2014 bylo největší množství zboží č. 12051090 dovezeno ze Slovenska. V roce 2012 činil dovoz této komodity ze Slovenska do ČR 99 276 t a podíl na celkovém dovozu byl 67,0 %. Od počátku do konce sledovaného období poklesl dovoz daného zboží ze Slovenska celkem o 71,2 % (60 315 t) a zároveň došlo ke snížení podílu na celkovém dovozu do ČR na 43,5 %. Dovoz vybraného zboží z Maďarska činil v roce 2012 19 348 t, což představuje 13 % z celkového dovozu do ČR. Od roku 2012 do roku 2014 se dovoz z Maďarska snížil celkem o 45,5 % (6 710 t), ale podíl na celkovém dovozu do ČR vzrostl na 14,1 %. Z Polska do ČR bylo v roce 2012 dovezeno zboží č. 12051090 o hmotnosti 14 056 t. Jedná se o nejmenší dovezené množství ze všech vybraných dovozců a podíl z celkového dovozu do ČR činil 9,5 %. V celém sledovaném období vzrostl dovoz z Polska o 4,5 % (6 150 t) a podíl na celku se zvýšil na 22,6 %. Podíl zemí Visegrádské čtyřky na celkovém dovozu daného zboží do ČR v roce 2012 činil 89,5 %, v roce 2013 došlo ke zvýšení na 92,6 % a v roce 2014 podíl poklesl na 80,2 %.

Dovozní ceny zboží „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové <2 % hmotnosti ostatní, ne k setí“ v období let 2012-2014 jsou znázorněny na Grafu č. 16.

Graf 16: Dovozní ceny položky č. 12051090 v letech 2012-2014 v Kč/t (průmyslové zpracování)

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 30

Na Grafu č. 16 je vidět, že cena dovozu vybraného zboží z Polska v roce 2012 činila 12 594 Kč/t. V celém sledovaném období se dovozní cena zboží z Polska snížila o 27,3 % (3 437 Kč/t). V roce 2012 byla dovozní cena zboží č. 12051090 ze Slovenska 12 620 Kč/t, což je o 0,2 % více než u dovozu z Polska. Od roku 2012 do roku 2014 poklesla dovozní cena ze Slovenska o 26,6 % (3 361 Kč/t) ale stále byla cena tohoto dovozce o 1,1 % vyšší než cena dovozu z Polska. Dovoz z Maďarska v roce 2012 byl realizován za nejnižší cenu ze všech dovozců (11 693 Kč/t) a vzhledem k dovozu z Polska byl o 7,1 % levnější. U tohoto dovozce došlo v celém sledovaném období ke snížení dovozní ceny o 16,5 % (1 935 Kč/t), ovšem ve srovnání s Polskem byla cena v roce 2014 o 6,6 % vyšší.

4.2.6 Dílčí položka číslo 12059000 „Semena řepky nebo řepky olejky o obsahu kyseliny erukové ≥ 2 % hmotnosti“

Zboží č. 12059000 je poslední vybranou položkou kombinované nomenklatury. Na rozdíl od ostatních druhů zboží v tomto systému obsahuje položka č. 12059000 ≥ 2 % hmotnosti kyseliny erukové. Na základě komparace dat z ČSÚ bylo zjištěno, že toto zboží vykazuje v celém sledovaném období totožné hodnoty hmotnosti dovozu do ČR i dovozní ceny jako položka č. 120590 „Ostatní semena řepky“. Analýza daného zboží nebude provedena, protože by se jednalo o stejnou analýzu, která byla již vypracovaná pro zboží č. 120590.

Komparace hmotnosti dovozu a dovozní ceny zboží č. 120590 a 12059000 od roku 2012 do roku 2014 je provedena v Tabulce č. 17.

Tabulka 17: Dovoz a dovozní cena zboží č. 120590 a 12059000 od roku 2012 do roku 2014 v t a v tis. Kč (semena řepky vysokoerukové)

Rok	Kód zboží	120590	12059000	120590	12059000
	Název země	Množství v t	Množství v t	Hodnota v tis. Kč	Hodnota v tis. Kč
2012	Slovensko	28 352	28 352	359 508	359 508
2012	Maďarsko	962	962	11 169	11 169
2012	Polsko	58	58	750	750
2013	Slovensko	35 612	35 612	415 143	415 143
2013	Polsko	457	457	3 977	3 977
2014	Slovensko	1 674	1 674	15 151	15 151
2014	Polsko	829	829	7 468	7 468

Zdroj: Databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Z Tabulky č. 17 je zřejmé, že údaje o hmotnosti dovozu i dovozní ceně u položek č. 120590 a 12059000 jsou v celém období shodné.

4.2.7 Srovnání CZV v ČR a dovozních cen semene řepky olejné

V rámci detailní analýzy bude provedena komparace CZV v ČR a dovozních cen nejprve od všech dovozců a poté od třech nejvýznamnějších dovozců.

Údaje pro komparaci CZV v ČR a průměrných dovozních cen všech dovozců v jednotlivých letech jsou uvedeny v Tabulce č. 18.

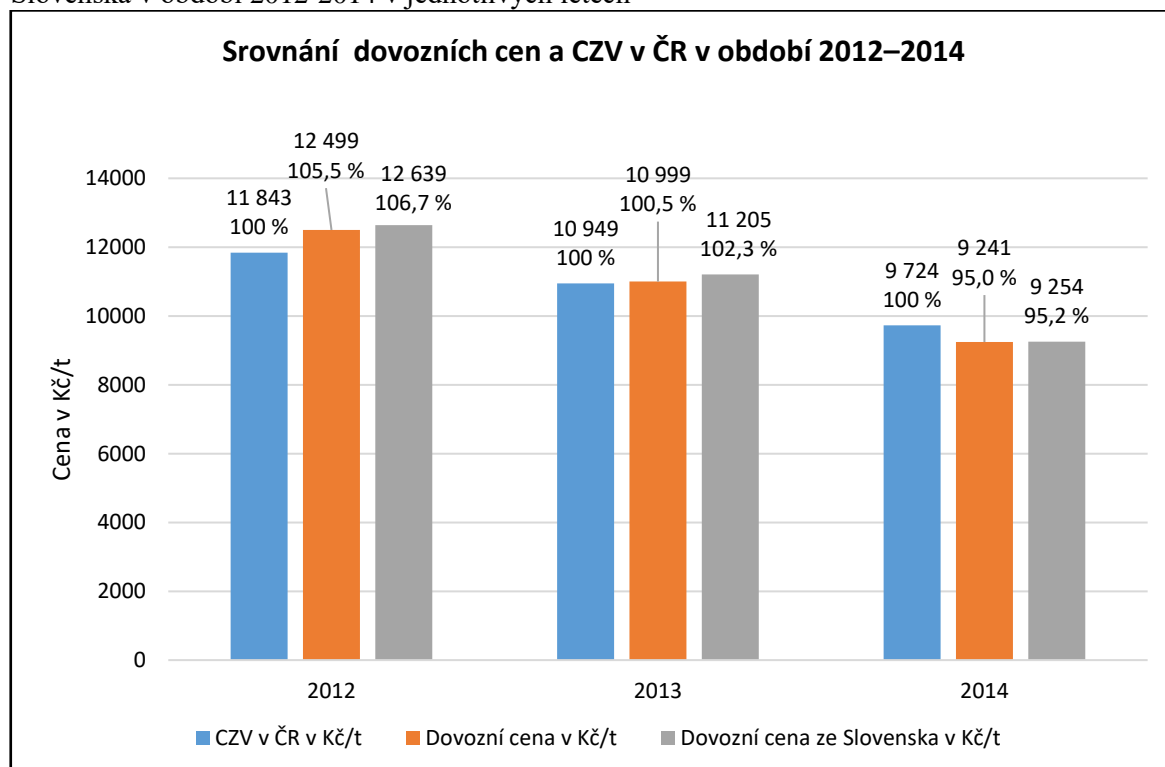
Tabulka 18: Srovnání CZV semene řepky olejné v ČR, průměrných dovozních cen a ceny dovozu ze Slovenska v období 2012-2014 v t a Kč/t

Ukazatel	Rok		
	2012	2013	2014
CZV v ČR v Kč/t	11 843	10 949	9 724
Dovozní cena v Kč/t	12 499	10 999	9 241
Dovezené množství v t	178 354	143 579	92 738
Dovozní cena ze Slovenska v Kč/t	12 639	11 205	9 254
Dovezené množství ze Slovenska v t	127 634	107 356	40 648

Zdroj: Situační a výhledová zpráva olejniny 2015

Data v Tabulce č. 18 byla následně zpracovaná a byl z nich sestaven Graf č. 17, pod kterým jsou tato data okomentovaná.

Graf 17: Srovnání CZV semene řepky olejné v ČR, průměrných dovozních cen a ceny dovozu ze Slovenska v období 2012-2014 v jednotlivých letech

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 31

V roce 2012 byly dovozní ceny všech dovozců semene řepky olejné vyšší než průměrná CZV v ČR o 5,5 % (656 Kč/t). Dovozní ceny v roce 2013 byly o 0,5 % (50 Kč/t) vyšší než CZV v ČR. V posledním sledovaném roce 2014 se situace změnila, cena dovozu semene řepky olejné byla nižší než CZV v ČR o 5 % (483 Kč/t). Dovozní cena ze Slovenska byla v celém uvedeném období nepatrně vyšší než průměrná cena všech dovozců.

Údaje pro komparaci CZV v ČR a dovozních cen tří nejvýznamnějších dovozců semene řepky olejné v jednotlivých letech jsou uvedené v Tabulce č. 19.

Tabulka 19: Srovnání CZV v ČR a dovozních cen semene řepky olejné v období 2012-2014 v Kč/t

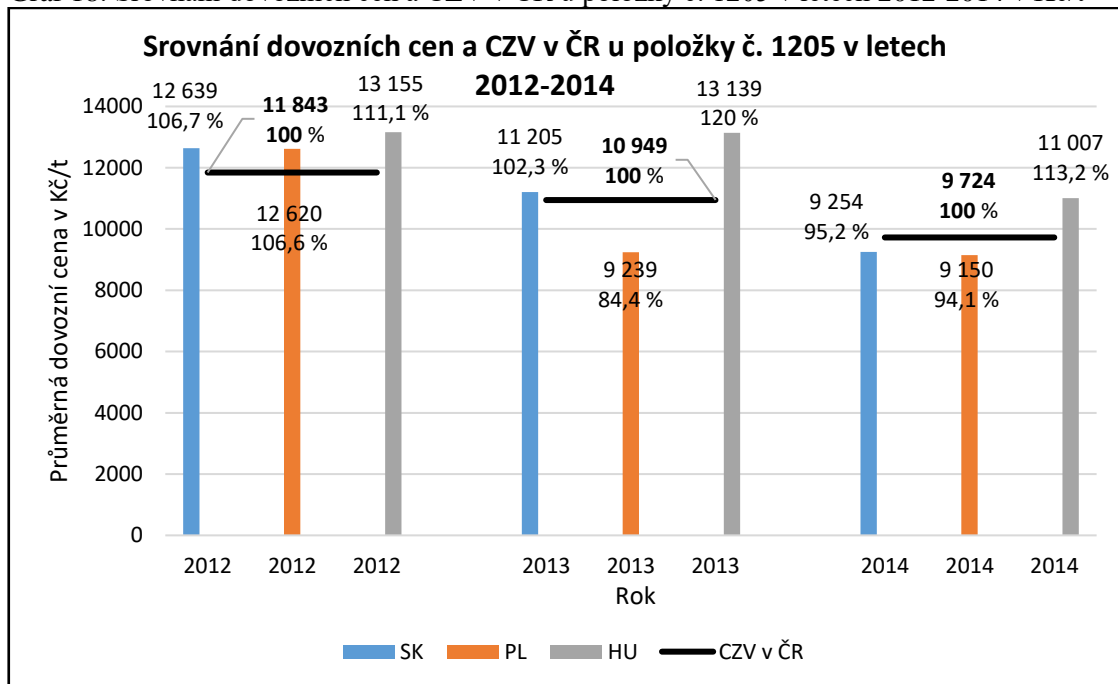
Rok	Název země	Dovezené množství v t	Dovozní cena v Kč/t	Průměrná CZV v ČR v Kč/t
2012	Slovensko	127 634	12 639	11 843
2012	Maďarsko	20 522	13 155	11 843
2012	Polsko	14 116	12 620	11 843
2013	Slovensko	107 356	11 205	10 949
2013	Polsko	19 282	9 239	10 949
2013	Maďarsko	8 488	13 139	10 949
2014	Slovensko	40 648	9 254	9 724
2014	Polsko	21 035	9 150	9 724
2014	Maďarsko	12 757	11 007	9 724

Zdroj: Situační a výhledová zpráva olejnin 2015, databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Údaje v Tabulce č. 19 byly využity k sestavení Grafu č. 18 a pod tímto grafem jsou následně okomentovány.

Srovnání dovozních cen tří nejvýznamnějších dovozců a průměrných CZV v ČR u komodity „Semena řepky olejky i drcená“ v jednotlivých letech je znázorněno na Grafu č. 18.

Graf 18: Srovnání dovozních cen a CZV v ČR u položky č. 1205 v letech 2012-2014 v Kč/t

Zdroj: Výstup programu Excel 2016, podkladová data jsou v Příloze č. 32

V roce 2012 byla nejvyšší dovozní cena dosažena u dovozu z Maďarska, cena tohoto dovozce byla o 11,1 % (1 312 Kč/t) vyšší než průměrná CZV v ČR. Nejlevnější dovoz semene řepky olejné v tomto roce byl realizován z Polska, rozdíl mezi cenou dovozu z Polska a průměrnou CZV byl 6,6 % (777 Kč/t). Dovozní cena ze Slovenska byla v roce 2012 o 6,7 % (797 Kč/t) vyšší než CZV v ČR. Nejvyšší dovozní cena v roce 2013 byla opět realizovaná u dovozu z Maďarska, rozdíl mezi cenou tohoto dovozce a průměrnou CZV činil 20,0 % (2 190 Kč/t). Dovozní cena ze Slovenska byla o 2,3 % (256 Kč/t) vyšší než průměrná CZV. Nejnižší cena dovozu této komodity v roce 2013 byla u dovozu z Polska, dovozní cena byla o 15,6 % (1 710 Kč/t) nižší než průměrná CZV v ČR. V roce 2014 byla cena dovozu z Maďarska stále nejvyšší, rozdíl mezi touto cenou a průměrnou CZV v ČR činil 13,2 % (1 283 Kč/t). Cena dovozu z Polska byla v roce 2014 o 5,9 % (574 Kč/t) nižší než průměrná CZV v ČR a dovozní cena ze Slovenska byla nižší o 4,8 % (470 Kč/t).

5 Výsledky a diskuse

5.1 Výsledky jednotlivých analýz

Dalším nezbytným krokem k naplnění cíle této diplomové práce bylo zjišťování aktuálních informací o soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejné v rámci ČR. Níže autor uvádí výsledky a závěry pro jednotlivé analyzované celky.

5.1.1 Soběstačnost semene řepky olejné v ČR

Vývoj soběstačnosti řepky olejné v ČR od marketingového roku 2002/2003 do roku 2014/2015 a následná predikce až do roku 2017/2018 jsou zobrazeny na Grafu č. 1. Od roku 2004/2005 bylo vždy dosaženo soběstačnosti vyšší jak 100 %. K největšímu poklesu soběstačnosti (o 28,4 % na 124,0 %) došlo v marketingovém roce 2010/2011, důvodem byla menší produkce a větší domácí spotřeba oproti minulému roku. Největší nárůst soběstačnosti (o 33,4 % na 147,5 %) nastal v roce 2013/2014, oproti předchozímu roku došlo ke zvýšení produkce řepky olejné o 334,1 tis. t. Predikce soběstačnosti řepky olejné pro rok 2015/2016 představuje snížení soběstačnosti o 3,2 % na 141,4 %. Podle výpočtů by se měla soběstačnost v dalších letech lineárně zvýšit celkem o 4,2 % na 145,6 % v roce 2017/2018. Autor práce se ztotožňuje s predikovaným poklesem soběstačnosti v roce 2015/2016. Nasvědčuje tomu také odhad MZe, který v tomto roce předpokládá značné snížení produkce semene řepky olejné o 17,7 % (271,6 tis. t). Odhady MZe pro marketingový rok 2015/16 jsou uvedeny v Příloze č. 33. Autor DP je zastáncem strategie MZe do roku 2030, podle které by mělo být v následujících letech pomocí přerozdělení státních podpor dosaženo snížení osevní plochy řepky olejné o desítky tisíc hektarů (což povede ke snížení produkce a soběstačnosti). Autor doporučuje využít tuto plochu ve prospěch živočišné výroby a rostlinných komodit, ve kterých není ČR soběstačná (vepřové maso, ovoce, zelenina).

5.1.2 Dovoz semene řepky olejné do ČR

Na Grafu č. 2 je znázorněn vývoj dovozu řepky olejné (bez osiv) do ČR od marketingového roku 2002/2003 do roku 2014/2015 a predikce dovozu do roku 2017/2018. Od začátku do konce sledovaného období se dovoz semene řepky olejné více jak trojnásobně zvýšil. Na počátku období byl dovoz dané komodity na minimu, činil

pouze 11,2 tis. t, v následujícím roce došlo ke zvýšení dovozu o 239,3 % (26,8 tis. t) na 38 tis. t. V marketingovém roce 2012/2013 dosáhl dovoz svého maxima 220,4 tis. t, meziroční nárůst dovozu činil 116,5 % (118,6 tis. t). Důvodem tohoto zvýšení dovozu byl především velký nárůst poptávky v ČR po řepce olejné v tomto roce. V roce 2015/2016 by podle predikce mělo dojít ke zvýšení dovozu o 11 tis. t na 121,6 tis. t. Dovoz by podle předpovězených hodnot měl v dalších letech stoupnout o dalších 18,5 tis. t na konečnou hodnotu 140,1 tis. t v roce 2017/2018. Autor diplomové práce se domnívá, že v roce 2015/2016 opravdu dojde k dalšímu zvýšení dovozu řepky olejné do ČR, naznačuje tomu i odhad MZe ČR, který předpokládá zvýšení dovozu na 130,0 tis. t (viz Příloha č. 33). Vzhledem k velkému kolísání dovozu i vývozu v celém sledovaném období autor neočekává predikované zvýšení v následujících letech. Na vývoj dovozu a vývozu řepky olejné bude mít podle autora zásadní vliv situace na trhu v ČR a na mezinárodním trhu olejin.

5.1.3 Vývoz semene řepky olejné z ČR

V sledovaném období marketingových let 2002/2003-2014/2015 má vývoz řepky z ČR (bez osiv) rostoucí trend. V roce 2003/2004 nebyla ČR soběstačná v produkci řepky a z tohoto důvodu byla hodnota vývozu minimální (13,3 tis. t). Nejvíce řepky bylo vyvezeno v roce 2013/2014, oproti předchozímu roku došlo ke zvýšení vývozu o 38,2 % (146,3 tis. t) na 529,2 tis. t. V marketingovém roce 2015/2016 by podle predikce mělo dojít ke snížení vývozu o 43,4 tis. t na 464,7 tis. t. Pro následující roky je predikován rostoucí trend vývozu řepky olejné. Na základě predikovaných hodnot by se měl od roku 2015/2016 vývoz zvýšit o 61 tis. t na hodnotu 525,7 tis. t v roce 2017/2018. Autor diplomové práce se ztotožňuje s predikcí pro rok 2015/2016. Snížení vývozu je velice pravděpodobné, protože v posledních letech ubývá osevní plochy řepky, což vede ke snížení produkce a následně i vývozu.

5.1.4 Detailní analýza dovozu položky č. 1205 „Semena řepky olejky i drcená“

Tato položka představuje celkový dovoz semene řepky olejné do ČR. Nejvýznamějším dovozcem zboží č. 1205 v období 2012-2014 bylo Slovensko, celkem bylo odtud dovezeno 65,9 % (275 638 t) semene řepky olejné. Od roku 2012 do roku 2014 poklesl podíl Slovenska na celkovém dovozu do ČR o 27,8 % na 43,3 %. V sledovaném období došlo ke snížení dovozní ceny ze Slovenska o 26,8 % na 9 254 Kč/t. Ve srovnání

cen s ostatními vybranými dovozci byla cena dovozu ze Slovenska vždy mírně vyšší než dovozní cena z Polska, ale výrazně nižší než cena dovozu z Maďarska. Druhým největším dovozcem bylo Polsko, v celém sledovaném období bylo z Polska dovezeno 13 % (54 433 t) semene řepky. Podíl na celkovém dovozu do ČR se od roku 2012 do roku 2014 zvýšil o 14,5 % na 22,4 %. Cena dovozu z Polska poklesla celkem o 27,5 % na 9 150 Kč/t v roce 2014. V období 2012-2014 byla dovozní cena z Polska mezi zvolenými dovozci vždy nejnižší. Z Maďarska bylo od roku 2012 do roku 2014 dovezeno 10 % (41 767 t) z celkového dovozu semene řepky do ČR, jedná se o třetího nejvýznamnějšího dovozce. V tomto období došlo ke zvýšení podílu Maďarska na celkovém dovozu o 2,2 % na 13,6 %. Dovozní cena zboží č. 1205 z Maďarska do ČR se snížila do roku 2014 celkem o 16,3 % na 11 007 Kč/t. V celém sledovaném období se ve srovnání s dovozní cenou ze Slovenska a Polska jedná o nejvyšší cenu. V Příloze č. 37 jsou uvedena aktuální data dovozu a dovozních cen semene řepky olejné pro rok 2015 a 2016 a v Příloze č. 38 a 40 jsou tyto údaje graficky zobrazeny. V roce 2015 se největším dovozcem stalo Polsko (55 883 t) s 47,9 % podílem na celkovém dovozu, významný podíl mělo i Slovensko (31,6 %), z Maďarska se dováželo minimálně (2,7 %). Nejlevnější dovoz od vybraných dovozců v tomto roce byl ze Slovenska (10 230 Kč/t) a nejdražší z Maďarska (12 273 Kč/t). V roce 2016 bylo nejvíce řepky dovezeno ze Slovenska (28 561 t), podíl na celkovém dovozu činil 32,9 %, ostatní dovozci měli menší podíl, Polsko 7,1 % a Maďarsko 8,3 %. Cena dovozu z Polska byla v daném roce nejnižší (9 969 Kč/t) a dovozní cena z Maďarska byla nejvyšší (11 139 Kč/t).

5.1.5 Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 120510 „Semena řepky nebo řepky olejky“

Zboží č. 120510 (semena řepky nízkoerukové s obsahem <2 % kyseliny erukové) tvoří v období 2012-2014 83,2 % (348 268 t) z celkového dovozu semene řepky olejné do ČR. Pořadí vybraných dovozců podle dovezeného množství v období 2012-2014 je následující: 1. Slovensko, 2. Polsko, 3. Maďarsko. Dovoz ze Slovenska od roku 2012 do roku 2014 poklesl o 60,7 % na 38 974 t a podíl tohoto dovozce na celkovém dovozu se snížil o 23,4 % na 43 %. V celém sledovaném období poklesla dovozní cena ze Slovenska o 27 % na 9 263 Kč/t. Cena dovozu od tohoto dovozce byla po celou dobu druhá nejnižší, po Polské dovozní ceně. V období 2012-2014 vzrostl dovoz semene řepky olejné z Polska o 43,7 % na konečnou hodnotu 20 205 t. Podíl dovozu z Polska na celkovém dovozu do

ČR se v daném období zvýšil o 12,9 % na 22,3 %. Dovožní cena z Polska byla v celém období ze všech sledovaných dovozců nejnižší. Od roku 2012 do roku 2014 došlo ke snížení dovožní ceny z Polska o 27 % na 9 156 Kč/t. Z Maďarska bylo v roce 2014 dovezeno 12 757 t semene řepky olejné, od roku 2012 se jedná o pokles dovozu o 34,8 %. Dovož z Maďarska se vzhledem k celkovému dovozu v období 2012-2014 zvýšil o 1 % na 14,1 %. Cena dovozu z této země byla ze všech vybraných dovozců vždy nejvyšší, od roku 2012 do roku 2014 poklesla dovožní cena o 16,8 % na 11 007 Kč/t.

5.1.6 Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 120590 „Ostatní semena řepky“

Z celkového dovozu semene řepky do ČR od roku 2012 do roku 2014 má položka č. 120590 (semena řepky vysokoerukové s obsahem ≥ 2 % kyseliny erukové) podíl 16,8 % (70 073 t). Hlavním dovozcem tohoto zboží v období 2012-2014 bylo Slovensko, dovoz z Polska a Maďarska byl minimální. Dovož ze Slovenska poklesl od roku 2012 do roku 2014 o 94,1 % na 1 674 t. Podíl dovozu ze Slovenska na celkovém dovozu do ČR se v daném období snížil o 42,2 % na 52 %. Dovožní cena v období 2012-2014 poklesla o 28,6 % na 9 050 Kč/t. Na Grafu č. 11 lze pozorovat, že v roce 2012 byla tato cena o 2,5 % nižší než dovožní cena z Polska, ale v dalších letech už byla vyšší. Z Polska bylo v roce 2012 dovezeno pouze 58 t zboží č. 120590, ale do roku 2014 došlo ke zvýšení dovozu o 771 t. V období 2012-2014 došlo také k nárůstu podílu dovozu z Polska na celkovém dovozu vybrané komodity do ČR o 25,5 % na 25,7 %. V sledovaném období se snížila dovožní cena z Polska o 30,8 % na 9 005 Kč/t. V roce 2012 byl dovoz z Polska ze všech vybraných dovozců nejdražší, ale v dalších letech byl levnější než dovoz ze Slovenska. Zboží č. 120590 se z Maďarska dováželo pouze v roce 2012, a to o objemu 962 t za 11 611 Kč/t, což je nejnižší dovožní cena ze všech vybraných dovozců.

5.1.7 Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 12051010 „Semena řepky nízkoerukové – osiva“

Dovož osiva v období 2012-2014 představuje 0,9 % (3 669 t) celkového dovozu semene řepky olejné do ČR. Nejvýznamnějším z vybraných dovozců v daném období bylo Maďarsko, dovoz ze Slovenska a Polska byl výrazně menší. Od roku 2012 do roku 2014 došlo ke zvýšení dovozu ze Slovenska o 6 t na 13 t. Podíl Slovenska na celkovém dovozu osiva do ČR se v tomto období zvýšil o 0,6 % na 1,1 %. Cena dovozu ze Slovenska v roce 2012 činila 137 276 Kč/t, jedná se o nejnižší cenu ze všech vybraných dovozců. V roce

2013 a 2014 označil autor zjištěné ceny osiva od všech analyzovaných dovozců za neprokazatelné, důkazem pro toto tvrzení je výpočet průměrné ceny za rok 2012 a srovnání s hodnotami v následujících letech. Toto srovnání lze pozorovat na Grafu č. 14. Dovoz osiva z Polska probíhal pouze v letech 2012 a 2013, mezi těmito lety došlo ke zvýšení dovozu o 130 t na 133 t. Meziročně došlo ke zvýšení podílu na celkovém dovozu do ČR o 10,3 % na 10,5 %. V roce 2012 byla cena dovozu osiva z Polska druhá nejvyšší ze všech vybraných dovozců (147 799 Kč/t). Dovoz osiva z Maďarska se v období 2012-2014 snížil o 47,5 % na 119 t a podíl na celkovém dovozu do ČR poklesl o 6,5 % na 10,3 %. Průměrná dovozní cena z této země činila v roce 2012 153 681 Kč/t, ve srovnání s ostatními zvolenými dovozci se jednalo o nejvyšší cenu.

5.1.8 Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 12051090 „Semena řepky nízkoerukové – kromě osiva“

Na Grafu č. 12 lze pozorovat, že tato položka je největší ze všech uvedených v dané kategorii, její podíl v období 2012-2014 činil 82,37 % (344 598 t). Podle objemu dovozu do ČR od roku 2012 do roku 2014 lze seřadit vybrané dovozce sestupně takto: 1. Slovensko, 2. Polsko, 3. Maďarsko. Od začátku do konce sledovaného období došlo k poklesu dovozu ze Slovenska o 71,2 % na 38 961 t. Podíl Slovenska na celkovém dovozu této komodity do ČR se snížil o 23,5 % na 43,5 %. Cena dovozu poklesla od roku 2012 do roku 2014 o 26,6 % na 9 258 Kč/t, přesto byla dovozní cena ze Slovenska v celém období mírně vyšší než při dovozu z Polska. Dovoz z Polska se postupně zvyšoval, od roku 2012 vzrostl celkem o 4,5 % na hodnotu 20 205 t v roce 2014. V tomto období došlo k nárůstu podílu Polska na celkovém dovozu dané komodity do ČR o 13,1 % na 22,6 %. Dovozní cena z Polska byla ze všech sledovaných dovozců (kromě roku 2012) vždy nejnižší. Od roku 2012 do roku 2014 poklesla dovozní cena z Polska o 27,3 % na 9 156 Kč/t. Dovoz zboží č. 12051090 z Maďarska se ve sledovaném období snížil o 45,5 % na 12 638 t, ale podíl na celkovém dovozu do ČR se do roku 2014 zvýšil o 1,1 %. Cena dovozu z Maďarska se v období 2012-2014 snížila o 16,5 % na 9 758 Kč/t. V roce 2012 byla dovozní cena tohoto dovozce nejnižší ze všech analyzovaných dovozců, ale v roce 2013 a 2014 byla naopak nejvyšší.

5.1.9 Detailní analýza dovozu dílčí položky č. 12059000 „Semena řepky vysokoerukové“

Autor diplomové práce provedl komparaci údajů z ČSÚ (objemy dovozu a dovozní ceny) této položky se zbožím č. 120590 „Ostatní semena řepky“. Na základě tohoto srovnání bylo zjištěno, že údaje jsou vždy shodné, tyto dvě položky se liší pouze v kódu a názvu. Komparace byla provedena v Tabulce č. 17.

5.1.10 Srovnání CZV v ČR a dovozních cen semene řepky olejné

Účelem této komparace bylo zjistit, jak dovozy řepky olejné v období 2012-2014 ovlivnily ceny zemědělských výrobců v ČR a následně soběstačnost. Nejprve byla provedena komparace CZV v ČR a dovozních cen všech dovozců. Na Grafu č. 17 lze pozorovat, že v roce 2012 byla dovozní cena o 5 % vyšší než CZV v ČR a v roce 2013 o 0,5 %. K ohrožení tuzemských cen došlo pouze v roce 2014, kdy dovozní cena byla o 5 % nižší než CZV v ČR. Dále bylo ve stejném období provedeno srovnání CZV s dovozní cenou tří největších dovozců do ČR. Na základě Grafu č. 18 lze konstatovat, že v roce 2012 byla CZV v ČR nižší než dovozní cena všech vybraných dovozců. V roce 2013 došlo k ohrožení tuzemských cen levným dovozem z Polska, dovozní cena byla o 15,6 % nižší než CZV v ČR. Cena dovozu z Polska byla i v roce 2014 o 5,9 % nižší než CZV. V tomto roce byly ceny českých producentů ohroženy i levným dovozem ze Slovenska, dovozní cena byla o 4,8 % nižší než CZV v ČR. Na ceny tuzemských producentů řepky olejné měla vliv nejen dovozní cena, ale také dovezené množství. Největším dovozcem v celém sledovaném období bylo Slovensko, ale největší zvýšení dovozu bylo zjištěno u Polska, od roku 2012 do roku 2014 se jednalo o nárůst dovozu o 49 %. Na základě komparace dovozu řepky olejné s mírou soběstačnosti (v Tabulce č. 1) došel autor DP k závěru, že čím větší množství bylo dovezeno, tím menší byla soběstačnost ČR.

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo nejprve vymezení trendů soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejné v rámci České republiky od marketingového roku 2015/2016 do roku 2017/2018 a následně detailní analýza dovozu v období 2012-2014. Závěry pro jednotlivé analýzy včetně výsledků jsou uvedeny v předchozí podkapitole.

V souvislosti s analýzou soběstačnosti, dovozu a vývozu řepky olejné v rámci ČR, která nerozlišovala způsob zpracování této komodity, autor dále uvádí aktuální informace o potravinářském a nepotravinářském využití řepky. V Příloze č. 34 je uvedena struktura spotřeby semene řepky olejné v ČR. Na základě této tabulky je zřejmé, že výroba MEŘO (nepotravinářské využití) převyšuje nad potravinářským užitím v celém sledovaném období. MEŘO (metyléster řepkového oleje) je biopalivo, které se vyrábí z řepkového oleje a přimíchává se do bionafty. Poptávka po biopalivech v ČR a v EU významně ovlivňuje nejen domácí výrobu a spotřebu, ale i dovoz a vývoz řepky. V ČR je od roku 2007 zavedena povinnost přimíchávání biopaliv do pohonných hmot (od roku 2010 je zákonem stanovený podíl 4,1 % pro benzín a 6,0 % pro naftu). Původním cílem EU bylo dosažení 10% podílu biopaliv ze zemědělských plodin do roku 2020, v květnu 2015 došlo však ke snížení této hodnoty na 7 %. Existuje mnoho studií, které dokazují negativní dopady biopaliv první generace (zvýšení emisí CO₂, růst ceny pohonných hmot). Touto tematikou se zabývá například obecně prospěšná společnost Kverulant, která v článku s názvem „Drahý biOOmyl“ poukazuje na negativní vliv biopaliv. V Příloze č. 35 lze pozorovat údaje o bilanci výroby a spotřeby MEŘO v ČR, z těchto dat vyplývá, že ČR nebyla od roku 2011 soběstačná v produkci MEŘO a velkou část této komodity bylo nutno dovážet. Autor diplomové práce se ztotožňuje se studií společnosti Kverulant a doporučuje postupně snížit, a nakonec úplně zrušit využívání MEŘO jako biopaliva.

V rámci detailní analýzy dovozu řepky olejné do ČR zjišťoval autor informace o fungování obchodu se zemědělskými komoditami po celém světě. Autor DP došel k závěru, že se nejedná pouze o vzájemný obchod mezi státy, ale že velmi důležitou roli v mezinárodním obchodu zaujímají nadnárodní společnosti, které obchodují s komoditami celosvětově. Podrobnosti o čtyřech největších nadnárodních korporacích (firmy ABCD), které obchodují se zemědělskými komoditami včetně olejnin, jsou uvedeny v Příloze č. 36. V ČR působí od roku 2009 jedna z těchto firem (ADM – Archer Daniels Midland), která akvizovala závod na drcení a rafinování olejnin v Olomouci. Jedná se o jedno z největších

tuzemských zpracovatelských zařízení, ADM lze zařadit také mezi nejvýznamnější dodavatele jedlých rostlinných olejů do ČR. Obchodní činnost této firmy s olejinami (včetně řepky) spočívá v nákupu surovin v ČR a zásobování provozoven v Olomouci, v německém Straubingu a v dalších závodech na drcení olejin v Evropě. Vzhledem k tomu, že tyto nadnárodní společnosti mají na světovém trhu se zemědělskými komoditami výrazný podíl, budou podle autora významně ovlivňovat další vývoj obchodu s olejinami (včetně řepky) v ČR a po celém světě.

7 Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

BARANYK, Petr a Andrej FÁBRY. *Řepka*. 1. vyd. Praha: ProfiPress, 2007. ISBN 978-80-86726-26-7.

BAŠEK, Václav. *České zemědělství šest let po vstupu do Evropské unie*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010. ISBN 978-808-6671-819.

BIEDERMANN, Jan. *Zemědělství 2012*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2013. ISBN 978-80-7434-111-3.

BISHWAJIT, Ghose. Food security and food self-sufficiency in China: from past to 2050. *Food and Energy Security*. 2014, 3(2), 86-95. ISSN 2048-3694.

BURIANOVÁ, J. Effect of the 2008-2009 economic crisis on the results of agricultural foreign trade of the Czech Republic. *Agricultural Economics-Zemědělska Ekonomika*. 2011, 57(5), 226-231. ISSN 0139 - 570X.

CARRÉ, Patrick a André POUZET. Rapeseed market, worldwide and in Europe. *Oilseeds and fats*. 2014, 21(1). ISSN 2257-6614.

DĚDIČ, Jan. *Burza cenných papírů a komoditní burza*. Praha: Prospektrum, 1992. ISBN 80-854-3162-9.

HANNA, Nessim a Robert H DODGE. *Pricing: zásady a postupy tvorby cen*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 1997. ISBN 80-85943-34-4.

JENÍČEK, Vladimír. *Zemědělství a soběstačnost ve výrobě potravin*. Vyd. 1. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1984, 238 s. Publikace č. 363307-011-84.

JURÁŠEK, Prokop. *Sebestačnost v potravinách*. Bratislava: Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, 2002. ISBN 80-8058-236-X.

KALUS, Jaromír a Anton SUCHÁNEK. *Ozimá řepka*. 1. vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1955.

KRAUS, Josef. *Reálný prostor pro snižování záporného salda českého agrárního obchodu: výzkumná studie*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 2007. ISBN 978-808-6671-451.

LÍNKOVÁ, Eugenie. Ve většině potravin není Česko soběstačné. *Potravinářský zpravodaj*. 2006, roč. 7, č. 12, s. 40. ISSN 1801-9110.

MAKEPEACE, R. J. *Aspects of applied biology 6*. Cambridge: Churchill College, 1984.

MERAVÁ, Eva. *Olejniny: Situačná a výhľadová správa k 30. 6. 2012*. Bratislava: VÚEPP, 2012. ISSN 1339-0023.

MERAVÁ, Eva. *Olejniny: Situačná a výhľadová správa k 30. 6. 2013*. Bratislava: VÚEPP, 2013. ISSN 1339-0023.

MERAVÁ, Eva. *Olejniny: Situačná a výhľadová správa k 30. 6. 2014*. Bratislava: VÚEPP, 2014. ISSN 1339-0023.

NOZDROVICKÝ, Ladislav. *Nákladová analýza vybraných technologických postupů zakládání porostu řepky ozimé*. Praha: Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin, 2000. ISBN 80-213-0594-0.

O'HAGAN, J. P. National self-sufficiency in food. *Food policy*. 1976, roč. 5, č. 1, s. 355–366. ISSN 0306-9192.

POHLOVÁ, Karina a Barbora ŘÍHOVÁ. *Ročenka agrárního zahraničního obchodu ČR za rok 2014*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2015. ISBN 978-80-7271-215-1.

POHLOVÁ, Karina. *Ročenka agrárního zahraničního obchodu ČR za rok 2012*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2013. ISBN 978-80-7271-202-1.

POHLOVÁ, Karina. *Ročenka agrárního zahraničního obchodu ČR za rok 2013*. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2014. ISBN 978-80-7271-211-3.

POKORNÁ, Jana, Alexandra TAUFEROVÁ, Michaela PETRÁŠOVÁ, Bohuslava TREMLOVÁ a Pavel BARTL. *Rostlinná produkce*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2014. ISBN 978-80-7305-717-6.

POTMĚŠILOVÁ, Jitka, ADAMEC, Jan. *Situační a výhledová zpráva olejniny*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2002. ISSN 1211-7692; ISBN 80-7084-227-X.

POTMĚŠILOVÁ, Jitka, ADAMEC, Jan. *Situační a výhledová zpráva olejniny*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2008. ISSN 1211-7692; ISBN 978-80-7084-691-9.

POTMĚŠILOVÁ, Jitka, ADAMEC, Jan. *Situační a výhledová zpráva olejniny*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2009. ISSN 1211-7692; ISBN 978-80-7084-803-6.

PROKINOVÁ, Evženie. *Ziskové pěstování řepky ozimé*. Praha: DAS, 2006.

PRŮŠA, Aleš. *Zemědělství 2010*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2010. ISBN 978-80-7084-963-7.

PRŮŠA, Aleš. *Zemědělství 2011*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2011. ISBN 978-80-7434-033-8.

PÝCHA, Martin. Potravinová soběstačnost ČR. *Zemědělský týdeník*. 2012, roč. 15, č. 31. ISSN 1212-2246.

RAMPHUL, Ohlan. Agricultural exports and the growth of agriculture in India. *Agricultural Economics*. 2013, 59(5), 211-218. ISSN 1574-0862.

SAHRBACHER, Amanda. *Impacts of CAP reforms on farm structures and performance disparities: an agent-based approach*. Halle, S: IAMO, 2012. Studies on the agricultural and food sector in Central and Eastern Europe, 65. ISBN 39-385-8464-5.

SAMUELSON, Paul A. *Economics*. Hong Kong: McGraw-Hill, 1992. ISBN 00-705-4879-X.

SARMA, J.S. India: A Drive Towards Self-Sufficiency in Food Grains. *American Journal of Agricultural Economics*. 1978, roč. 60, č. 5, s. 859-864. ISSN 0002-9092.

SHUAI, C. Comparative advantages and complementarity of the Sino-US agricultural trade: An empirical analysis. *Agricultural Economics*. 2011, 57(3), 118-131. ISSN 0139 - 570X.

SMUTKA, Luboš. *Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR v evropském a světovém kontextu*. 1. vyd. Praha: Powerprint, 2011. ISBN 978-80-87415-22-1.

SMUTKA, Luboš. *World agricultural production, consumption and trade development – selected problems*. 1st print. Prague: Powerprint, 2012. ISBN 978-80-87415-45-0.

SVATOŠ, M., L. SMUTKA, N. ISHCHUKOVA a V. VASILYONOK. Russian Agrarian Foreign Trade Development – the Impact of Selected Factors. *AGRIS on-line Papers in Economics and Informatics*. 2014, 6(3), ISSN 1804-1930.

SVOBODOVÁ, Hana. Changes on Foreign Trade in Agricultural Commodities in the Czech Republic. *Journal of Central European Agriculture*. 2014, 15(2), 62-72, ISSN: 1332-9049.

SVOBODOVÁ, Iva. *Situační a výhledová zpráva olejniny*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2014. ISBN 978-80-7434-189-2. ISSN 1211-7692.

SVOBODOVÁ, Iva. *Situační a výhledová zpráva olejniny*. Praha: Ministerstvo zemědělství České republiky, 2015. ISBN 978-80-7434-224-0, ISSN 1211-7692.

ŠAROUN, Jaromír. Bude rok 2001 přelomem v odrůdové skladbě? *Zemědělský týdeník*. Praha, Vydavatelství ZT, 2001, 4(28), ISSN 1212-2246.

TELIEVOVÁ, Iva. *Situační a výhledová zpráva olejniny*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2013. ISSN 1211-7692, ISBN 978-80-7434-137-3.

TIBENSKÁ, Helena. *Olejníny: Situační a výhledová správa k 30.6.2008*. Bratislava: VÚEPP, 2008. ISSN 1337-4540.

TIBENSKÁ, Helena. *Olejníny: Situační a výhledová správa k 30.6.2009*. Bratislava: VÚEPP, 2009. ISSN 1337-4540.

TIBENSKÁ, Helena. *Olejníny: Situační a výhledová správa k 30.6.2010*. Bratislava: VÚEPP, 2010. ISSN 1337-4540.

TIBENSKÁ, Helena. *Olejníny: Situační a výhledová správa k 31.12.2010*. Bratislava: VÚEPP, 2011. ISBN 978-80-8058-560-0.

TIRASPOLSKY, Anita. Food self-sufficiency in Eastern Europe. *Eastern European Economics*. 1980, roč. 19, č. 1, s. 3-27. ISSN 0012-8775.

TOMAN, Miroslav, Stanislav CODL a Petr TUČEK. *České zemědělství: očima těch, kteří u toho byli*. Praha: Národní zemědělské muzeum Praha, 2012. ISBN 978-80-86874-39-5.

ÚZEI-ČTK. Potravinová soběstačnost ČR. *Zemědělský týdeník*. 2012, roč. 15, č. 31. ISSN 1212-2246.

VANÍČEK, František. *Proces přestavby cen v zemědělsko-potravinářském komplexu*. 1. Praha: Horizont, 1989. ISBN 80-7012-012-3.

V AŠÁK, Jan a B EČKA, David. *Prosperující olejniny 2006*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2006. ISBN 80-213-1581-4.

V AŠÁK, Jan a David B EČKA. *Prosperující olejniny 2010*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2010. ISBN 978-80-213-2128-1.

V AŠÁK, Jan. *Řepka*. Praha: Agrospoj, 2000. Semafor. ISBN 80-239-4236-0.

WALKER, Kerr. *Oilseed rape in the North of Scotland*. Aberdeen, 1984. ISSN 0143-8662.

YANG, Yongzheng a Rodney TYERS. The economic costs of food self-sufficiency in China. *World Development*. 1989, 17(2), 237-253. ISSN 0305 - 750X.

Z AŤKO, Július. *Škola tržní ekonomiky 2*. Bratislava: Uniapress, 1991. ISBN 80-85313-13-8.

Elektronické zdroje:

ADM [online]. Chicago, ©2017 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.adm.com/en-US/worldwide/Czech/Pages/Czech-CZ.aspx>.

BARKIN, D. (1987). The End to Food Self-Sufficiency in Mexico. *Latin American Perspectives*, 14(3), 271–297. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2633682>.

BÍČIŠTĚ, Jiří. *Soběstačnost České republiky v základních zemědělských komoditách – rostlinná výroba* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://vskp.czu.cz/>.
Bakalářská práce. ČZU. Vedoucí práce Řezbová Helena, Ing., Ph.D.

BUMBA, Jan a Jana TUPÁ. Řepka olejka jako byznys. EU ustupuje od jejího pěstování pro biopaliva. In: *Plus* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/ranniplus/_zprava/1465637.

ČTK. Řepky v Česku po dvou letech opět přibýlo. Navzdory plánům vlády Zdroj: http://ekonomika.idnes.cz/osevni-plochy-repky-vzrostly-o-7-3-procenta-f2l-ekonomika.aspx?c=A160704_163933_ekonomika_ozr. In: *IDNES.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/osevni-plochy-repky-vzrostly-o-7-3-procenta-f2l-ekonomika.aspx?c=A160704_163933_ekonomika_ozr.

Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí [online]. Praha: Český statistický úřad, ©2012 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>.

DRAHÝ BIOOMYL. In: *Kverulant.org* [online]. Praha, 2015 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.kverulant.org/kauza/drahy-bioomyl>.

EUROSTAT. Zemědělské produkty. In: Eurostat [online]. 2014 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Agricultural_products/cs#Extern.C3.AD_odkazy.

Kapalná biopaliva za rok 2015. In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2016 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54980/62812/649544/priloha001.pdf>.

Kyselina eruková. *Bezpečnost potravin A-Z* [online]. Praha: MZe, 2014 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/92535.aspx>.

LEDNOVÁ, Aneta. Řepka se letos v ČR pěstuje na osminásobku rozlohy Prahy. In: *Novinky.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/osevni-plochy-řepky-vzrostly-o-7-3-procenta-f21-/ekonomika.aspx?c=A160704_163933_ekonomika_ozr.

MALINA, Jiří. Přednost řepky: mnohostranné využití. *Zemědělec* [online]. Praha, 2013 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: <http://zemedelec.cz/prednost-řepky-mnohostranne-vyuziti-2/>.

MURPHY, Sophia, David BURCH a Jennifer CLAPP. Cereal Secrets: The world's largest grain traders and global agriculture. In: *OXFAM International* [online]. Oxford: OXFAM International, 2012 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/rr-cereal-secrets-grain-traders-agriculture-30082012-en_4.pdf.

SCHNEPF, Randy. European Union Biofuels Policy and Agriculture: An overview. In: *The National Agricultural Law Center* [online]. 2006 [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <http://www.nationalaglawcenter.org/wp-content/uploads/assets/crs/RS22404.pdf>.

Strategie resortu ministerstva zemědělství s výhledem do roku 2030. In: *Databáze strategií* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016 [cit. 2017-03-09]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/strategie-resortu-ministerstva-zemedelstvi-s-vyhledem-do-2030.pdf.

MZe ČR. *Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2010: "Zelená zpráva"* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2010 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2010.html>.

MZe ČR. *Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2011: "Zelená zpráva"* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2011 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2011.html>.

MZe ČR. *Zpráva o stavu českého zemědělství za rok 2013: "Zelená zpráva"* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2013 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/vyrocní-a-hodnotící-zpravy/zpravy-o-stavu-zemedelstvi/zelena-zprava-2013.html>.

8 Přílohy

Příloha 1: Podkladová data pro výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejn \acute{e} v tis. t a v %	100
Příloha 2: Podkladová data soběstačnosti semene řepky olejn \acute{e} pro vytvoření Grafu č. 1 v %	100
Příloha 3: Výsledné hodnoty regrese soběstačnosti semene řepky olejn \acute{e}	100
Příloha 4: Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2015/2016	101
Příloha 5: Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2016/2017	101
Příloha 6: Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2017/2018	101
Příloha 7: Podkladová data pro výpočet predikce dovozu semene řepky olejn \acute{e} v tis. t....	101
Příloha 8: Podkladová data dovozu semene řepky olejn \acute{e} pro vytvoření Grafu č. 2 v tis. t	102
Příloha 9: Výsledné hodnoty regrese dovozu semene řepky olejn \acute{e}	102
Příloha 10: Výpočet predikce dovozu semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2015/2016.....	102
Příloha 11: Výpočet predikce dovozu semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2016/2017	103
Příloha 12: Výpočet predikce dovozu semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2017/2018	103
Příloha 13: Podkladová data pro výpočet predikce vývozu semene řepky olejn \acute{e} v tis. t..	103
Příloha 14: Podkladová data vývozu semene řepky olejn \acute{e} pro vytvoření Grafu č. 3 v tis. t	104
Příloha 15: Výsledné hodnoty regrese vývozu semene řepky olejn \acute{e}	104
Příloha 16: Výpočet predikce vývozu semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2015/2016.....	104
Příloha 17: Výpočet predikce vývozu semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2016/2017	105
Příloha 18: Výpočet predikce vývozu semene řepky olejn \acute{e} pro rok 2017/2018	105
Příloha 19: Podkladová data dovozu položky č. 1205 do ČR pro vytvoření Grafu č. 5 v t	105
Příloha 20: Podkladová data dovozních cen položky č. 1205 pro vytvoření Grafu č. 6 v Kč/t.....	105
Příloha 21: Podkladová data pro vytvoření Grafu č. 7 v %	105
Příloha 22: Podkladová data dovozu položky č. 120510 do ČR pro vytvoření Grafu č. 8 v t	106
Příloha 23: Podkladová data dovozních cen položky č. 120510 pro vytvoření Grafu č. 9 v Kč/t.....	106

Příloha 24: Podkladová data dovozu položky č. 120590 do ČR pro vytvoření Grafu č. 10 v t	106
Příloha 25: Podkladová data dovozních cen položky č. 120590 pro vytvoření Grafu č. 11 v Kč/t.....	106
Příloha 26: Podkladová data pro vytvoření Grafu č. 12 v %	106
Příloha 27: Podkladová data dovozu položky č. 12051010 do ČR pro vytvoření Grafu č. 13 v t	106
Příloha 28: Podkladová data dovozních cen položky č. 12051010 pro vytvoření Grafu č. 14 v Kč/t.....	106
Příloha 29: Podkladová data dovozu položky č. 12051090 do ČR pro vytvoření Grafu č. 15 v t	107
Příloha 30: Podkladová data dovozních cen položky č. 12051090 pro vytvoření Grafu č. 16 v Kč/t.....	107
Příloha 31: Podkladová data pro vytvoření Grafu č. 17 v Kč/t.....	107
Příloha 32: Podkladová data dovozu položky č. 1205 do ČR pro vytvoření Grafu č. 18 v t	107
Příloha 33: Predikce MZe bilančních ukazatelů řepky olejné v tis. ha, tis. t a v %.....	107
Příloha 34: Poměr potravinářského a nepotravinářského užití řepky olejné v ČR v tis. t a v %	107
Příloha 35: Domácí produkce, dovoz, vývoz, spotřeba a soběstačnost MEŘO v ČR v tis. t a v %	108
Příloha 36: Finanční a provozní údaje o firmách ABCD v US\$	108
Příloha 37: Aktualizace dovozu položky č. 1205 do ČR pro rok 2015 a 2016 v t, %, tis. Kč a Kč/t.....	109
Příloha 38: Aktualizace dovozu položky č. 1205 do ČR pro rok 2015 a 2016 v t, grafické zobrazení.....	110
Příloha 39: Podkladová data dovozu položky č. 1205 do ČR pro vytvoření grafu v Příloze č. 38 v t.....	110
Příloha 40: Aktualizace dovozních cen položky č. 1205 pro rok 2015 a 2016 v Kč/t, grafické zobrazení.....	111
Příloha 41: Podkladová data dovozních cen položky č. 1205 pro vytvoření grafu v Příloze č. 40 v Kč/t.....	111

Příloha 1: Podkladová data pro výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejné v tis. t a v %

Marketingový rok / Ukazatel	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Výroba	709,5	387,8	934,7	769,4	880,2	1031,9	1048,9
Domácí spotřeba	502,00	507	688	746	718	700	649,3
Soběstačnost v %	141,33	76,49	135,86	103,14	122,59	147,41	161,54
Marketingový rok / Ukazatel	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	
Výroba	1 128,1	1 042,4	1 046,1	1 109,1	1 443,2	1 537,3	
Domácí spotřeba	740,1	840,8	795,7	971,8	978,3	1062,6	
Soběstačnost v %	152,43	123,98	131,47	114,13	147,52	144,67	

Zdroj: Situační a výhledové zprávy olejnin 2008, 2015

Příloha 2: Podkladová data soběstačnosti semene řepky olejné pro vytvoření Grafu č. 1 v %

Marketingový rok	Soběstačnost v %
2002/03	141,33
2003/04	76,49
2004/05	135,86
2005/06	103,14
2006/07	122,59
2007/08	147,41
2008/09	161,54
2009/10	152,43
2010/11	123,98
2011/12	131,47
2012/13	114,13
2013/14	147,52
2014/15	144,67
2015/16	141,43
2016/17	143,53
2017/18	145,62

Zdroj: Vlastní zpracování, data viz Přílohy č: 1,4,5,6

Příloha 3: Výsledné hodnoty regrese soběstačnosti semene řepky olejné

Statist.	Statistické shrnutí: ZP: Soběstačnost řepky olejné v ČR (tabulka řepka)				
	Hodnota				
Vícenás. R	0,35297457				
Vícenás. R2	0,124591047				
Upravené R2	0,0450084148				
F(1,11)	1,56555575				
p	0,236810029				
Sm. chyba odhadu	22,5747735				

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 4: Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejné pro rok 2015/2016

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Soběstačnost řepky olejné v ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	2,093736	12,00000	25,1248
Abs. člen			116,3100
Předpověď			141,4348
-95,0%LS			118,4343
+95,0%LS			164,4353

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 5: Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejné pro rok 2016/2017

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Soběstačnost řepky olejné v ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	2,093736	13,00000	27,2186
Abs. člen			116,3100
Předpověď			143,5286
-95,0%LS			117,4856
+95,0%LS			169,5715

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 6: Výpočet predikce soběstačnosti semene řepky olejné pro rok 2017/2018

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Soběstačnost řepky olejné v ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	2,093736	14,00000	29,3123
Abs. člen			116,3100
Předpověď			145,6223
-95,0%LS			116,3892
+95,0%LS			174,8554

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 7: Podkladová data pro výpočet predikce dovozu semene řepky olejné v tis. t

Marketingový rok / Ukazatel	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Dovoz v tis. t	11,2	38	50,9	76,2	62,3	29,9	31,5
Marketingový rok / Ukazatel	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	
Dovoz v tis. t	63,8	105,1	101,8	220,4	79,6	110,6	

Zdroj: Situační a výhledové zprávy olejnin 2008, 2015

Příloha 8: Podkladová data dovozu semene řepky olejné pro vytvoření Grafu č. 2 v tis. t

Marketingový rok	Dovoz v tis. t
2002/03	11,2
2003/04	38
2004/05	50,9
2005/06	76,2
2006/07	62,3
2007/08	29,9
2008/09	31,5
2009/10	63,8
2010/11	105,1
2011/12	101,8
2012/13	220,4
2013/14	79,6
2014/15	110,6
2015/16	121,60
2016/17	130,83
2017/18	140,05

Zdroj: Vlastní zpracování, data viz Přílohy č: 7,10,11,12

Příloha 9: Výsledné hodnoty regrese dovozu semene řepky olejné

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: Dovoz semene repky olejne do ČR (tabulka řepka)			
	Hodnota			
Vícenás. R	0,672019372			
Vícenás. R2	0,451610036			
Upravené R2	0,401756403			
F(1,11)	9,05871865			
p	0,0118707344			
Sm. chyba odhadu	41,3431926			

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 10: Výpočet predikce dovozu semene řepky olejné pro rok 2015/2016

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Dovoz semene repky olejne do ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	9,223626	12,00000	110,6835
Abs. člen			10,9192
Předpověď			121,6027
-95,0%LS			79,4799
+95,0%LS			163,7256

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 11: Výpočet predikce dovozu semene řepky olejné pro rok 2016/2017

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Dovoz semene řepky olejné do ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	9,223626	13,00000	119,9071
Abs. člen			10,9192
Předpověď			130,8264
-95,0%LS			83,1316
+95,0%LS			178,5211

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 12: Výpočet predikce dovozu semene řepky olejné pro rok 2017/2018

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Dovoz semene řepky olejné do ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	9,223626	14,00000	129,1308
Abs. člen			10,9192
Předpověď			140,0500
-95,0%LS			86,5128
+95,0%LS			193,5872

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 13: Podkladová data pro výpočet predikce vývozu semene řepky olejné v tis. t

Marketingový rok / Ukazatel	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Vývoz v tis. t	242,2	13,3	169,7	171,8	195,1	420,2	432,6
Marketingový rok / Ukazatel	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	
Vývoz v tis. t	444,9	250,1	300,2	382,9	529,2	508,1	

Zdroj: Situační a výhledové zprávy olejnin 2008, 2015

Příloha 14: Podkladová data vývozu semene řepky olejně pro vytvoření Grafu č. 3 v tis. t

Marketingový rok	Vývoz v tis. t
2002/03	242,2
2003/04	13,3
2004/05	169,7
2005/06	171,8
2006/07	195,1
2007/08	420,2
2008/09	432,6
2009/10	444,9
2010/11	250,1
2011/12	300,2
2012/13	382,9
2013/14	529,2
2014/15	508,1
2015/16	464,74
2016/17	495,22
2017/18	525,70

Zdroj: Vlastní zpracování, data viz Přílohy č: 13,16,17,18

Příloha 15: Výsledné hodnoty regrese vývozu semene řepky olejně

Statist.	Statistické shrnutí: ZP: Vývoz semene řepky olejně z ČR (tabulka řepka)			
	Hodnota			
Vícenás. R	0,768652604			
Vícenás. R2	0,590826826			
Upravené R2	0,553629265			
F(1,11)	15,8834828			
p	0,00213891594			
Sm. chyba odhadu	103,18025			

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 16: Výpočet predikce vývozu semene řepky olejně pro rok 2015/2016

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Vývoz semene řepky olejně z ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnota
t	30,48132	12,00000	365,7758
Abs. člen			98,9615
Předpověď			464,7374
-95,0%LS			359,6113
+95,0%LS			569,8634

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 17: Výpočet predikce vývozu semene řepky olejné pro rok 2016/2017

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Vývoz semene řepky olejné z ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	30,48132	13,00000	396,2571
Abs. člen			98,9615
Předpověď			495,2187
-95,0%LS			376,1869
+95,0%LS			614,2505

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 18: Výpočet predikce vývozu semene řepky olejné pro rok 2017/2018

Proměnná	Předpovězené hodnoty (tabulka řepka) proměnné: Vývoz semene řepky olejné z ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	30,48132	14,00000	426,7385
Abs. člen			98,9615
Předpověď			525,7000
-95,0%LS			392,0871
+95,0%LS			659,3129

Zdroj: software STATISTICA 12

Příloha 19: Podkladová data dovozu položky č. 1205 do ČR pro vytvoření Grafu č. 5 v t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	127 634			107 356			40 648		
PL		14 116			19 282			21 035	
HU			20 522			8 488			12 757

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 20: Podkladová data dovozních cen položky č. 1205 pro vytvoření Grafu č. 6 v Kč/t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	12 639			11 205			9 254		
PL		12 620			9 239			9 150	
HU			13 155			13 139			11 007

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 21: Podkladová data pro vytvoření Grafu č. 7 v %

Kód zboží	Podíl z celku v %
120510 Semena řepky nízkoerukové	83,2
120590 Semena řepky vysokoerukové	16,8

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 22: Podkladová data dovozu položky č. 120510 do ČR pro vytvoření Grafu č. 8 v t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	99 282			71 744			38 974		
PL		14 058			18 825			20 205	
HU			19 560			8 488			12 757

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 23: Podkladová data dovozních cen položky č. 120510 pro vytvoření Grafu č. 9 v Kč/t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	12 628			10 980			9 263		
PL		12 618			9 252			9 156	
HU			13 231			13 139			11 007

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 24: Podkladová data dovozu položky č. 120590 do ČR pro vytvoření Grafu č. 10 v t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	28 352			35 612			1 674		
PL		58			457			829	
HU			962						

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 25: Podkladová data dovozních cen položky č. 120590 pro vytvoření Grafu č. 11 v Kč/t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	12 680			11 657			9 050		
PL		13 012			8 705			9 005	
HU			11 611						

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 26: Podkladová data pro vytvoření Grafu č. 12 v %

Kód zboží	Podíl z celku v %
12051010 Semena řepky nízkoeurukové-osiva	0,88
12051090 Semena řepky nízkoeurukové-kromě osiva	82,37
12059000 Semena řepky vysokoerukové	16,75

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 27: Podkladová data dovozu položky č. 12051010 do ČR pro vytvoření Grafu č. 13 v t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	7			3			13		
PL		3			133				
HU			212			53			119

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 28: Podkladová data dovozních cen položky č. 12051010 pro vytvoření Grafu č. 14 v Kč/t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	137 276			60 129			22 738		
PL		147 799			7 630				
HU			153 681			217 651			143 899
Průměr roku 2012	146 252	146 252	146 252	146 252	146 252	146 252	146 252	146 252	146 252

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 29: Podkladová data dovozu položky č. 12051090 do ČR pro vytvoření Grafu č. 15 v t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	99 276			71 740			38 961		
PL		14 056			18 692			20 205	
HU			19 348			8 435			12 638

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 30: Podkladová data dovozních cen položky č. 12051090 pro vytvoření Grafu č. 16 v Kč/t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	12 620			10 978			9 258		
PL		12 594			9 263			9 156	
HU			11 693			11 848			9 758

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 31: Podkladová data pro vytvoření Grafu č. 17 v Kč/t

Ukazatel/rok	2012	2013	2014
CZV v ČR v Kč/t	11 843	10 949	9 724
Dovozní cena v Kč/t	12 499	10 999	9 241
Dovozní cena ze Slovenska v Kč/t	12 639	11 205	9 254

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ, Situační a výhledová zpráva olejnin 2015

Příloha 32: Podkladová data dovozu položky č. 1205 do ČR pro vytvoření Grafu č. 18 v t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	12 639			11 205			9 254		
PL		12 620			9 239			9 150	
HU			13 155			13 139			11 007
CZV v ČR	11 843	11 843	11 843	10 949	10 949	10 949	9 724	9 724	9 724

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ, Situační a výhledová zpráva olejnin 2015

Příloha 33: Predikce MZe bilančních ukazatelů řepky olejné v tis. ha, tis. t a v %

Rok/ukazatel	Os. plocha v tis. ha	Výroba	Dovoz	Vývoz	Domácí spotřeba	Soběstačnost v %
2015/16	366,2	1 265,7	130	400	963	131,4

Zdroj: Situační a výhledová zpráva olejnin 2015

Příloha 34: Poměr potravinářského a nepotravinářského užití řepky olejné v ČR v tis. t a v %

Ukazatel	Marketingový rok						
	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Průmyslové zpracování	649,3	740,1	840,8	795,7	971,8	978,3	1062,6
MEŘO	300	367,2	475	503,6	407,9	463,3	554,2
MEŘO v %	46,2	49,6	56,5	63,3	42,0	47,4	52,2
Potravinářské užití	293,8	273,9	217,8	106,1	352,9	351,2	389
Potravinářské užití v %	45,2	37,0	25,9	13,3	36,3	35,9	36,6

Zdroj: Situační a výhledová zpráva olejnin 2015

Příloha 35: Domácí produkce, dovoz, vývoz, spotřeba a soběstačnost MEŘO v ČR v tis. t a v %

Ukazatel	Rok						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Domácí produkce	76,7	154,9	198	210,1	172,7	181,7	219,3
Dovoz	43,7	10,9	21,7	54,3	78,3	85,6	118,3
Vývoz	34,4	29,9	35,2	16,8	6,7	43,2	35,2
Spotřeba	88,1	135,6	184,2	245,2	242,3	228,1	300,4
Soběstačnost v %	87,1	114,2	107,5	85,7	71,3	79,7	73,0

Zdroj: Webové stránky MPO

Příloha 36: Finanční a provozní údaje o firmách ABCD v US\$

Ukazatel/firma	ADM	Bunge	Cargill	Louis Dreyfus Commodities
Obrat v mld. US\$ (2011)	80,7	58,7	119,5	59,6
Obrat v mld. US\$ (2010)	61,7	45,7	101,3	46,1
Zisk v mld. US\$ (2011)	2,04	0,94	4,2	x
Zisk v mld. US\$ (2010)	1,9	2,5	2,6	x
Počet zaměstnanců	30 000	32 000	142 000	34 000
Počet zemí působení	75	40	66	55
Sídlo společnosti	Illinois, USA	New York, USA	Minnesota, USA	Rotterdam, Nizozemsko
Rok založení	1902	1818	1865	1851

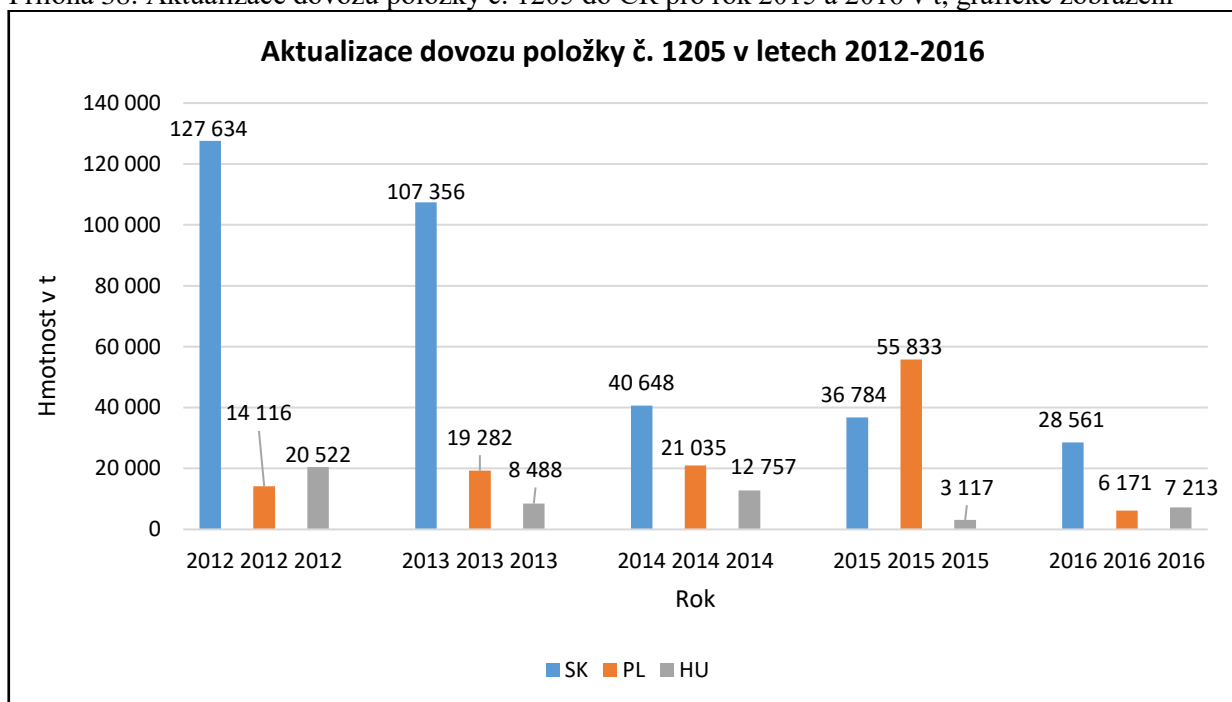
Zdroj: <https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/rr-cereal-secrets-grain-traders-agriculture-30082012-en.pdf>

Příloha 37: Aktualizace dovozu položky č. 1205 do ČR pro rok 2015 a 2016 v t, %, tis. Kč a Kč/t

Rok	Název země	Množství v t	Množství v % z celku	Hodnota v tis. Kč	Dovozní cena v Kč/t	Dovozní cena v % z celku
2012	Slovensko	127 634	71,1	1 613 229	12 639	91,2
2012	Maďarsko	20 522	11,4	269 973	13 155	94,9
2012	Polsko	14 116	7,9	178 142	12 620	91,1
2012	SK+PL+HU	162 272	90,3	2 061 344	12 805	92,4
2012	Všichni dovozci	179 618	100,0	2 489 093	13 858	100,0
2013	Slovensko	107 356	74,1	1 202 877	11 205	89,7
2013	Polsko	19 282	13,3	178 137	9 239	74,0
2013	Maďarsko	8 488	5,9	111 532	13 139	105,2
2013	SK+PL+HU	135 126	93,3	1 492 546	11 194	89,6
2013	Všichni dovozci	144 835	100,0	1 809 312	12 492	100,0
2014	Slovensko	40 648	43,3	376 164	9 254	78,3
2014	Polsko	21 035	22,4	192 474	9 150	77,4
2014	Maďarsko	12 757	13,6	140 409	11 007	93,2
2014	SK+PL+HU	74 440	79,3	709 047	9 804	83,0
2014	Všichni dovozci	93 887	100,0	1 109 271	11 815	100,0
2015	Slovensko	36 784	31,6	376 312	10 230	82,0
2015	Polsko	55 833	47,9	579 086	10 372	83,2
2015	Maďarsko	3 117	2,7	38 254	12 273	98,4
2015	SK+PL+HU	95 734	82,2	993 652	10 958	87,9
2015	Všichni dovozci	116 473	100,0	1 452 689	12 472	100,0
2016	Slovensko	28 561	32,9	287 005	10 049	74,0
2016	Polsko	6 171	7,1	61 516	9 969	73,4
2016	Maďarsko	7 213	8,3	80 343	11 139	82,0
2016	SK+PL+HU	41 945	48,3	428 864	10 385	76,5
2016	Všichni dovozci	86 780	100,0	1 178 108	13 576	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 38: Aktualizace dovozu položky č. 1205 do ČR pro rok 2015 a 2016 v t, grafické zobrazení

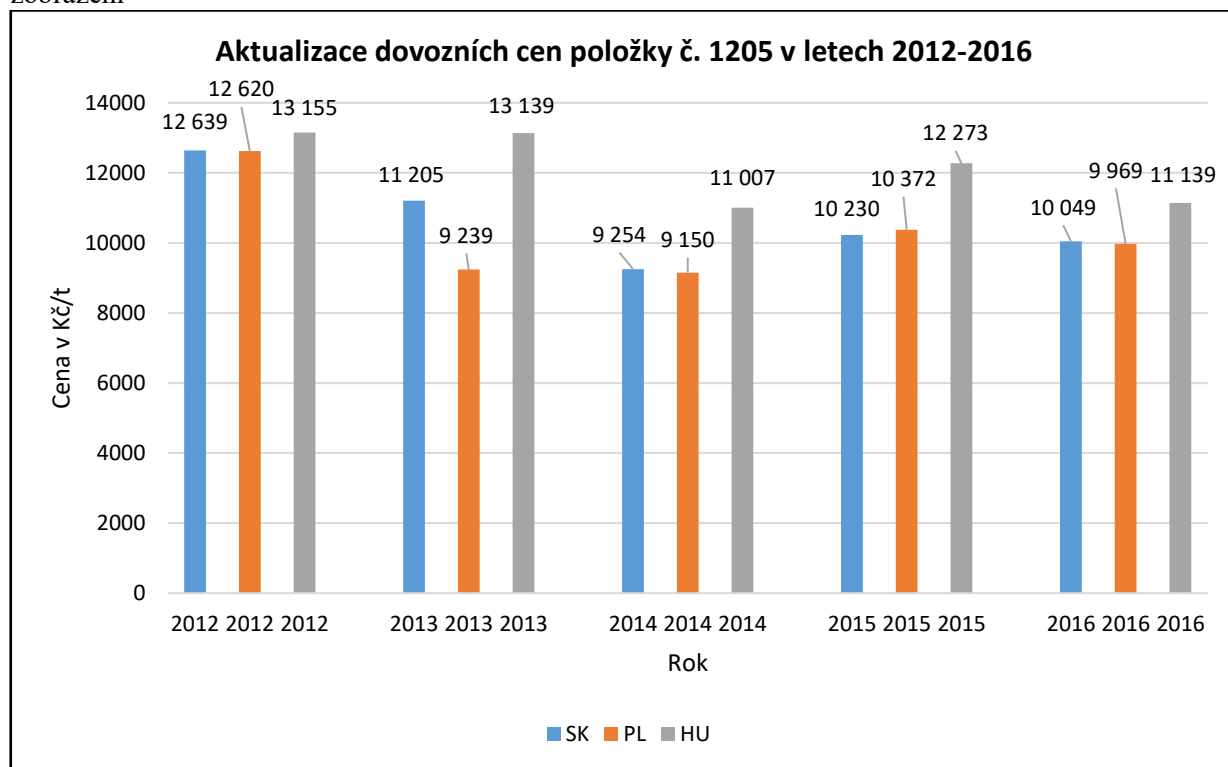
Zdroj: Vlastní zpracování, data viz Příloha č. 39

Příloha 39: Podkladová data dovozu položky č. 1205 do ČR pro vytvoření grafu v Příloze č. 38 v t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	127 634			107 356			40 648		
PL		14 116			19 282			21 035	
HU			20 522			8 488			12 757
Země/rok	2015	2015	2015	2016	2016	2016			
SK	36 784			28 561					
PL		55 833			6 171				
HU			3 117			7 213			

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ

Příloha 40: Aktualizace dovozních cen položky č. 1205 pro rok 2015 a 2016 v Kč/t, grafické zobrazení

Zdroj: Vlastní zpracování, data viz Příloha č. 41

Příloha 41: Podkladová data dovozních cen položky č. 1205 pro vytvoření grafu v Příloze č. 40 v Kč/t

Země/rok	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2014	2014	2014
SK	12 639			11 205			9 254		
PL		12 620			9 239			9 150	
HU			13 155			13 139			11 007
Země/rok	2015	2015	2015	2016	2016	2016			
SK	10 230			10 049					
PL		10 372			9 969				
HU			12 273			11 139			

Zdroj: Vlastní zpracování dat z databáze zahraničního obchodu ČSÚ